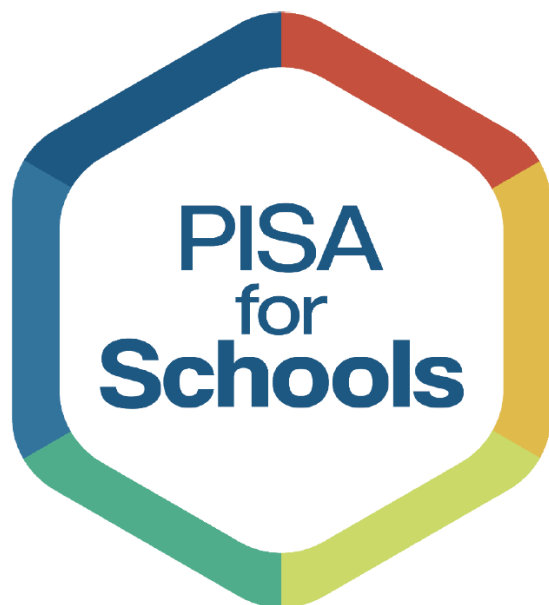
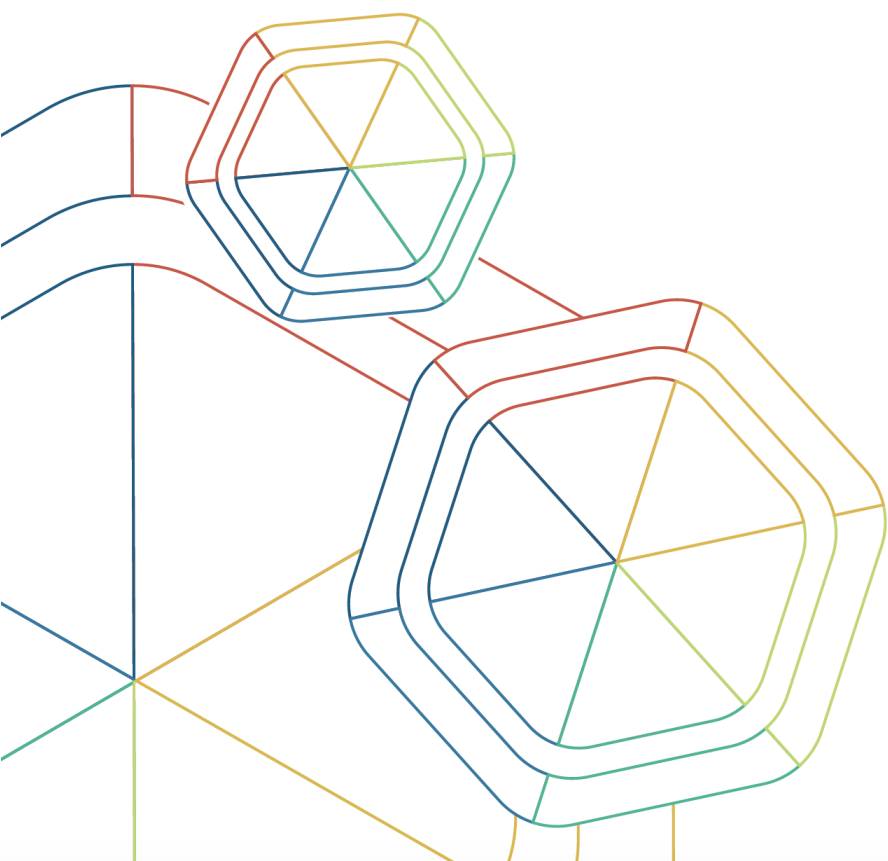

**Ақтөбе қ. Ілияс Есенберлин
атындағы №15 орта мектебі**

**Әлемдік білім беру жүйелерімен
салыстырғандағы нәтижелері
(2021 жылғы зерттеу бойынша)**

**Ақтөбе қ. Ілияс Есенберлин
атындағы №15 орта мектебі**

Әлемдік білім беру жүйелерімен

салыстырғандағы нәтижелері

(2021 жылғы зерттеу бойынша)

Бұл есеп Экономикалық Ынтымақтастық және Даму Ұйымының Бас хатшысының жауапкершілігімен жарияланды. Есепте берілген пікірлер мен дәлелдер міндетті түрде ЭЫДҰ-ға мүше елдердің ресми көзқарастарын көрсетпейді.

Бұл құжат, сондай-ақ енгізілген деректер мен суреттер кез келген аумақтың мәртебесіне немесе егемендігіне, халықаралық шекаралар мен шекараларды делимитациялауға және кез келген аумақтың қаланың немесе ауданның атауына нұқсан келтірмейді.

Израильге арналған статистикалық мәліметтерді Израильдің тиісті билігі береді және олардың жауапкершілігімен қамтамасыз етіледі. ЭЫДҰ-ның мұндай деректерді пайдалануы халықаралық құқық шарттарына сәйкес Голан шыңдарының, Шығыс Иерусалимнің және Батыс жағалаудағы израильдік елді мекендердің мәртебесіне нұқсан келтірмейді.

Түркияның ескертуі

Бұл құжаттағы «Кипрге» сілтеме жасаған ақпарат аралдың оңтүстік бөлігіне қатысты. Аралда түріктерді де, гректерді де қамтитын біртұтас билік жоқ. Түркия Солтүстік Кипр Түрік Республикасын (СКТР) мойындады. Біріккен Ұлттар Ұйымы аясында тұрақты және әділ шешім қабылдамайынша, Түркия «Кипр мәселесіне» қатысты ұстанымын сақтайды.

ЭЫДҰ-ға мүше барлық Еуропалық Одақ мемлекеттерінің және Еуропалық Одақтың ескертуі

Кипр Республикасын Түркиядан басқа Біріккен Ұлттар Ұйымының барлық мүшелері мойындайды. Бұл құжаттағы ақпарат Кипр Республикасы Үкіметінің бақылауындағы аймаққа қатысты.

Иллюстрациялар: Good Ware (www.flaticon.com)

© OECD 2020

Бұл құжатты пайдалану, цифрлық немесе баспа түрінде, www.oecd.org/termsandconditions парақшасында орналасқан Ережелермен және Шарттармен реттеледі.

Алғы сөз

Мұғалімдер мен білім беру ұйымдарының көшбасшыларына оқушылардың ересек өмірге және еңбек нарығына қадам басуға қаншалықты дайын екендігін анықтауға мүмкіндік беретін жан-жақты және сенімді деректер қажет. Көптеген басқарушылар оқушылардың оқу жетістіктерін жергілікті немесе ұлттық стандарттар негізінде бағалайды. Дегенмен, жаһандық экономикада білім беру саласының табысты болуы тек ұлттық стандарттармен ғана өлшенбей, сонымен қатар дүниежүзі бойынша үздік көрсеткіштер көрсеткен мектептер мен білім беру жүйелерінің орнатқан жоғары стандарттармен өлшенеді.

Соңғы 20 жыл ішінде оқушы қабілетін бағалауға арналған ЭЫДҰ халықаралық бағдарламасы (PISA) әлем экономикасының оннан тоғызын құрайтын 80-нен астам ел мен экономикалардағы мектеп жүйелерінің сапасын, әділеттілігін және тиімділігін бағалайды. PISA зерттеуінің арқасында елдер мен мектептер бір-бірінен білмегенін біліп, білгенін одан әрі арттыра алады. Нәтижелі және әділетті білім беру жүйесін құра алған және аз уақытта өзін жетілдіру үшін барлығын жұмылдыра алған білім беру жүйелері басқаларға осының бәрі мүмкін екенін көрсетеді.

Халықаралық PISA зерттеуі сияқты, «Мектепке арналған PISA» зерттеуі 15 жастағы оқушылардың оқу, математика және жаратылыстану бағытындағы білімі мен құзыретін бағалайды.

Сонымен қатар зерттеу оқушылардың оқуға, мектепке және оқу ортасына деген көзқарасын бағалайды. Ең бастысы, бұл зерттеуі оқушылардың не оқығанын ғана емес, сонымен қатар, оқып-білгендерін қаншалықты қолдана алатынын және тапсырмаларды жаңа таныс емес ортада шығармашылықпен шеше алатындығын зерттейді. «Мектепке арналған PISA» – жекелеген мектептердің оқушылардың нәтижелерін салыстыра отырып, инновациялық жолмен халықаралық деңгейдегі орнын анықтайтын бірегей құрал.

Бұл есепте «Мектепке арналған PISA» зерттеуіндегі Сіздің мектебіңіздің нәтижелері берілген. Бірақ бұл деректер мәселені тереңірек ұғыну жолында алғашқы қадам ғана, олардан іс-әрекет туындыған жағдайда ғана олар пайдалы болады. Сонымен қатар Сізде өзіңіздің сыни ойлануға, тәжірибе алмасуға және мектепті жақсартуға деген талпынысыңызбен ортақтасатын дүниежүзі бойынша зерттеуге қатысушы басқа мектептердің стратегияларынан, саясаты мен тәжірибелерінен үйреніп, біліммен бөлісе алатын мүмкіндік бар. ЭЫДҰ "мектептерді жақсартуға және өмір сүру сапасы деңгейін көтеруге бағытталған тиімді саясатты" таратуға қатысқандардың барлығына қолдау көрсетуге әзір.

Andreas Schleicher

Андреас Шляйхер

Білім және дағдылар жөніндегі департаменттің директоры

ЭЫДҰ Бас хатшысының білім беру саясаты бойынша арнайы кеңесшісі

Алғыс сөз

Бұл мектептің/колледждің есебі Ақпараттық Талдау Орталығы жүзеге асырған жоба деректеріне негізделген. Қазақстан Республикасындағы «Мектепке арналған PISA» зерттеуін өткізуге аккредитациялаудан өткен зерттеу орталығы ретінде Ақпараттық Талдау Орталығы тестілеуді, кодтауды, деректерді басқаруды жүргізді және мектеп/колледж есебін құрайтын аналитикалық нәтижелерді берді. «Мектепке арналған PISA» зерттеуін ұйымдастыру мен өткізу көптеген қатысушылардың бірлескен жұмысынсыз жүзеге аспас еді. Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігіне, Білім басқармалары мен зерттеуді ұйымдастыруға атсалысқан барлық мектеп/колледж қызметкерлеріне ерекше ілтипат білдіреміз.

Компьютер форматындағы зерттеуді ЭЫДҰ-мен серіктестікте «Мектепке арналған PISA» Халықаралық Платформасының Провайдері ретінде қызмет ететін Janison Ltd Pty компаниясы қамтамасыз етеді.

«Мектепке арналған PISA» зерттеуіне стратегиялық басшылық жасап, оны қадағалайтындар - Андреас Шляйхер, Юри Белфали, Джоанн Кэдди.

Бұл есепті Тая Бастианич, Федерико де Лука, Тьяго Фрагосо, Томоя Окубо, Чи Сум Це және Гонсало Сюфре дайындады, ал Фиорелла Чьянки әкімшілік қолдау көрсетті.

Мазмұны

1.	Қысқаша шолу	7
2.	"Мектепке арналған PISA" зерттеуінен мектебіңіз не үйрене алады	9
	2.1 Мектептің іріктелуі және қатысуы	11
	2.2 Мектебіңіздің нәтижелерін түсіну	13
3.	Когнитивті дағдылар: Мектебіңіздегі оқушылар нені меңгерген	15
	3.1 Мектебіңіздегі оқушылардың нәтижелерін талдау	15
	3.2 Оқушылардың оқу сауаттылығы бойынша нәтижелері	18
	3.3 Оқушылардың математикалық сауаттылығы бойынша нәтижелері	20
	3.4 Оқушылардың жаратылыстану сауаттылығы бойынша нәтижелері	23
	3.5 Мектебіңіздің PISA сауаттылық деңгейлері бойынша нәтижелері	26
	3.6 Қыздар мен ұлдардың нәтижелерін қарастыру	29
	3.7 Ең жоғары және ең төмен нәтиже көрсеткен оқушылар арасындағы айырмашылық	31
	3.8 Мектебіңіздегі оқушылардың нәтижелеріне әлеуметтік-экономикалық жағдайдың әсері	34
	3.9 Еліңіздің әлеуметтік-экономикалық жағдайындағы мектебіңіздің нәтижелері	38
4.	Оқушы дауысы: Оқушылардың сабаққа қатысуын және мектепке деген жеке көзқарасын зерттеу	47
	4.1 Жаратылыстану ғылымын үйренуге деген мотивациясы	50
	4.2 Оқушылардың өз күшіне деген сенімі	52
	4.3 Оқушылардың оқыту процесіне көзқарасы	55
	4.4 Сыныптағы тәртіп	58
	4.5 Оқушылар арасындағы буллинг	61
5.	Оқушылардың әлеуметтік және эмоционалдық дағдылары туралы түсінік	65
	5.1 Әлеуметтік және эмоционалды дағдылардың әртүрлі өлшемдері	66
	5.2 Мектеп ортасы мен әлеуметтік және эмоционалдық дағдылардың байланысы	68
	5.3 Әлеуметтік және эмоционалдық дағдылар мен өмірлік нәтижелердің байланысы	70
A.	1 Қосымша	75
A.	2 Қосымша	81

1. Қысқаша шолу

Салыстырмалы мәлімдемелерде статистикалық мәні бар айырмашылықтар 95% сенімділік деңгейінде ұсынылады. ЭЫДҰ-ға қатысушы мемлекеттердің нәтижелері орташа 500 балмен және шамамен 100 балдық стандартты ауытқумен беріледі.

Ақтөбе қ. Ілияс Есенберлин атындағы №15 орта мектебі

	 Оқу сауаттылығы	 Математикалық сауаттылық	 Жаратылыстану сауаттылығы
Сіздің мектебіңіздің орта көрсеткіші	419 Қазақстан нәтижелеріне қарағанда жоғарырақ 387 OECD 487	434 Қазақстан нәтижелеріне сәйкес 423 OECD 489	393 Қазақстан нәтижелеріне сәйкес 397 OECD 489
Гендерлік айырмашылықтардың көрсеткіштері	 Қыздар ұлдардан жоғары 41 балға	Қыздар мен ұлдар бірдей көрсеткіштер көрсетеді	Қыздар мен ұлдар бірдей көрсеткіштер көрсетеді
Әлеуметтік-экономикалық айырмашылықтардың көрсеткіші	Әлеуметтік-экономикалық жағдайы жоғары және төмен оқушылар бірдей көрсеткіштер көрсетеді	Әлеуметтік-экономикалық жағдайы жоғары және төмен оқушылар бірдей көрсеткіштер көрсетеді	Әлеуметтік-экономикалық жағдайы жоғары және төмен оқушылар бірдей көрсеткіштер көрсетеді
Оқушының құштарлығы мен сезімдері	 70% Жаратылыстану пәнінің болашақта қажет болатындығына сенеді. 28% Мұғалімдердің үлгерімі нашар оқушыларға жеке көмек көрсетіп жатқандықтарын бақылайды. 21% Сыныбында шу мен тәртіпсіздіктің орын алатынын айтады.		
Әлеуметтік және эмоционалды дағдылар	Әлеуметтік және эмоционалды дағдылар, сонымен қатар өмірлік нәтижелердің арасындағы айтарлықтай байланыс байқалады: Сыныптағы тәртіп ахуалы ↔ Әуестік Оқушылардың өз денсаулықтарын ұғынуы ↔ Оптимизм Оқушылардың жалпы өмірге деген қанағаттанушылығы ↔ Оптимизм		

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD 2019), oecd.org/pisa/data

2. МЕКТЕПКЕ АРНАЛҒАН PISA ЗЕРТТЕУІНЕН МЕКТЕБІҢІЗ НЕ ҮЙРЕНЕ АЛАДЫ

PISA зерттеуі ұлттық деңгейдегі нәтижелерді көрсететін болса, «Мектепке арналған PISA» зерттеуі мектептердің білім сапасын жақсарту және салыстыру мақсатында мектеп деңгейіндегі нәтижелерді көрсетеді.

Мектебіңізде «Мектепке арналған PISA» зерттеуін өткізу арқылы Сіз оқушыларыңыздың нәтижелерін халықаралық деңгейде салыстыра аласыз және мектептегі оқу ортасы, оқушылардың оған көзқарасы туралы ақпарат ала аласыз.

Сонымен қатар «Мектепке арналған PISA» зерттеуі Сізге білім беруде маңызды орын алатын және тез өзгеріп жатқан әлемге бейімделу қабілетін қалыптастыруда шешуші рөл ойнайтын оқушылардың әлеуметтік және эмоционалдық дағдылары туралы түсінік береді.

Білімге негізделген жаһандық экономиканы ескере отырып, қазіргі таңда оқушыларды тек жергілікті немесе ұлттық стандарттармен ғана емес, сонымен қатар, әлемнің ең үздік мектеп жүйелерінің көрсеткіштерімен салыстыру бұрынғыдан да маңыздырақ болып жатыр.

PISA зерттеуі де, «Мектепке арналған PISA» зерттеуі де бір концептуалды жүйеге негізделгендіктен, олардың нәтижелерін өзара салыстыруға болады. Яғни Сіз өз мектебіңіздің көрсеткіштерін дүние жүзіндегі басқа білім беру жүйелерімен салыстыра аласыз. Бұл Сізге оқушыларыңыздың жаһандану заманында өмір сүруге дайындығын және әлемдегі ең жақсы білім беру жүйелерімен салыстыра отырып, өз мақсаттарыңызды айқындауға мүмкіндік береді.

Сонымен қатар «Мектепке арналған PISA» зерттеуі Сіздің мектебіңіздегі үлгерімі төмен оқушылар қандай қиындықтарға тап болатынын түсінуге, олардың оқудағы олқылықтарын жою үшін нақты іс-шараларды жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Когнитивті дағдылар: мектебіңіздегі оқушылар нені меңгерген: бұл тарауда оқушылардың оқу, математика және жаратылыстану сауаттылықтары бойынша нәтижелері және мектебіңіздің PISA сауаттылық деңгейлері бойынша нәтижелермен сәйкестігі көрсетіледі.

Оқушы дауысы: оқушылардың сабаққа қатысуын және мектепке деген жеке көзқарасын зерттеу: бұл тарауда оқушылардың оқуға деген мотивациясы, олардың өзіндік тиімділігіне деген сенімділігі, сонымен қатар оқу процесіне, оқу ортасы және құрдастарымен қарым-қатынастары туралы көзқарастары зерттеледі.

Оқушылардың әлеуметтік және эмоционалдық дағдылары туралы түсінік: бұл тарауда оқушылардың әлеуметтік және эмоционалды дағдылары туралы айтылады. Олар "Үлкен бестік" ұғымына қатысты бес қосалқы тұжырымдармен өлшенеді (эмоционалды реттеу, басқалармен өзара әрекеттесу, ынтымақтастық, тапсырманы орындау және жаңа идеяларға ашықтық).

Сондай-ақ ЭЫДҰ Сізді «Мектепке арналған PISA» қауымдастығына қосылып, өзара білім алмасу мүмкіндігін пайдалануға шақырады. Бұл көптілді онлайн форум барлық қатысушыларға үздік тәжірибелермен бөлісуге, әріптестерінен кеңес алуға, педагогикалық ресурстарды бірлесіп құруға және вебинарлар мен талқылауларға қатысуға мүмкіндік береді.

«Азаматтарға нені біліп, не істей алу маңызды?» Осы сұраққа жауап беру үшін, сонымен қатар, оқушылардың үлгерімі туралы халықаралық салыстырмалы нәтижелер алу қажет болғандықтан, ЭЫДҰ бүкіл әлем бойынша 15 жастағы оқушылар арасында зерттеу өзірледі. Зерттеу әр үш жыл сайын өтеді және **Білім алушылардың жетістігін бағалаудың халықаралық бағдарламасы (PISA)** атауымен белгілі. PISA зерттеуі 15 жастағы оқушылардың қазіргі заманғы қоғам өміріне белсене араласу үшін қажетті білім мен дағдыларды қаншалықты меңгергенін бағалайды.

PISA-ның әр циклында үш негізгі бағыттың бірі егжей-тегжейлі зерттеледі, сондықтан жалпы тестілеу уақытының жартысына жуығы сол бағытқа арналады.

PISA туралы

толығырақ оқыңыз
oe.cd/PISA

2018 жылдың негізгі бағыты 2009 жылдағыдай оқу сауаттылығы болды. 2015 және 2006 жылдары негізгі бағыт жаратылыстану сауаттылығы болса, ал 2003 және 2012 жылдары математикалық сауаттылық негізгі бағыт ретінде қарастырылды (және 2022 жылы да негізгі бағыт болады).

PISA зерттеуі көрсеткіштері жоғары және нәтижелері қарқынды өсіп келе жатқан елдерде оқитын оқушылардың дағдыларын ашып беру арқылы басқа елдерге қай бағытта даму керектігін көрсетеді.

Зерттеу нәтижелері дүние жүзіндегі саясаткерлерге өз елдеріндегі және мектептеріндегі оқушылардың білімі мен дағдыларын басқа елдермен салыстырып бағалауға мүмкіндік береді.

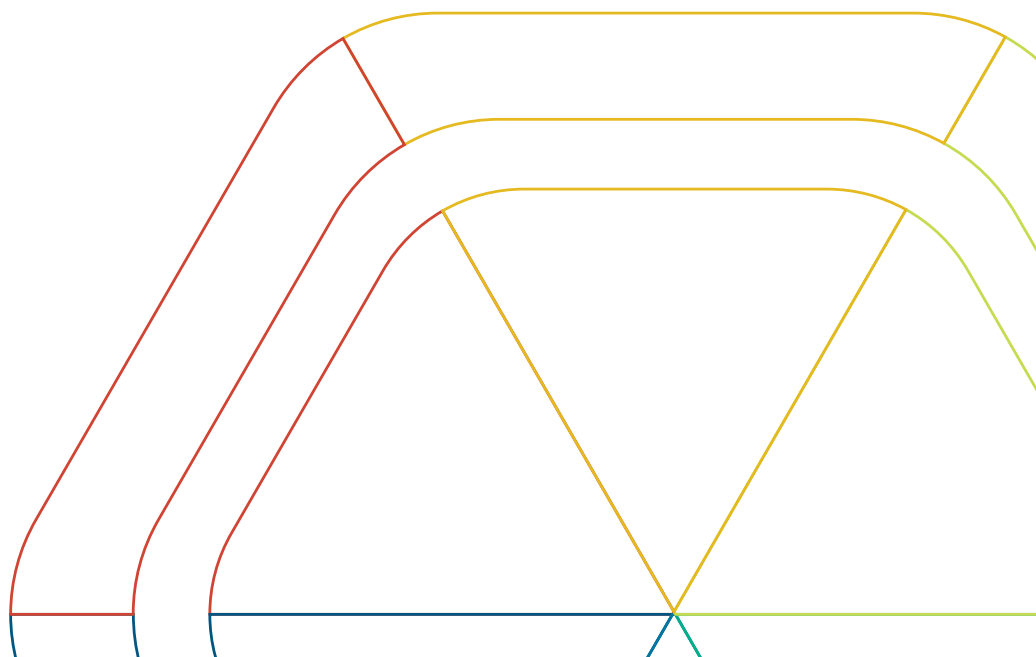
2.1 Мектептің іріктелуі және қатысуы

2.1-суретте іріктеу параметрлері мен қатысу туралы ақпаратты қоса алғанда, сіздің «Мектепке арналған PISA» зерттеуіне қатысуыңыздың қысқаша мазмұны берілген. Оқырмандарға арналған нұсқаулық (www.oecd.org/pisa/pisa-for-schools) «Мектепке арналған PISA» зерттеуіне қатысу құқығы және мектептер мен оқушыларды іріктеу үшін қолданылатын тәртіп туралы қосымша ақпаратты береді.

2.1 сурет. Қысқаша ақпарат

	Сіздің мектеп	Қазақстан Республикасы	ЭЫДҰ
Зерттеуге қатысқан мектептер/колледждер	1	616	11,327
Іріктелген оқушылар	45	19,721	328,281
Зерттеуге қатысқан оқушылар	45	19,507	292,999
Зерттеуге қатысқан оқушылардың орташа жасы	15.64	15.79	15.71
Зерттеуге қатысқан оқушылардың ішінде қыздардың үлесі	51%	49%	50%
Зерттеуге қатысқан оқушылардың ішінде ұлдардың үлесі	49%	51%	50%
Зерттеуге қатысқан оқушылардың орташа әлеуметтік және мәдени жағдайы	-0.25	-0.44	-0.03
Мектепке арналған PISA зерттеуінің өту мерзімі	2021		

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

"Мектепке арналған PISA" қауымдастығы қатысушы мектептердің мұғалімдеріне келесі жолдармен қолдау көрсетеді:

- **Өзара қолдау көрсету:** Педагогтер түрлі сұрақтарына жауап алып, оқыту әдістерін жақсарту мақсатында өз идеяларымен, нақты тәжірибелерімен және материалдарымен бөлісе алады.
- **Кәсіби білім мен дағдыларды жетілдіру:** Педагогтер педагогикалық шеберлігін жетілдіріп, пән бойынша білімдерін тереңдете алады. Олар, сондай-ақ, әріптестерімен коучинг дағдыларын одан әрі дамыта алады.
- **Халықаралық кәсіби қауымдастықты құру:** Педагогтер шетелдік әріптестерімен өз қауымдастығын құра алады. Олар, сондай-ақ, жақсы беделге ие болып, халықаралық аудиторияға таныла алады.
- **Соңғы білім беру зерттеулері туралы ақпаратқа қол жеткізу және ЭЫДҰ өкілдерімен және сарапшыларымен өзара әрекеттесу:** Үнемі вебинарлар мен ЭЫДҰ жаңа жарияланымдары арқылы педагогтер білім саласындағы соңғы зерттеулерден хабардар бола тұра, олардың ЭЫДҰ қызметкерлерімен және сарапшыларымен өзара әрекеттесуі тиімді болады.

**«Мектепке арналған PISA»
қауымдастығы**

туралы толығырақ оқыңыз

www.oecd-pisa-for-schools.org

2.2 Мектебіңіздің нәтижелерін түсіну

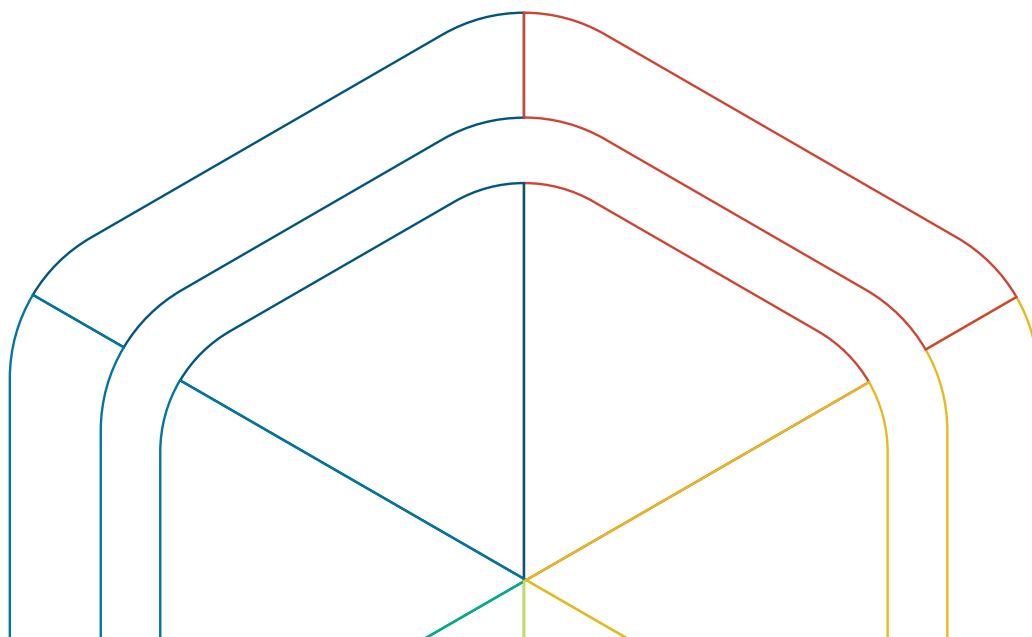
Бұл есеп "Мектепке арналған PISA" зерттеуінің негізінде мектебіңіздің нәтижелерін ұсынады. Зерттеу барысында 15 жастағы оқушылардың оқу, математика және жаратылыстану сауаттылығы бойынша дағдылары бағаланады. «Мектепке арналған PISA» Білім алушылардың жетістігін халықаралық бағалау бағдарламасына (PISA) негізделгендіктен, сіздің мектебіңіздің нәтижелерін әртүрлі PISA циклдарына қатысқан 80-нен астам елдердегі мектептердің нәтижелерімен салыстыруға болады.

Мектеп деңгейінде талдау жүргізгенде оқушы деректерінің аз санымен жұмыс жасауға тура келеді. Нәтижесінде, кейбір жағдайларда талданатын оқушылардың шағын тобы бірнеше оқушыдан тұруы мүмкін (мысалы, қыздар саны көп мектептегі ұлдар). Бұл жағдайларда белгілі бір ішкі топтар үшін нәтижелерді қарастыру кезінде қорытынды жасауда сақтық танытуды ұсынамыз, өйткені олардың бағалаулары тек бірнеше жағдайларға негізделген болады. Сондықтан, есепте әрбір кестенің астында осы іріктемедегі шағын топтар оқушылардың қажетті санынан тұратындығын көрсететін ескерту тұратын болады.

Сонымен қатар бұл есепте Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ-ға қатысты мәндердің орташа балдары ғана берілген. Бұл балдар кей дәрежеде айқын болмағанымен, олар осы есепте бағдар ретінде қолданылғандықтан, деректердің көрнекі түрінде ескерілмейді. Осыған қарамастан, осы мектеп есебіндегі деректер үшін қолданылған барлық маңыздылық тестілері олардың өзіне тән айқын еместігін толығымен есепке алады.

Егер Сіз мектебіңіздің нәтижелерін одан әрі зерттегіңіз келсе, онда «Мектепке арналған PISA» сандық ақпараттық платформасында өзіңіздің және PISA зерттеуіне қатысқан елдердің деректерін салыстыруға қосымша мүмкіндік бар.

Оқырмандарға арналған нұсқаулық (www.oecd.org/pisa/pisa-for-schools) мектебіңіздің нәтижелерін жақсырақ түсінуге мүмкіндік береді. Есептің барлық беттерінде ЭЫДҰ және PISA сауалнамасының деректеріне негізделген қосымша ақпаратқа сілтемелер бар.

3.

КОГНИТИВТІ ДАҒДЫЛАР:

МЕКТЕБІҢІЗДЕГІ ОҚУШЫЛАР НЕНІ МЕҢГЕРГЕН

Бұл тарауда «Мектепке арналған PISA» бойынша мектебіңіздің көрсеткіштеріне шолу жасалады. Тарау мектебіңіздегі әртүрлі топ оқушыларының нәтижелеріне және олардың әр салада орындай алатын тапсырмалар түрлеріне назар аударады.

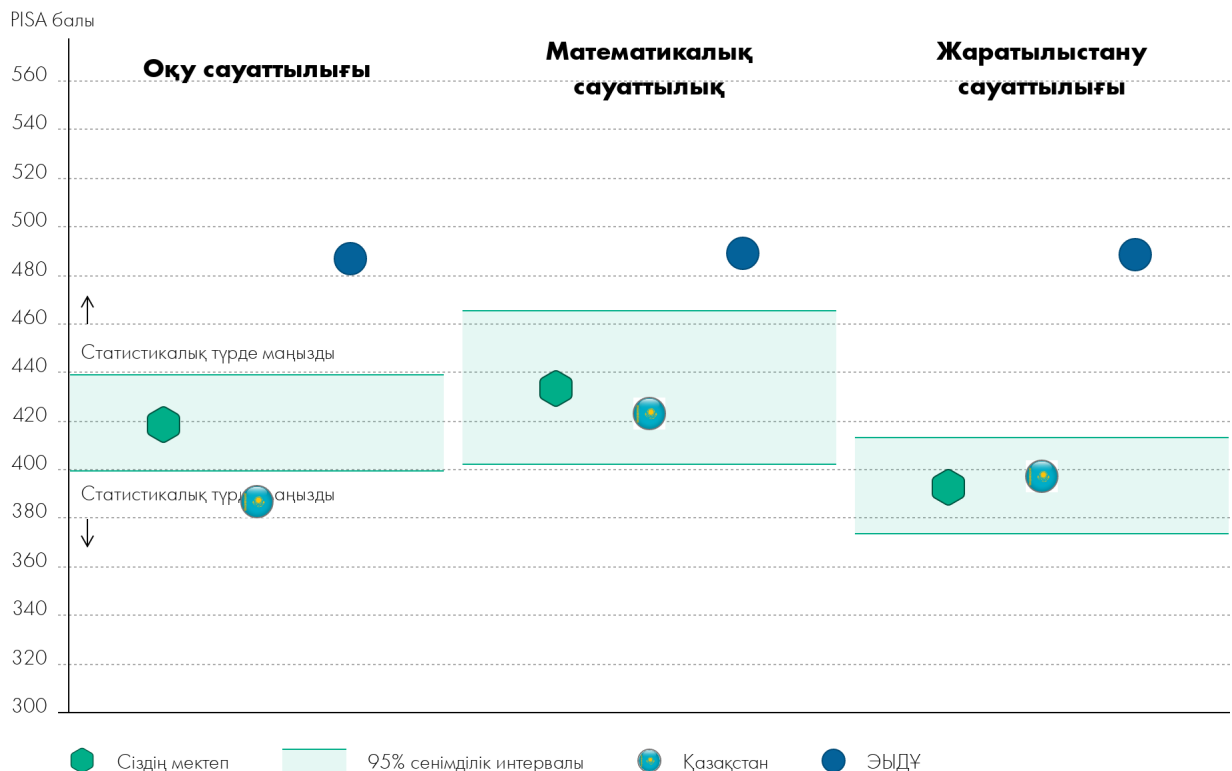
3.1 Мектебіңіздегі оқушылардың нәтижелерін талдау

Сіздің мектебіңіздің 15 жасар оқушылары болашақта кезігетін қиындықтарды жеңуге дайын ба? Олар өз ойларын талдап, дәлелдеп, тиімді жеткізе ала ма? Олар XXI ғасырдың қоғамында табысты болу үшін қажетті білімді, құзыреттіліктерді және дағдыларды дамытты ма?

PISA бүкіл әлем бойынша 15 жастағы оқушылардың оқу, математика және жаратылыстану саласындағы сауаттылығын, дағдыларын және білімдерін өлшейді. «Мектепке арналған PISA» нәтижелері осы үш бағыт бойынша Қазақстан Республикасының оқушыларының білім деңгейлерін дүние жүзіндегі басқа оқушылардың деңгейлерімен салыстыруға мүмкіндік береді. Жаһандық экономикада оқушыларыңыздың табысқа жету үшін қаншалықты дайын екендігін нәтижелер көрсетеді.

3.1 сурет. Оқушылардың оқу, математика және жаратылыстану сауаттылықтары бойынша нәтижелері

3.1-суретте PISA 2018 бойынша Қазақстан Республикасымен ЭЫДҰ-ның үш бағыт – оқу, математика және жаратылыстану – бойынша нәтижелері көрсетілген. Сіздің мектебіңіздің әрбір нәтижесі үшін суретте оның 95% сенімділік интервалы да көрсетілген. Егер Қазақстан Республикасының немесе ЭЫДҰ-ның тиісті балы аралықта қамтылмаса, бұл балл мен мектебіңіздің балы арасындағы айырмашылықты статистикалық тұрғыдан маңызды деп есептеуге болады.

	Сіздің мектебіңіздің балы		Қазақстан Республикасының балы		ЭЫДҰ балы
Оқу сауаттылығы	419	айтарлықтай жоғарырақ	387	және айтарлықтай төменірек	487
Математикалық сауаттылық	434	сәйкес	423	және айтарлықтай төменірек	489
Жаратылыстану сауаттылығы	393	сәйкес	397	және айтарлықтай төменірек	489

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

PISA зерттеуінің нәтижелері дүние жүзіндегі білім беру мүмкіндіктерінің теңдігі мен білім сапасын көрсетіп, білім беру саясатын іске асырумен айналысатын адамдарға өзге елдердің тәжірибелерінен үлгі алуға мүмкіндік береді. **PISA 2018**, жетінші цикл, зерттеуінің нәтижелері алты том болып жарияланды:

- **I том, «Оқушылар не біледі және не істей алады»**, оқушылардың оқу, математика және жаратылыстану сауаттылықтары бойынша жетістіктерін егжей-тегжейлі талдайды және нәтижелердің алдыңғы PISA циклдарынан қаншалықты ерекшеленетінін сипаттайды.
- **II том, «Барлық оқушылар қалай табысқа жете алады»**, оқушылардың нәтижелеріндегі гендерлік айырмашылықтармен қоса, бір жағынан әлеуметтік-экономикалық жағдайы мен иммигрант ортасы, екінші жағынан оқушылардың үлгерімі мен әл-ауқаты арасындағы байланысты зерттейді.
- **III том, «Оқушылар өмірінде мектептің орны қандай»**, оқушылардың физикалық және эмоционалдық денсаулығына, мектеп ортасын қалыптастырудағы мұғалімдер мен ата-аналардың рөліне және мектептегі әлеуметтік өмірге назар аударады. Бұл том, сонымен қатар, оқушылардың әл-ауқатының көрсеткіштерін және олардың мектеп ахуалымен қаншалықты байланысты екенін зерттейді.
- **IV том, «Оқушылардың қаржылық сауаттылығы»**, қосымша зерттеуге қатысқан 21 ел мен экономикадағы 15 жастағы оқушылардың қаржылық сауаттылығын зерттейді.
- **V том, «Тиімді саясаттар, табысты мектептер»**, мектептер мен мектеп жүйесінде қолданылатын саясаттар мен тәжірибелерді және олардың жалпы білім беру нәтижелерімен байланысын талдайды.
- **VI том, «Оқушылар жаһандық қоғамдарда табысты болуға дайын ба?»**, оқушылардың жергілікті, жаһандық және мәдениетаралық мәселелерді зерттеу, әртүрлі көзқарастар мен дүниетанымдық көзқарастарды түсіну және бағалау, басқалармен құрметпен қарым-қатынас жасау және тұрақтылық пен ұжымдық әл-ауқатқа қатысты жауапкершілікпен әрекет ету қабілетін зерттейді.

Ең соңғы жарияланған және жоспарланған
**PISA томдарын осы сілтемеден
табуға болады**
oe.cd/publications

3.2 Оқушылардың оқу сауаттылығы бойынша нәтижелері

«Мектепке арналған PISA» оқу сауаттылығының түрлі когнитивті дағдыларын бағалайды. Зерттеу аясында оқушылардың бір немесе бірнеше мәтінмен жұмыс істегендегі қолданатын когнитивті стратегиялары, тәсілдері немесе мақсаттары зерттеледі.

PISA зерттеуінде оқу сауаттылығын бағалайтын тапсырмаларды әзірлеуде бес элемент басшылық етеді: ақпаратты алу, кең түсінікті қалыптастыру, ақпаратты түсіндіру, мәтіннің мазмұнын түсіну және бағалау, мәтін формасын түсіну және бағалау.

«Мектепке арналған PISA» зерттеуінде аталған бес элементке жеке талдау жүргізу үшін тапсырмалар жеткіліксіз болғандықтан, есепте олар үш шағын шкалаға біріктіріліп талданады:

- **Ақпаратты іздеу:** Ақпараттың бір немесе бірнеше бөлек бөліктерін табу және бөліп алу үшін берілген ақпаратты шарлау.
- **Түсіну:** мәтіннің түпкі мағынасына жету үшін оқылғанды ой елегінен өткізу.
- **Бағалау және талдау:** мәтін ішінде берілген ақпаратты жеке тұлғаның тұжырымдамалары мен тәжірибелерін байланыстыру үшін мәтіннен тыс білімге, идеяларға немесе көзқарастарға сүйену.

PISA бағалау шеңберіне сүйенсек, құзырет ұғымы адамның меңгерген білімін көрсетіп қоюмен шектелмейді.

PISA зерттеуінде құзырет деген – білім мен дағдыларды, мотивацияны, көзқарасты, эмоцияларды және басқа да әлеуметтік және мінез-құлық компоненттерін қоса алғанда, психоәлеуметтік ресурстарды жұмылдыру арқылы әртүрлі жағдайларда туындайтын күрделі мәселелерді тиімді шеше алу қабілеті.

PISA оқушылардың білгендерін қаншалықты қайталай алатынын бағалаудың орнына, оқушылардың меңгерген білімін және жаңа жағдайларда өз құзыреттерін қолдана алуын өлшейді.

Қарапайым есте сақтау немесе алдын ала орнатылған алгоритмдер арқылы шешуге болатын тапсырмаларды цифрландырып, автоматтандыру оңай. Осыған байланысты қазіргі заманда білімге негізделген қоғамда бұл дағдылардың өзектілігі шамалы; олар PISA зерттеуінде қарастырылмайды.

PISA бағалау негіздері туралы

толығырақ оқыңыз
oe.cd/publications

3.2 сурет. Оқу сауаттылығының үш дағдылары бойынша оқушылардың нәтижелері

«Мектепке арналған PISA» тапсырмалары барлық дағдылар тобын бір уақытта өлшемесе де, осы тапсырмаларды басым процеске сәйкес жіктеуге болады. 3.2-суретте PISA 2018 зерттеуіндегі Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ елдеріндегі басқа мектептермен салыстырғанда оқу сауаттылығының үш дағдылары бойынша сіздің мектебіңіздің нәтижелері көрсетілген. Сіздің мектебіңіздің әрбір нәтижесі үшін суретте оның 95% сенімділік интервалы да көрсетілген. Егер Қазақстан Республикасының немесе ЭЫДҰ-ның тиісті балы аралықта қамтылмаса, бұл балл мен мектебіңіздің балы арасындағы айырмашылықты статистикалық тұрғыдан маңызды деп есептеуге болады.

	Сіздің мектебіңіздің балы		Қазақстан Республикасының балы		ЭЫДҰ балы
Ақпарат іздеу	418	айтарлықтай жоғарырақ	389	және айтарлықтай төменірек	487
Түсіну	436	айтарлықтай жоғарырақ	394	және айтарлықтай төменірек	487
Бағалау және талдау	405	сәйкес	389	және айтарлықтай төменірек	489

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

3.3 Оқушылардың математикалық сауаттылығы бойынша нәтижелері

PISA-ның тұжырымдамасына сәйкес математикалық сауаттылық дамыған математикалық ойлауды білдіреді. Осы математикалық ойлауды үш құзыретті пайдалана отырып сипаттауға болады: есепті математикалық түрде тұжырымдау, есепті шешу үшін математикалық білімді қолдану және нәтижелердің мағынасын аша білу.

«Мектепке арналған PISA» тестілеуі мектептер оқушыларды XXI-ғасырдың белсенді азаматтары ретінде жеке, азаматтық және кәсіби өмірінің барлық аспектілерінде математиканы қолдануға қаншалықты тиімді дайындай алғанын өлшейді.

Тұжырымдама үш дағдыны анықтайды: тұжырымдау қабілеті, қолдана білу және мағынасын ашу қабілеті.

Төменде берілген элементтер фундаменталды математикалық дағдыларға және оқушының математикалық біліміне негізделген:

- **Тұжырымдау дағдысы:** мәселені шешу үшін ұсынылған жағдайдан тапсырманы бөлектеп алу керек. Оқушы берілген жағдайға қандай математикалық білімнің сәйкес келетінін анықтайды, берілген шарттарға сәйкес жағдайды математикалық түрде тұжырымдайды, болжамдар жасау арқылы жағдайды жеңілдетеді. Оқушы, осылайша, математиканың көмегімен шешілетін «жағдаяттық тапсырманы» «математикалық тапсырмаға» айналдырады.
- **Қолдану дағдысы:** математикалық білімді пайдалана отырып, есепті шешу үшін оқушы «математикалық шешімге» қол жеткізу мақсатында математикалық түсініктерді, фактілерді, процестерді, ережелерді және амалдарды қолданады. Бұл кезең, әдетте, математикалық манипуляцияны, түрлендіруді және құралдармен немесе құралдарсыз есептеуді білдіреді.
- **Мағынасын ашу дағдысы:** содан кейін алынған «математикалық нәтижелерді» тапсырма жағдаятымен байланыстыру үшін оларды бастапқы шарт тұрғысынан түсіндіру керек. Яғни, оқушы алынған математикалық нәтижелердің дұрыстығын шынайы өмірлік жағдай төңірегінде түсіндіреді.

3.3 сурет. Математикалық сауаттылықтың үш дағдылары бойынша оқушылардың нәтижелері

«Мектепке арналған PISA» тапсырмалары модельдеу циклінің барлық қадамдарын өлшемесе де, осы тапсырмаларды басым процеске сәйкес жіктеуге болады. 3.3-суретте PISA 2012 зерттеуіндегі Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ елдеріндегі басқа мектептермен салыстырғанда математикалық сауаттылықтың үш дағдылары бойынша сіздің мектебіңіздің нәтижелері көрсетілген. Сіздің мектебіңіздің әрбір нәтижесі үшін суретте оның 95% сенімділік интервалы да көрсетілген. Егер Қазақстан Республикасының немесе ЭЫДҰ-ның тиісті балы аралықта қамтылмаса, бұл балл мен мектебіңіздің балы арасындағы айырмашылықты статистикалық тұрғыдан маңызды деп есептеуге болады.

	Сіздің мектебіңіздің балы		Қазақстан Республикасының балы		ЭЫДҰ балы
Тұжырымдау	437	сәйкес	442	және айтарлықтай төменірек	492
Қолдану	439	сәйкес	433	және айтарлықтай төменірек	493
Мағынасын ашу	423	сәйкес	420	және айтарлықтай төменірек	497

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), [oecd.org/pisa/data](https://www.oecd.org/pisa/data))

Оқу процесі балалар мектеп табалдырығын аттамай тұрып басталады да, ересек өмір бойы жалғасады. Ол отбасында, қоғамда және жеке жағдайларда орын алады. Ең бастысы, оқу сабақ уақытында сыныпта жалғасады. Мектепте оқушылар сабақ оқумен бірге келетін қуаныш пен көңілсіздікті бастан кешіреді және олардың көпшілігі, негізінен байқаусызда, қалай оқу керектігін үйренеді. Білім беру жүйелерінің көбі оқушылардың «қалай» үйренетініне емес, «нені үйренгеніне» назар аударса да, оқушылардың көпшілігі мектеп тапсырмаларын орындау және емтихандарға дайындалу барысында белгілі бір оқу стратегияларын дамытады. Сол оқу стратегиялары болашақта оқуларына да әсер етеді.

Оқу процесінің құрамдас бөлігі ретінде оқу стратегиялары оқушылардың оқу үлгеріміне және күнделікті өміріне тікелей әсер етеді. Тікелей әсерден басқа, оқыту стратегиялары ұзақ мерзімді де әсер етуі мүмкін. Мысалы, жаттап алу стратегиясы белгілі бір мектеп орталарында пайдалы болуы мүмкін, бірақ болашақ жұмыс орындарында бұл стратегия оқушыларға жеткіліксіз болады. Ерте ме, кеш пе, терең, сыни, шығармашылық және икемді ойлаудың жетіспеушілігі қиындық туғызуы мүмкін.

Оқу стратегияларына оқушылар жаңа нәрсені үйренуде қолданатын когнитивті және метакогнитивті процестер жатады. PISA-да оқушылар математиканы меңгеру үшін қолданатын негізгі стратегиялар үш тәсілге топтастырылған: есте сақтау, дамыту және бақылау.

Оқушылар оқу стратегияларының барлық түрлерін қаншалықты белсенді пайдаланатындығымен ерекшеленеді. Кейбіреулер белгілі бір стратегияларды қолдануды қалайтын болса, басқалары мұғалімдердің олардан не күтетініне, өздерінің мотивациясына, тапсырма түріне және жалпы айтқанда, оқу ортасына байланысты әртүрлі стратегияларды қолданады. Оқушылар жаңа ақпаратты оқу процесінің қай кезеңінде кездестіретініне байланысты белгілі бір оқыту стратегияларына әр түрлі мән беруі мүмкін: анықтау, түсіну, есте сақтау немесе қолдану. Өйткені, «бірде-бір стратегия панацея емес».

Математикалық сауаттылық бойынша оқушылардың оқу стратегиялары

туралы оқыңыз

oe.cd/il/teach

3.4 Оқушылардың жаратылыстану сауаттылығы бойынша нәтижелері

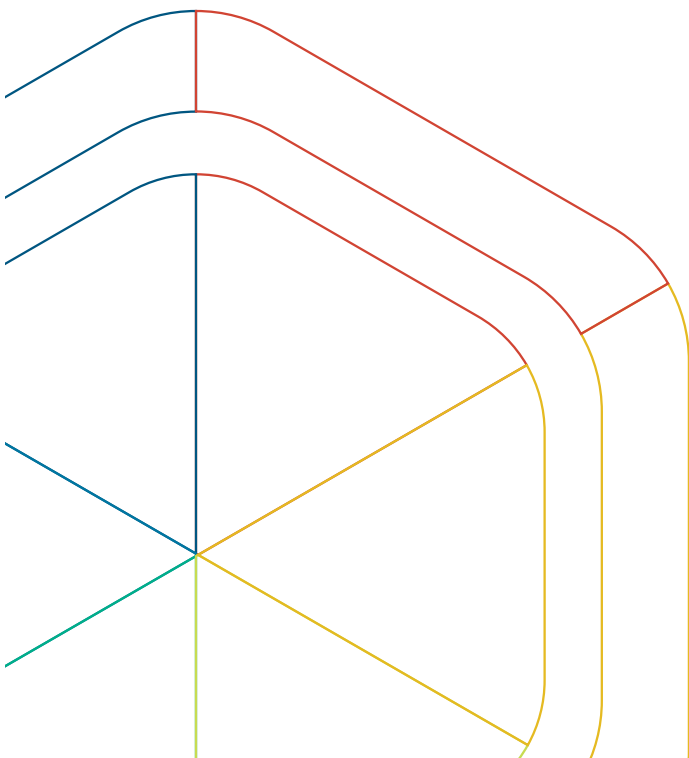
Жаратылыстану ғылымын меңгеруде білімнің үш элементі қажет етіледі: ғылыми құзырет, стандартты әдістемелік процедураларды білу және жаратылыстану ғылымының мазмұнын білу.

Бұл үш элемент өзара байланысты. Мысалы, ғылыми-техникалық құбылыстарды түсіндіру жаратылыстану ғылымының мазмұнын білуді талап етеді. Ғылыми ізденістерді бағалау және дәлелдемелерді ғылыми тұрғыдан түсіндіру жаратылыстану ғылымының қалай құрылғанын және оны қолданудағы сенімділікті талап етеді.

PISA анықтамасына сәйкес, жаратылыстану сауаттылығына ие адам ғылым мен технология туралы дәлелді дискурсқа қатысуға қабілетті болып келеді.

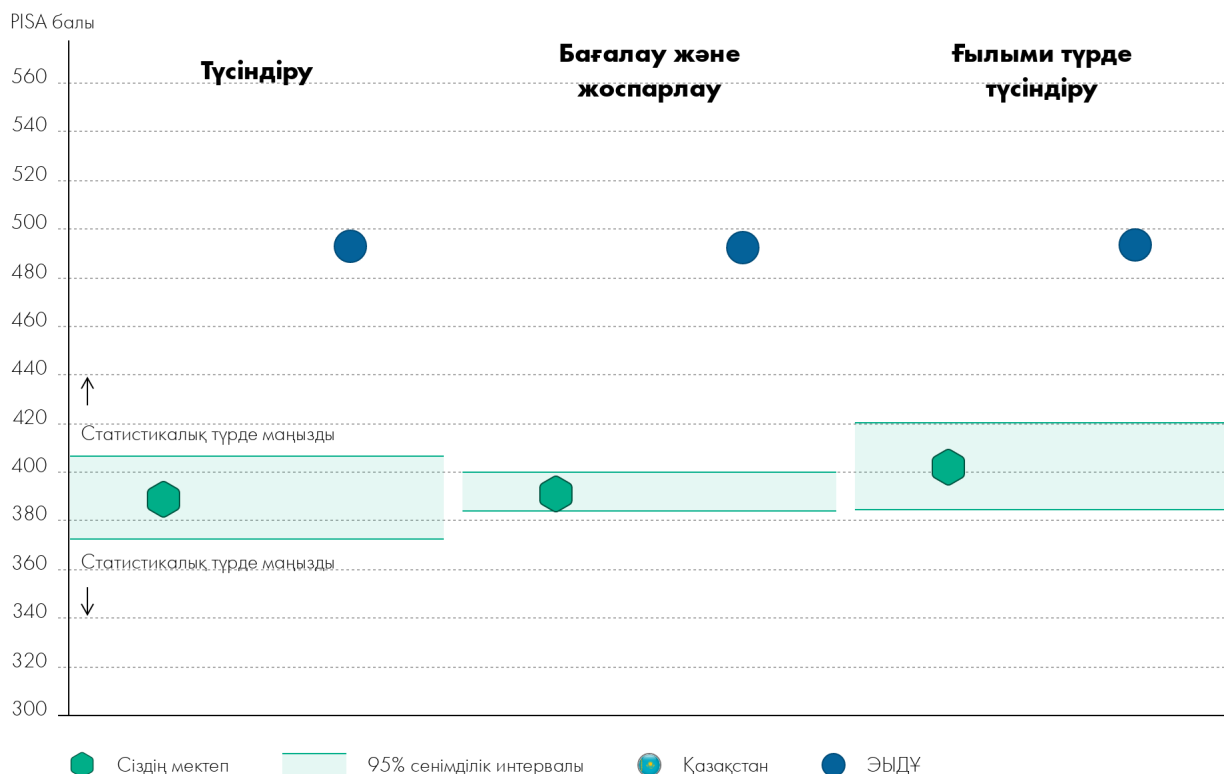
Бұл үшін қажетті құзыреттер талап етіледі:

- **Түсіндіру:** бұл құзырет табиғи және технологиялық құбылыстардың ауқымында ғылыми түсініктемелерді тану, ұсыну және бағалау мүмкіндігін білдіреді.
- **Бағалау және жоспарлау:** бұл құзырет ғылыми зерттеулерді сипаттауды, жобалауды, бағалауды және мәселелерді ғылыми тұрғыдан шешу жолдарын ұсына алуды білдіреді.
- **Ғылыми қорытындыларды тұжырымдау:** бұл құзырет әртүрлі деректерді, талаптар мен дәлелдерді талдау және бағалау, сонымен қатар, тиісті ғылыми қорытындыларды жасау мүмкіндігін білдіреді.

3.4 сурет. Жаратылыстану сауаттылығының үш дағдылары бойынша оқушылардың нәтижелері

«Мектепке арналған PISA» барлық тапсырмалары берілген үш құзыретті бірдей өлшемесе де, осы тапсырмаларды басым процеске сәйкес жіктеуге болады. 3.4-суретте PISA 2015 зерттеуіндегі Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ елдеріндегі басқа мектептермен салыстырғанда жаратылыстану сауаттылығының үш дағдылары бойынша сіздің мектебіңіздің нәтижелері көрсетілген. Сіздің мектебіңіздің әрбір нәтижесі үшін суретте оның 95% сенімділік интервалы да көрсетілген. Егер Қазақстан Республикасының немесе ЭЫДҰ-ның тиісті балы аралықта қамтылмаса, бұл балл мен мектебіңіздің балы арасындағы айырмашылықты статистикалық тұрғыдан маңызды деп есептеуге болады.

	Сіздің мектебіңіздің балы	Қазақстан Республикасының балы	ЭЫДҰ балы
Түсіндіру	390	NaN және айтарлықтай төменірек	493
Бағалау және жоспарлау	392	NaN және айтарлықтай төменірек	493
Ғылыми түрде түсіндіру	403	NaN және айтарлықтай төменірек	493

Ескерту: NaN ел деңгейінде салыстырмалы мәліметтің осы бағыт бойынша болмауын білдіреді.

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), [oecd.org/pisa/data](https://www.oecd.org/pisa/data))

Жаратылыстану ғылымы қазіргі өмірдің барлық тұстарында көрініс тапқан. Қарапайым тостерден бастап, орбитаға спутниктерді шығаратын қуатты зымыранға дейін біздің айналамызда кездеседі. Медицина, байланыс, көлік және басқа да көптеген салалар арқылы өмір сүру жағдайымызды жақсартудағы жаратылыстану ғылымының орны бөлек.

Қазіргі заманда жаратылыстану ғылымын меңгеру артықшылық емес, қажеттілік болып табылады. АҚШ-тың Еңбек статистикасы бюросының мәліметі бойынша, 2015 жылы Құрама Штаттарда 8,6 миллион жұмыс орны (жұмыс орындарының 6,2%-ы) ғылым, технология, инженерия және математикаға қатысты салаларда болды. Атап айтқанда, жаратылыстану және математика саласындағы жұмыс орындары 2014 және 2024 жылдар аралығында бұрын-соңды болмаған қарқынмен (28,2%) өседі деп күтілуде, басқа салалар үшін - 6,5%.

Бұл өсім қарапайым және біліктілігі төмен процестерді біртіндеп автоматтандырумен қатар жүреді. Дүниежүзілік банк деректері бойынша көптеген мамандықтар, жүк көлігі жүргізушілерінен бастап қаржы мамандарына дейін, алдағы жылдары автоматтандырылады, технология адамның күнделікті істейтін жұмысының барлығын немесе үлкен бөлігін алмастырады. Бұл деректер болашақта жаратылыстану ғылымының маңыздылығын көрсетеді, өйткені жаратылыстану ғылымы пәндерін жақсы оқитын оқушылар болашақ мамандығын осы саламен байланыстырып, жақсы жұмыс табады.

Бірқатар зерттеулер оқушылардың жаратылыстану пәні бойынша оқу жетістіктері мен көзқарастарына мұғалімнің еңбек өтілі мен ғылыми дәрежелерінен гөрі, оның жаратылыстану бойынша оқыту әдістемесі көбірек әсер ететінін көрсетеді. Шынында да, мұғалімдердің әрекеттері оқушыларды жаратылыстану ғылымына баулуы немесе керісінше алшақтатуы мүмкін. Бұл, өз кезегінде, оқушылардың жаратылыстану ғылымындағы жетістіктері мен көзқарастарына оң әсер ететін негізгі оқыту әдістемесін анықтау қажеттілігін көрсетеді.

ЭЫДҰ зерттеулеріне сәйкес, егер сыныпта оқушылар тәртіп сақтап, зейінін салып отырса, онда жаратылыстану ғылымындағы мәселелерді шешуге негізделген оқыту әдісі жоғары нәтижелерге әкелуі мүмкін. Бұл әдіс жаратылыстану ғылымындағы стереотиптерден туындайтын гендерлік алшақтықты жоюға көмектесіп, оқушыларды болашақ мамандықтарын ғылыммен байланыстыруға ынталандыруы мүмкін.

Сонымен қатар бұл зерттеу мектептің ахуалы мен ресурстарына қарамастан, дәстүрлі оқытудың оқушылардың жаратылыстану ғылымдарында көрсеткен нәтижелерімен оң байланыста болатын сенімді стратегия екендігін көрсетеді. Бейімделетін оқыту көптеген елдерде, әсіресе жекелендірілген оқыту тәсілі бар елдерде, жаратылыстану ғылымы жетістіктерімен оң байланыста болды. Ал мұғалімнің беретін кері байланысы оқушылардың математика және оқу сауаттылығы бойынша жетістіктерін есепкен алғаннан кейін жаратылыстану ғылымының жетістіктерімен әлсіз, бірақ оң байланыста болады.

Жаратылыстану ғылымын оқыту стратегиялары мен оқушылардың нәтижелері арасындағы байланыс

туралы толығырақ оқыңыз

oe.cd/il/scienceteaching

3.5 Мектебіңіздің PISA сауаттылық деңгейлері бойынша нәтижелері

Оқушылардың XXI ғасырда табысқа жетуі үшін олардың оқуын жалғастырып, еңбек нарығына шығу кезінде қоғамдық өмірге сәтті қатысуға мүмкіндік беретін дағдылар мен құзыреттерді көрсетуі маңызды. PISA зерттеуіне сәйкес, 15 жаста дағдылар мен оларды дамытудың әр түрлі деңгейлері болашақта әртүрлі жұмысқа орналасу нәтижелерімен байланысты болуы мүмкін.

PISA нәтижелері оқушылардың оқу жетістіктерін ең жақсы нәтиже көрсеткен оқушылардан (6-деңгей) ең төмен нәтиже көрсеткендерге (2-деңгейден төмен) дейін әр бағыттың алты біліктілік деңгейіне сәйкес топтастырады.

2-деңгей анықтамалық және базалық топ ретінде пайдаланылады. Бұл деңгей оқушылардың өмірге қажетті және өмірде табысты болуына мүмкіндік беретін құзыреттерді көрсете бастайтын біліктілік деңгейін білдіреді.

Үш бағыттың әрбір біліктілік деңгейі үшін егжей-тегжейлі сипаттама алғыңыз келе ме? Оқырманға арналған нұсқаулықты қараңыз!

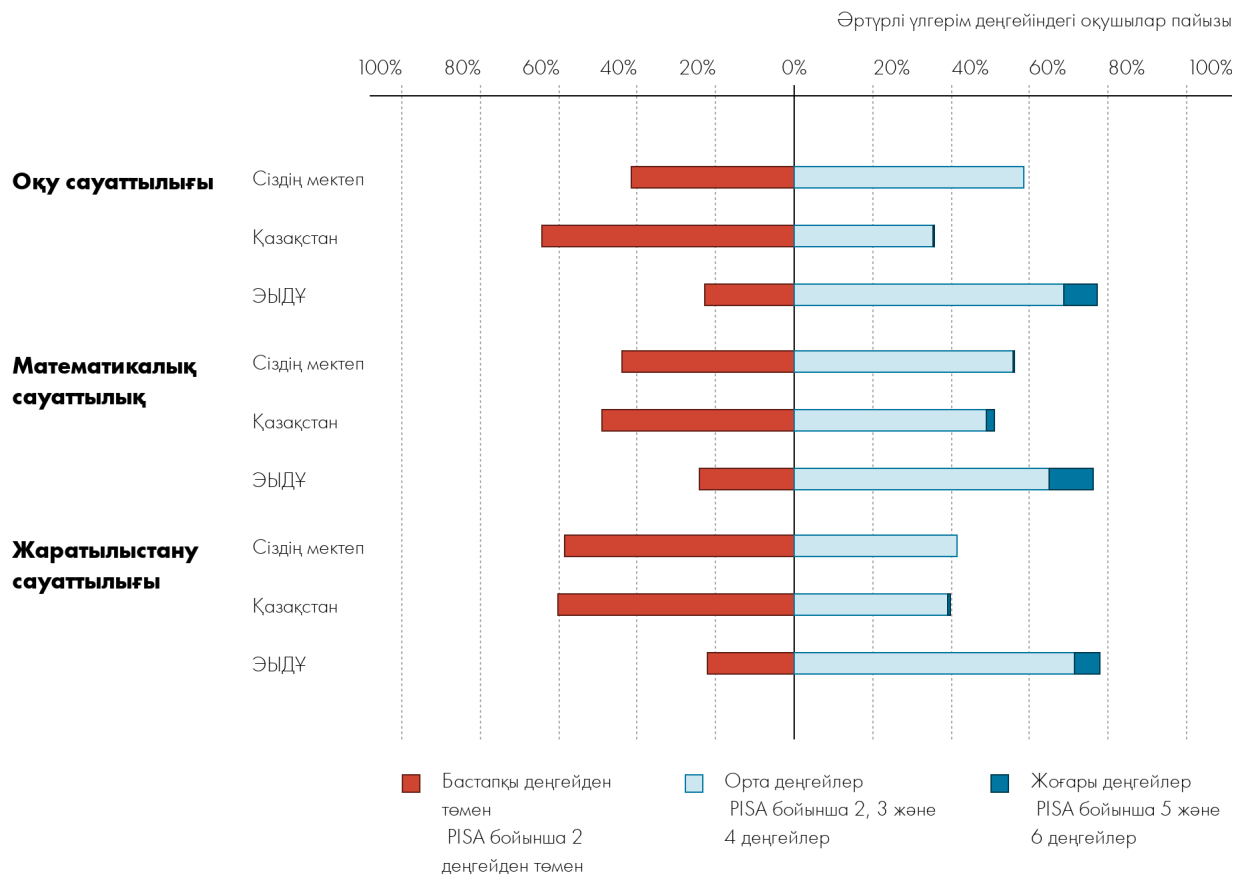
www.oecd.org/pisa/pisa-for-schools

«Мектепке арналған PISA» зерттеуіне қатысатын мектептердің іріктеме көлемі әдетте шағын болғандықтан, бұл есеп оқушыларды үш топқа біріктіреді:

- **жоғарғы деңгейлерге** (PISA 5 және 6 деңгейлеріне сәйкес) жеткен және ертеңгі күннің жоғары білікті қызметкері болатын оқушылар;
- **орта деңгейге** жеткен (PISA 2, 3 және 4 деңгейлеріне сәйкес) және оқуын жалғастырып, еңбек нарығына шығу кезінде қоғамдық өмірге сәтті қатысуға мүмкіндік беретін дағдылар мен құзыреттерді көрсете алатын оқушылар;
- **PISA 2-ші бастапқы деңгейінен** төмен нәтиже көрсететін және білім беру мен еңбек нарығында нашар нәтиже көрсетуі мүмкін оқушылар.

3.5 сурет. Оқушылардың оқу, математикалық және жаратылыстану сауаттылықтарының деңгейлері бойынша нәтижелері

3.5-суретте мектебіңіздегі оқушылардың сауаттылық деңгейлері бойынша нәтижелері берілген. Мектебіңіздің нәтижелері PISA 2018 зерттеуі бойынша Қазақстан Республикасы мен ӘЫДҰ елдеріндегі мектептердегі оқушылардың алған орташа көрсеткіштерінің жанында көрсетілген.

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

ӘЫДҰ дамыған немесе дамып келе жатқан елдер мен экономикалардың нақты саясаттары мен тәжірибелерін көрсететін көптеген бейнелерді жинады. Олардың тәжірибесі туралы көбірек білгіңіз келе ме? Мұнда сіз бірнешесін таба аласыз!
oe.cd/strongperf

Оқу сауаттылығы: Зерттеудің оқу сауаттылығы бағыты әртүрлі жағдайларда және әртүрлі мақсаттарға жету үшін оқу дағдылары қаншалықты белсенді, мақсатты және функционалды түрде пайдаланылғанын анықтайды. Оқу сауаттылығы бойынша жоғары нәтиже көрсететін оқушылар бейтаныс мәтіндерді сыни тұрғыдан бағалауға және олар туралы гипотеза құруға, арнайы білімге сүйене отырып, тұжырымдамаларды құруға қабілетті болып келеді.

PISA бойынша 2-деңгейдегі оқушылар қоғам өміріне тиімді және нәтижелі қатысуға мүмкіндік беретін оқу дағдыларын көрсете бастайды.

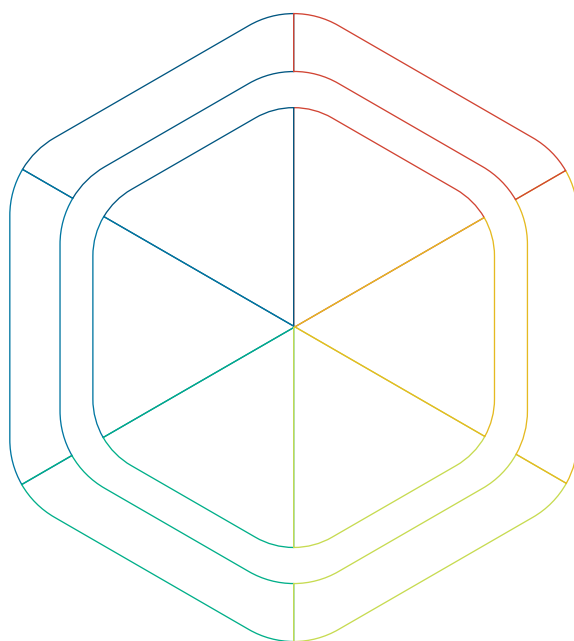
Математикалық сауаттылық: Зерттеудің математика сауаттылығы бағыты оқушының математиканы әртүрлі жағдайларда тұжырымдау, қолдану және түсіндіру қабілетін өлшейді. Математикалық сауаттылықтың 5 және 6-деңгейге жеткен оқушылар күрделі жағдайларда математикалық модельдерді әзірлеуге және олармен жұмыс істеуге, гипотезалардың шектеулі сипатын анықтап, болжамдарды нақтылауға қабілеті жетеді.

Математикалық сауаттылықтың бастапқы деңгейіне жеткен оқушылар (2-деңгей) негізгі алгоритмдерді, формулаларды, процедураларды қолдана алады және тікелей қорытындыны қажет етпейтін жағдайларды түсіндіре алады.

Жаратылыстану сауаттылығы:

Жаратылыстану ғылымы оқушылардың құбылыстарды ғылыми тұрғыдан түсіндіру, ғылыми ізденістерді бағалау және жобалау, деректер мен дәлелдемелерді ғылыми тұрғыдан түсіндіру қабілетін өлшейді. Ең жоғары деңгейдегі оқушылар өздерінің білімдері мен дағдыларын әртүрлі жағдайларда, соның ішінде бейтаныс жағдайларда шығармашылық танытып, өз бетінше қолдана алу үшін ғылымды меңгерген оқушылар болып табылады.

Жаратылыстану ғылымын меңгерудің бастапқы деңгейінде (2-деңгей) оқушылар ғылым мен технологияға қатысты жағдайларда белсенді қатысуға мүмкіндік беретін құзыреттерді көрсете отырып, сәйкес ғылыми түсініктемені анықтау үшін күнделікті білімге сүйене алады.

3.6 Қыздар мен ұлдардың нәтижелерін қарастыру

PISA 2018 зерттеуінде орта есеппен алғанда қыздар ұлдарға қарағанда оқу сауаттылығы бойынша біршама жоғарырақ нәтиже көрсетсе, ұлдар өз кезегінде математикалық сауаттылық пен жаратылыстану сауаттылығы бойынша қыздардан асып түсті. Алайда гендерлік нәтижелер әр елде әртүрлі.

2009 және 2018 жылдар аралығында оқу сауаттылығын салыстырғанда 36 елдер мен экономикаларда оқу сауаттылығының нәтижелері гендерлік алшақтықтың қысқарғанын көрсетеді. Алайда, осы елдердің 11-інде оқудағы гендерлік айырмашылықтың қысқаруы ұлдардың үлгерімінің жақсаруынан емес, қыздардың үлгерімінің төмендеуіне байланысты болды.

Мектебіңізде гендерлік айырмашылықтар бар ма? Бұл айырмашылықты Қазақстан Республикасы мен әлемдегі басқа елдермен қалай салыстыруға болады? Мектебіңіздің нәтижелерін ескере отырып, осы алшақтықты жою үшін қандай шаралар енгізе аласыз?

Үш бағыт ішінде нәтижелердегі ең шамалы гендерлік айырмашылық жаратылыстану сауаттылығында екені анықталды.

Дегенмен жаратылыстану сауаттылығы бойынша ұлдар мен қыздардың жалпы орташа көрсеткіштері қыздардың ең жоғары деңгейге жетуде қиналатынын, ал ұлдардың негізгі дағдыларды меңгеруде қиналатынын көрсетпейді. Үш салада да қыздарға қарағанда, ұлдардың көрсеткіштері шашыраңқы келеді, яғни ең жақсы нәтиже көрсеткен ұлдардың нәтижесі ең төмен нәтиже көрсеткен ұлдардан әлдеқайда жоғары. Ал қыздар бойынша ең жоғары және ең төмен нәтиже көрсеткендер арасындағы алшақтық азырақ.

Бірақ бұл көрсеткіштер әр елде, әр жылда әр түрлі. Осының бәрі оқушылардың оқу жетістіктеріндегі гендерлік айырмашылықтар олардың туа біткен ерекшеліктерінен туындамағанын білдіреді. Қайта бұған ата-аналар, мұғалімдер, саясаткерлер және қоғам белсенділері ықпал ететін факторлар әсерінен болды деген сөз.

Ұлдар мен қыздардың академиялық жетістіктерге деген ұмтылысын ынталандыратын және оқуға кедергі келтіретін мінез-құлықты өзгертуге бағытталған әрекеттер ұлдарға да, қыздарға да өздерінің әлеуетін толық дамытуға мүмкіндік береді және осылайша олар өз қабілеттерін пайдалану арқылы қоғамға үлес қоса алады.

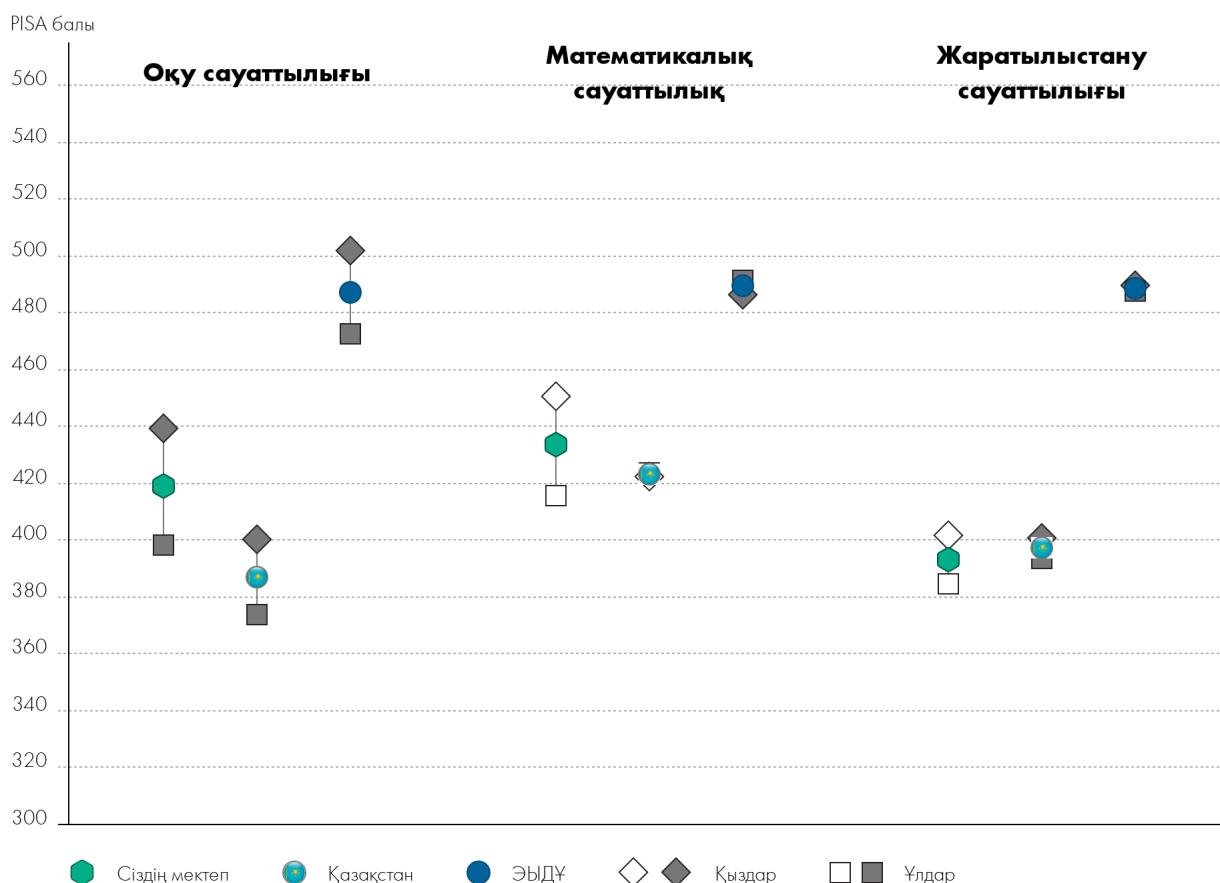
Оқу жетістіктеріндегі гендерлік айырмашылық неге әкелуі мүмкін екенін

толығырақ оқыңыз

oe.cd/il/PISA15vol1

3.6 сурет. Оқу, математикалық және жаратылыстану сауаттылығы бойынша қыздар мен ұлдардың нәтижелері

3.6-суретте PISA 2018 зерттеуіндегі Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ елдеріндегі басқа мектептермен салыстырғанда қыздар мен ұлдардың оқу, математика және жаратылыстану сауаттылықтары бойынша мектебіңіздің нәтижелері көрсетілген. Әр бағыт үшін үш диаграмма жинағы берілген. 95% сенімділік интервалында статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Ескертпе: статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

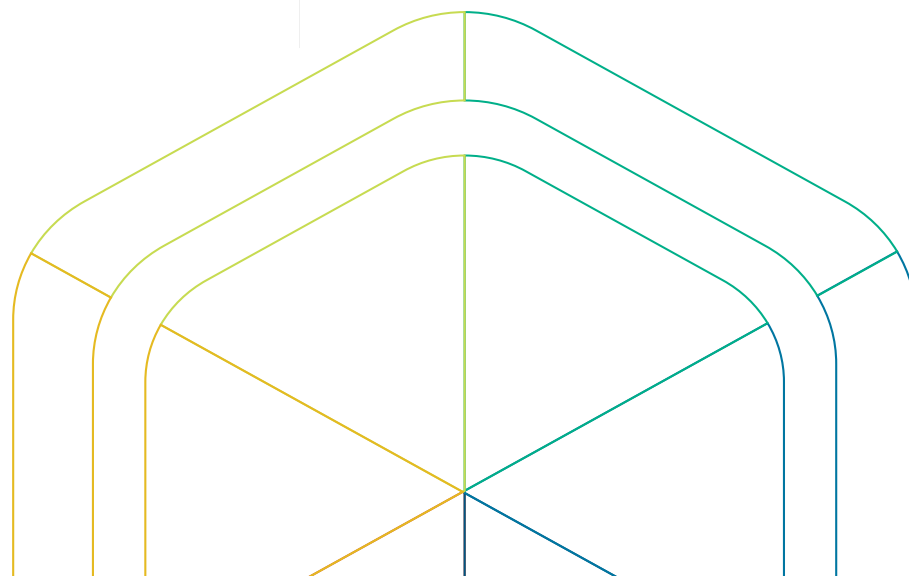
Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), [oecd.org/pisa/data](https://www.oecd.org/pisa/data))

3.7 Ең жоғары және ең төмен нәтиже көрсеткен оқушылар арасындағы айырмашылық

Есептің осы және келесі бөлімдері білім алудағы тең мүмкіндіктердің мәселесіне негізделіп, мектебіңіздегі белгілі бір топ оқушыларының нәтижелеріне ерекше назар аударады. Бұл бөлімдер PISA 2018 зерттеуіндегі Қазақстан Республикасының және басқа елдердің орташа нәтижелерін емес, ең алдымен мектебіңіздің нәтижелерін басқа мектептердің нәтижелерімен салыстырады. Мектеп деңгейіндегі нәтижелердің ел деңгейіндегі нәтижелерден айырмашылығы - мектеп нәтижелері елдегі барлық мектептердің орташа нәтижелерінің арифметикалық ортасы болып табылады.

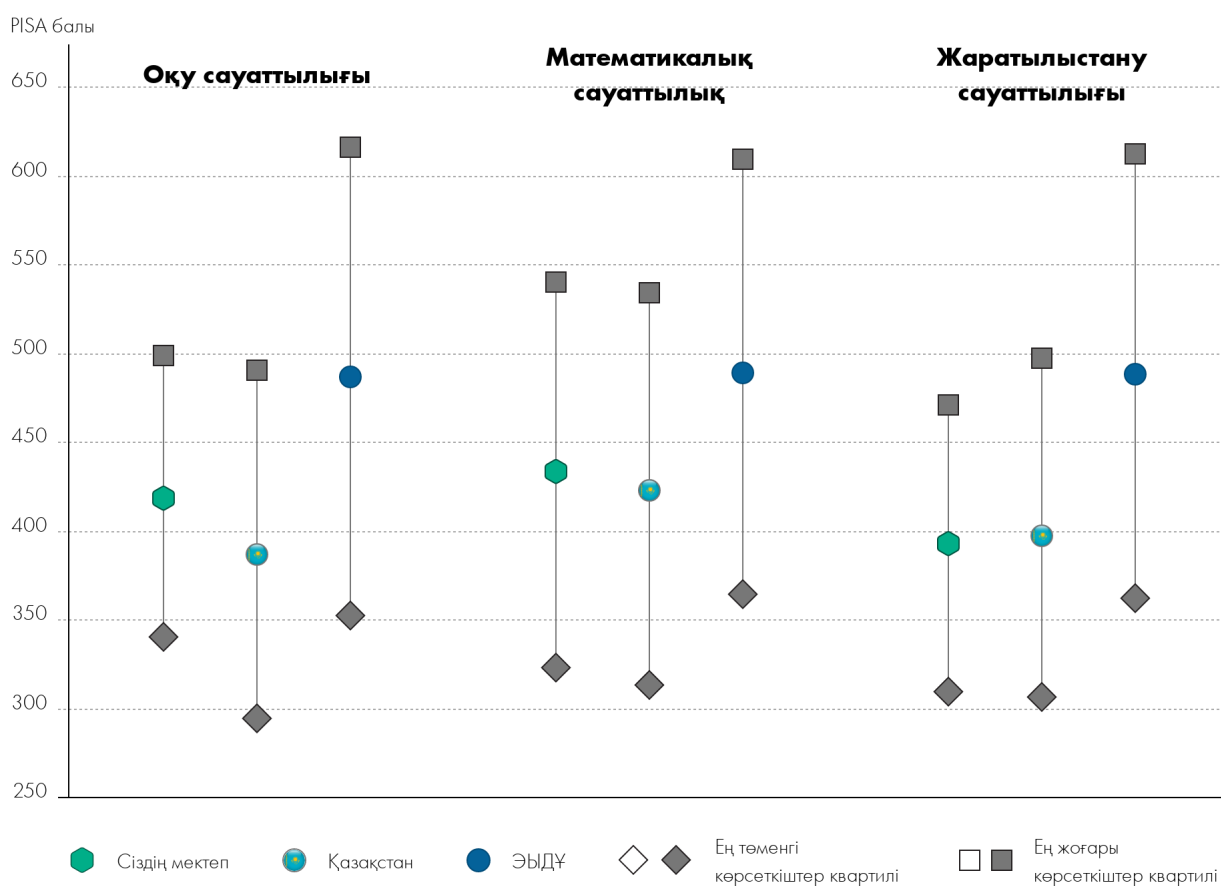
Мысалы, егер білім беру ұйымының нәтижесі әлеуметтік-экономикалық жағдайы ең жоғары оқушылардың 25%-ының нәтижелеріне сәйкес келетін болса, онда бұл нәтиже әрқайсысында әлеуметтік-экономикалық жағдайы ең жоғары оқушылардың 25%-ының орташа балын есептеу арқылы алынады. Әр мектептің орташа балдары елдегі ең қолайлы әлеуметтік-экономикалық мектептегі оқушылардың 25% орташа балын алу үшін орташалаанады. Нәтижесінде, ақпарат елдегі белгілі бір орташа деңгейдегі мектептің нәтижелерін көрсетеді.

Мектебіңіздегі ең жоғары және ең төмен балл жинаған оқушылар арасындағы айырмашылық мектебіңіздегі оқушылардың оқу жетістіктер көрсеткіштері қаншалықты алшақ бола алатынын көрсетеді. Қазақстан Республикасындағы басқа мектептермен салыстырғанда үлкен айырмашылық - мектебіңіздің басқа мектептерге қарағанда оқу жетістіктерінде шамалы теңдікке ие екенін көрсетуі мүмкін. Екінші жағынан, кішкентай айырмашылық мектебіңіз білім беруде көбірек теңдікке ие екенін көрсетуі мүмкін.

3.7 сурет. Жоғары және төмен нәтижелі оқушылардың оқу, математикалық және жаратылыстану сауаттылықтары бойынша нәтижелері

3.7-суретте мектебіңіздегі оқушылардың жоғарғы және төменгі квартилдері арасындағы үлгерім айырмашылығы көрсетілген. Әр бағыт үшін үш диаграмма жинағы берілген. Диаграммалардың әрбір жинағында мектебіңіздің нәтижесі PISA 2018 зерттеуіндегі Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ елдеріндегі орташа нәтижелерінің жанында көрсетіледі. Әрбір бағыт үшін жоғарғы маркер мектебіңіздегі оқушылардың ең жақсы 25% арасындағы орташа нәтижені білдіреді. Төменгі көрсеткіш болса мектебіңіздегі оқушылардың ең төменгі 25% арасындағы орташа нәтижені білдіреді. 95% сенімділік интервалында статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Ескертпе: статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

Көптеген талдау нәтижелері 15 жастағы оқушылардың үлгерімінің төмен болуы тек бір факторға емес, қайта оқушыларға өмір бойы әсер ететін әртүрлі кедергілер мен қиындықтарға байланысты екенін көрсетеді.

Бұл факторлар барлығына әсер еткенімен, үлгерімі төмен оқушылар арасында, осы факторлардың болуы жағдайы жақсы оқушыларға қарағанда, жағдайы нашар оқушыларға көбірек зиян тигізеді. ЭЫДҰ елдері бойынша орташа алғанда, демографиялық сипаттамалар мен мектепке дейінгі білімнің жоқтығы әлеуметтік-экономикалық жағдайы төмен оқушыларды озат оқушыларға қарағанда нашар оқуға бейім ететіні белгілі.

Үлгерімі төмен оқушылар жақсы оқитын оқушыларға қарағанда табандылық танытпайды, олардың ынтасы төмен және өздерінің математикалық білімдеріне сенімсіз болады. Олар кейбір сабақтан, тіпті күні бойы мектептен қалуы ықтимал. PISA-ға дейінгі екі апта ішінде кем дегенде бір рет мектептен қалған оқушылардың математикадан төмен нәтиже көрсету ықтималдығы мектептен қалмаған оқушыларға қарағанда үш есе жоғары болды.

Мұғалімдері қолдау көрсететін және сабақ тәртібін бірінші орынға қойған мектеп оқушысы төмен көрсеткіш көрсетуі екіталай, ал мұғалімдері оқушыларына үміт артпайтын әрі балалары сабақтан жиі қалатын мектеп оқушысы өзінің не мектептің әлеуметтік-экономикалық жағдайына қарамастан, оқуда нашар көрсеткіштерге ие болады.

Орта есеппен алғанда ЭЫДҰ елдерінде оқушының және мектептің әлеуметтік-экономикалық жағдайын есепке алғанның өзінде көрсеткіштері нашар оқушылар жиналған мектептерде білім беру ресурстары азырақ болып шықты болды, ал мұғалімдердің жетіспеушілігі жоғары деңгейде болды.

Білім беру ресурстары мектептер арасында біркелкі бөлінген елдерде, тіпті білім беру ресурстары бірдей сападағы мектеп жүйелерін салыстырған кезде де, математикалық сауаттылықтан төмен нәтиже көрсеткендер үлесі азырақ, ал жоғары нәтиже көрсеткен оқушылар үлесі көбірек болды.

Білім беру саласындағы басшылардың бірінші қадамы - оқу үлгерімі төмен оқушыларды қолдауды өздерінің басты міндеті қылу, оны шешу үшін қосымша ресурстарды жұмылдыру. Нәтижелері нашар оқушылардың санын азайтуға негізделген бағдарлама бірнеше шараларды қамтуы мүмкін, мысалы:

- мектепте бір жағынан оқушыларға жоғары талаптар қоятын болса, екінші жағынан осындай талаптарды орындауға қолдау көрсететін оқу ортасын құру;
- оқушыларға мүмкіндігінше ертерек қолдау көрсету;
- оқу үлгерімі төмен оқушыларды анықтау және жеке оқыту стратегиясын құру;
- иммигрант оқушылар, ұлттық/этникалық аз топтарға тиесілі тілдерде сөйлейтін оқушылар және ауылдық жерлерде тұратын оқушылар үшін қосымша бағдарламалар әзірлеу; және
- ерте жастан дамытуды қолжетімді ету

Үлгерімі төмен оқушылар неге артта қалады және оларға табысқа жету үшін қалай көмектесу керектігі

туралы толығырақ оқыңыз

oe.cd/lowperf

3.8 Мектебіңіздегі оқушылардың нәтижелеріне әлеуметтік-экономикалық жағдайдың әсері

Мектебіңіздегі оқушылардың үлгерімі олардың әлеуметтік-экономикалық жағдайына байланысты қалай өзгереді? Мектебіңіздің әлеуметтік-экономикалық көрсеткіштерінің басқа елдердегі және экономикалардағы мектептермен салыстырғандағы айырмашылықтары қандай?

PISA деректері көптеген елдерде, тіпті PISA-да жақсы нәтиже көрсеткен елдерде де, оқушылардың әлеуметтік-экономикалық жағдайы олардың білім алу және дағдыларын дамыту мүмкіндіктеріне әсер ететінін көрсетеді.

Табысы жоғары отбасылар көбінесе кітаптарды сатып алуға, жоғары сапалы мектепке дейінгі тәрбие мен бала күтіміне, қосымша дамыту іс-шараларына қаражат бөледі және қажет болған жағдайда жеке репетиторларды да жалдайды.

Ата-аналардың табысының төмендігі балаларды тәрбиелеу және олардың қажеттіліктерін қамтамасыз ету қабілетіне теріс әсер етеді, ал балалық және жасөспірімдік кезеңдегі кедейлік көбінесе когнитивті дамудың баяулауына және денсаулығының нашарлауына әкелуі мүмкін.

Сондықтан білім берудегі теңдік және әділеттік – білім беру нәтижелері оқушылардың жеке жағдайларына емес, қабілетінің, ерік-жігерінің және күш-жігерінің нәтижесі болып табылатын – мүмкіндіктер мен әлеуметтік өсудің теңдігінің негізі болып табылады.

Ауқатты отбасыдан шыққан оқушы емес, ең талантты оқушының ең сапалы білім алу мүмкіндіктеріне қол жеткізуін қамтамасыз ету ресурстарды тиімді пайдаланудың және жалпы білім беру мен әлеуметтік нәтижелерді көтерудің тәсілі болып табылады.

Әлеуметтік-экономикалық жағдай – оқушының, мектептің немесе мектеп жүйесінің көптеген аспектілерін жинақтайтын кең ұғым. PISA және «Мектепке арналған PISA» зерттеулерінде бұл тұжырымдама оқушылардың отбасысы туралы сауалнамадан жиналған ақпаратты пайдалана отырып өлшенеді. Оқушылар сауалнамадағы әртүрлі айнымалылар арқылы – ата-ананың білімі, ата-анасының кәсібі, материалдық байлықты білдіретін үй мүлкі, үйдегі кітаптар мен басқа да білім беру ресурстарының саны – PISA экономикалық, әлеуметтік және мәдени жағдай индексі (ESCS) құрайды, бұл айнымалылар «Мектепке арналған PISA» зерттеуінде де қолданылады.

ESCS индексі әдетте ел деңгейінде -3,5 пен +2,0 аралығын құрайды: төменгі мәндер әлеуметтік-экономикалық жағдайдың төмендігін көрсетеді. ESCS индексі 0,0 мәні ЭЫДҰ орташа экономикалық, әлеуметтік және мәдени жағдайына сәйкес келетіндей етіп құрастырылған және 1 мәні ЭЫДҰ орташа 0,0 стандартты ауытқуынан 1 стандартты ауытқудың айырмашылығына тең болатындай стандартталған. ESCS индексі туралы қосымша мәліметтер алу үшін Оқырман нұсқаулығы мен «Мектепке арналған PISA» техникалық есебін оқуға болады.

PISA нәтижелері бір мектеп жүйесінде жоғары білім сапасына және теңдікке қол жеткізуге болатынын көрсетеді. Яғни, оқушылар жоғары нәтижелерге қол жеткізе алады, ал олардың үлгеріміне әлеуметтік-экономикалық жағдайдың әсері салыстырмалы түрде аз болуы мүмкін.

Білім берудегі теңдік пен әділдікті қамтамасыз ету – білім беру саясаты мен келісілген іс-әрекетті әзірлеу мәселесі. Білім берудегі үлкен теңдікке қол жеткізу – бұл әлеуметтік теңдіктің талабы ғана емес, сонымен бірге ресурстарды тиімді пайдаланудың, экономикалық өсуге және қоғамды біріктіруге ықпал ететін құзыреттер жиынтығын арттырудың жолы. Осылайша, теңдік білім беру жүйесін жетілдірудің кез келген стратегиясының негізгі міндеттерінің бірі болуы керек.

PISA зерттеуі зерттеуге қатысатын елдер мен экономикалардың көпшілігінде оқушылардың әлеуметтік-экономикалық жағдайы және иммигранттығы олардың оқу жетістіктеріне елеулі әсер ететінін көрсетеді. Дегенмен, PISA зерттеуі, сонымен қатар, оқушылардың әлеуметтік-экономикалық әл-ауқаты мен нәтижелері арасындағы байланыс әр елде әртүрлі екенін көрсетеді.

Кейбір жоғары нәтиже көрсететін елдерде бұл қатынас орташа деңгейден төмен, яғни білім беруде жоғары нәтиже мен теңдік бір-бірін жоққа шығармайды. Сондықтан, PISA зерттеуінде білім беру мүмкіндіктеріндегі теңдік факторы нәтижелердегі шамалы ауытқулардың себебі болмай, әртүрлі ортадан шыққан оқушылар үшін жоғары нәтижеге әкелетінін атап көрсетеді.

PISA зерттеуі оқушының дүниеге келгеннен бастап жинақтаған білімі мен дағдыларын бағалайды.

Балаларды ерте жастан дамытуға жасаған инвестициялардың болашақта қайтарымы көп болады. Керісінше, кез келген жаста дамуға болатынына қарамастан, оқушының үлгерімі артта қалған кезде әрекет ету қымбаттырақ түседі және оның тиімділігі азырақ болады.

Білім беру саясаты әлеуметтік және экономикалық бірлесуді арттыруға және мүмкіндігінше көп отбасыларға балаларының білім алуына тиімді қолдау көрсетуге мүмкіндік беруі керек. Кейбір елдер үшін бұл мектептегі білім беруді жақсарту және бүкіл ел бойынша білім сапасын арттыру дегенді білдіруі мүмкін. Ең бастысы, білім беру мүмкіндіктері мен тиімділігінде теңдіктің жоғары деңгейіне қол жеткізу бәсекелес емес, бірін-бірі толықтырушы мақсаттар ретінде қарастырылуы керек.

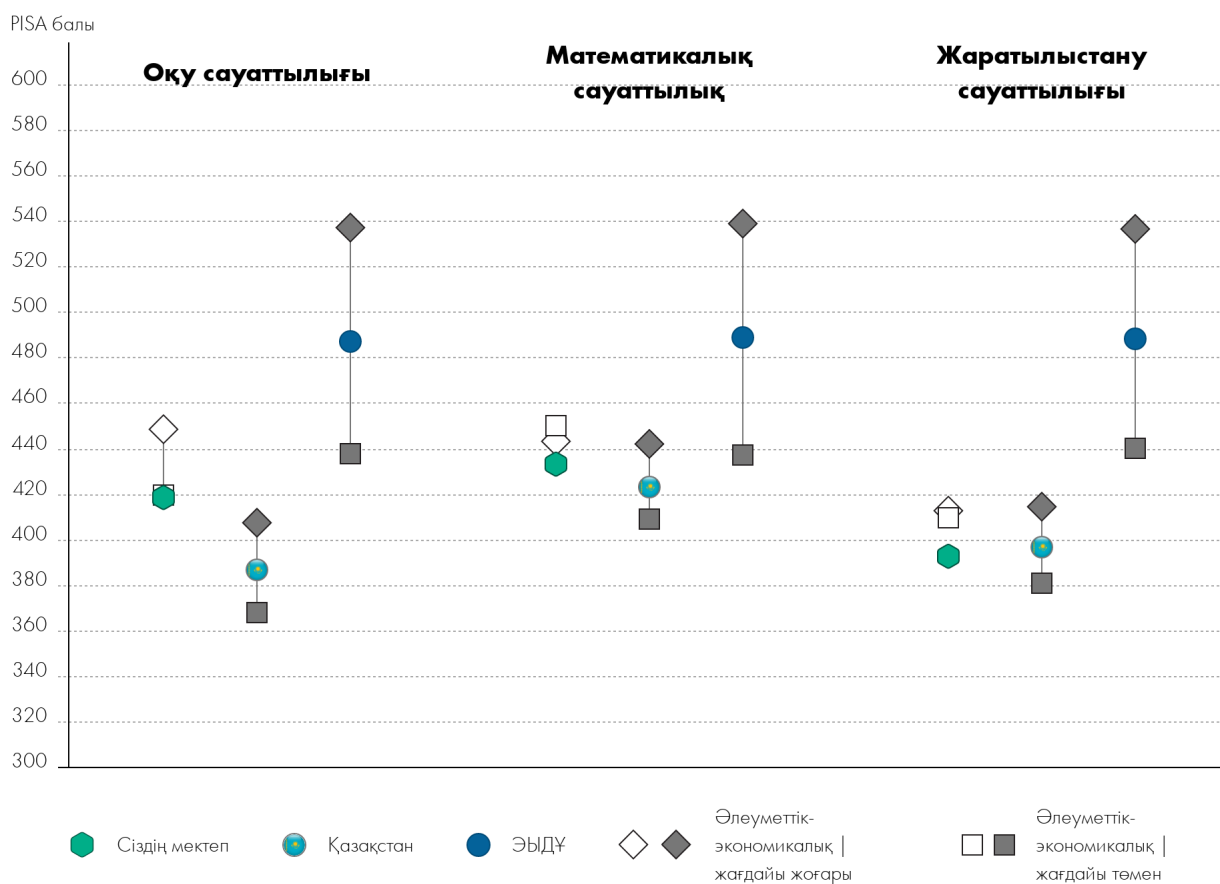
Білім берудегі теңдік және жүргізілетін білім беру саясаты

туралы толығырақ келесі сілтемеден оқыңыз

oe.cd/il/PISA15vol1

3.8 сурет. Әлеуметтік-экономикалық жағдайы ең жақсы және ең нашар оқушылардың оқу, математика және жаратылыстану сауаттылықтары бойынша нәтижелері

3.8-суретте PISA 2018 бойынша зерттеуіндегі Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ елдеріне сәйкес, мектепшілік нәтижелердің жанында Сіздің мектебіңіздегі әлеуметтік-экономикалық жағдайы ең жақсы және ең нашар оқушылардың үлгеріміндегі айырмашылық көрсетілген. Бағалаудың әрбір бағыты үшін диаграмма сіздің мектебіңіздің, Қазақстан Республикасының және ЭЫДҰ-ның орташа нәтижелерін, сонымен қатар оқушылардың жоғарғы және төменгі 25% (ESCS индексі бойынша) көрсетеді. 95% сенімділік интервалында статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Ескертпе: статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

Білім берудегі теңдік пен әділеттілікке дарындарды дамыту жолындағы кедергілерді жою арқылы қол жеткізуге болады. Бұл мәселелер оқушылар өздігінен әсер ете алмайтын экономикалық және әлеуметтік факторлардың нәтижесінде туындайды, оларға, мысалы, отбасы ішінде немесе мектеп ортасында оқу ресурстарының аздығын жатқызуға болады.

PISA-ның теңдік мәселесін зерттеуінің бір жолы – оқушының әлеуметтік-экономикалық деңгейі оның үлгерімін қаншалықты айқындайтынын бақылау болып табылады (бұл PISA зерттеуінде әлеуметтік-экономикалық градиент күші деп аталады).

Білім берудегі теңдіктің соңғы тенденциялары осы көрсеткіштің PISA 2006 және PISA 2015 арасындағы ғылыми сауаттылыққа бағытталған екі цикліндегі салыстыруы арқылы жақсы талданады.

Соңғы онжылдықта PISA-ға қатысушы елдерде білім берудегі теңдік жақсарып жатқан жоқ. 2006 жылы ЭЫДҰ елдері бойынша орта есеппен оқушылардың жаратылыстану ғылымдары бойынша нәтижелеріндегі диспропорцияның 14% оқушының әлеуметтік-экономикалық жағдайымен түсіндірілуі мүмкін. 2015 жылға қарай нәтижелердегі айырмашылықтардың тек 13%-ын түсіндіруге мүмкін болды. Дегенмен, кейбір елдерде әлеуметтік-экономикалық нәтижелер 2-7 пайыздық тармаққа төмендеді. Білім берудегі үлкен теңдік жолындағы ілгерілеу мақтауға тұрарлық, өйткені осы елдердің көбінде сол кезеңде табыс теңсіздігінің артуы байқалды.

Тең мүмкіндіктер тенденциялары әлеуметтік-экономикалық жағдайдың білім беру нәтижелеріне жалпы әсер етуінен де көрінеді. Соңғы онжылдықта әртүрлі әлеуметтік-экономикалық топтардағы оқушылар арасында байқалған үлгерім айырмашылығы бірнеше елдерде 5-13 тармаққа төмендеді.

Әлеуметтік теңдіктің күшеюіне әлеуметтік жағдайы нашар оқушылардың нәтижелерінің өсуі себеп болды ма? Оқушылардың қолайсыз сыртқы әсерлерге тұрақты болуының тенденциялары көптеген елдерде жағдай осылай екенін білдіреді. Тұрақты оқушылар - деп барлық кедергілерді жеңіп шыққан және бүкіл әлем бойынша әлеуметтік-экономикалық жағдайы бірдей оқушылармен салыстырғанда, жоғары нәтиже көрсететін әлеуметтік жағдайы төмен отбасылардан шыққан оқушыларды айтамыз.

Соңғы онжылдықта білім берудегі теңдік қай жерде жақсарғаны

туралы толығырақ оқыңыз

oe.cd/il/equity

3.9 Еліңіздің әлеуметтік-экономикалық жағдайындағы мектебіңіздің нәтижелері

3.9-суретте PISA 2018 зерттеуіне қатысқан Қазақстан Республикасының барлық мектептерінің әлеуметтік-экономикалық мәнінде оқу сауаттылығы бойынша мектебіңіздің нәтижелері көрсетілген. Тік шкала (ОУ осі) PISA тестінің оқу сауаттылығы бойынша нәтижелерін білдіреді. Көлденең шкала (ОХ осі) экономикалық, әлеуметтік және мәдени жағдай индексімен (ESCS) өлшенетін оқушылардың әлеуметтік-экономикалық жағдайын көрсетеді.

Бұл көрсеткішті талдай отырып, оқушылардың орташа әлеуметтік-экономикалық жағдайы мәндердің жоғарылауымен (солдан оңға қарай) өсетінін есте ұстаған жөн. Осылайша, шкаланың төменгі жағында көрсетілген мектептер (мысалы, -1,5) графиктің сол жағында пайда болады, бұл осы мектептердегі оқушылар орта есеппен әлеуметтік жағынан төмен топтардан шыққанын көрсетеді. ESCS мәні +1,0 немесе одан жоғары мектептер (ОХ осінің оң жағында) негізінен неғұрлым қолайлы ортадан шыққан оқушылардың нәтижелерін көрсетеді.

Суреттегі диагональды сызық (регрессия сызығы) PISA 2018 зерттеуіне қатысатын барлық мектептердің нәтижелеріне негізделген әлеуметтік-экономикалық жағдай мен нәтижелер арасындағы байланысты көрсетеді. Диагональді сызықтан жоғары тұрған мектептер өз оқушыларының әлеуметтік-экономикалық жағдайын есепке ала отырып, Қазақстан Республикасындағы мектептерден күтілетін деңгейден де жоғары көрсеткіш көрсеткендер, ал сызықтан төмен тұрған мектептер осы деңгейден оларға артылған үмітті ақтамай, төмен көрсеткіштер көрсетті.

Әрбір графикте екі көлеңкелі аймақ бар. Көлденең көлеңкеленген аймақ мектебіңіздің PISA оқу сауаттылығы балының айналасындағы сенімділік аралығын білдіреді. Тік көлеңкелі аймақ мектебіңіздің ESCS балының айналасындағы сенімділік аралығын білдіреді. Олардың қиылысатын жері - «Мектепке арналған PISA» зерттеуі мектебіңізде жүйелі түрде өткізілсе, мектебіңіздің нәтижелері 95% жағдайда алынуы мүмкін болатын аймақ.

Мектебіңіздің нәтижелерін PISA-2018 зерттеуіндегі Қазақстан Республикасының барлық мектептерінің нәтижелерімен ғана емес, сонымен қатар, оқушыларының әлеуметтік-экономикалық деңгейі бірдей мектептермен салыстыруға болады. Бұл нәтижелер бүкіл тік көлеңкеленген аумақта орналасқан.

Мектебіңіз осы көлеңкелі аймақтағы мектептермен қалай салыстырылады? Оқушыларыңыздың әлеуметтік-экономикалық мәртебесін ескере отырып, мектебіңіздің нәтижелері күтілетін нәтижелермен (диагональды сызық) қалай сәйкес келеді?

Бұған қоса, мектебіңіздің нәтижелерін оқушылары бірдей орындайтын, бірақ әртүрлі әлеуметтік-экономикалық топтарға жататын көлеңкелі көлденең аумақтағы мектептердің нәтижелерімен салыстыруға болады. Мектебіңіздің нәтижелерін азды-көпті жағдайы жақсы оқушылардың нәтижелерімен салыстыруға болады ма?

3.10 және 3.11 суреттерде PISA 2018 зерттеуіне қатысқан Қазақстанның барлық мектептерінің әлеуметтік-экономикалық мәніндегі математика және жаратылыстану сауаттылығы бойынша мектебіңіздің нәтижелері берілген.

3.9 сурет. Мектебіңіздің оқу сауаттылығы бойынша PISA 2018 зерттеуіне қатысқан Қазақстан Республикасының барлық мектептерімен салыстырғандағы нәтижелері

Ескертпе: берілген нүктенің өлшемі мектептегі оқушылар санына пропорционал.

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

3.10 сурет. Мектебіңіздің математикалық сауаттылық бойынша PISA 2018 зерттеуіне қатысқан Қазақстан Республикасының барлық мектептерімен салыстырғандағы нәтижелері

Ескертпе: берілген нүктенің өлшемі мектептегі оқушылар санына пропорционал.

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

3.11 сурет. Мектебіңіздің жаратылыстану сауаттылығы бойынша PISA 2018 зерттеуіне қатысқан Қазақстан Республикасының барлық мектептерімен салыстырғандағы нәтижелері

Ескертпе: берілген нүктенің өлшемі мектептегі оқушылар санына пропорционал.

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

PISA зерттеуінің анықтамасына сәйкес, академиялық тұрақты оқушылар өз еліндегі әлеуметтік және экономикалық тұрғыдан ең нашар оқушылардың 25% қатарына кіре тұра, зерттеудің барлық салаларында сауаттылық шкаласы бойынша 3-ші деңгейдің немесе одан да жоғары деңгейдің балын жинай алатын оқушылар болып табылады.

Әртүрлі елдер мен түрлі уақытта оқудан тұрақты көрсеткіш көрсеткен оқушылардың үлесіндегі айырмашылықтар негізінен барлық оқушылардың орта есеппен қол жеткізген нәтижелерінің айырмашылығын көрсетеді. Тұрақты оқушылардың ең төменгі үлесі үлгерімі төмен елдердегі қолайлы жағдайы бар оқушылар арасында кездеседі. Бұл айырмашылық тең білім беру мүмкіндіктерін қамтамасыз ету қаншалықты жүзеге асырылатынын көрсетеді.

PISA зерттеуінің деректері кейбір елдер әлеуметтік-экономикалық жағдайы төменгі деңгейдегі оқушылар арасында академиялық тұрақтылықты арттыруға қол жеткізгенін көрсетеді.

Әлеуметтік-экономикалық жағдайы төмен оқушылардың академиялық тұрақты болу ықтималдығы әртүрлі елдерде ғана емес, оқитын мектептеріне байланысты да әр түрлі болады. PISA-2012 және PISA-2015 зерттеулерінің деректеріне егжей-тегжейлі талдау жүргізілгенде, оқушылардың кем дегенде 5% әлеуметтік-экономикалық жағдайы төмен бола тұра, академиялық тұрақтылық танытқан елдер тобына назар аударылды.

Зерттеу оқушылары әлеуметтік-экономикалық жағдайы төмен болғанына қарамастан, жақсы нәтиже көрсеткен мектептердің кейбір ортақ белгілерін анықтады.

Зерттелетін білім беру жүйелерінің басым көпшілігінде оқушылардың, мектептердің және басқа да жеке тұлғалардың әлеуметтік-экономикалық жағдайындағы айырмашылықтарды ескергеннен кейін де, жағдайы нашар мектептерге қарағанда, оқушылар жақсы тәртіптік ахуалы бар мектептерде әлеуметтік-экономикалық жағынан төмен оқушылар төзімдірек болады.

Оқушылары зейін қойып оқитын, мұғалімдері оқыту әдістерін тиімді қолданатын тәртібі жақсы сыныптарда оқу барлық оқушылар үшін маңызды, бірақ бұл әсіресе әлеуметтік экономикалық жағдайы осал оқушыларға аса қажет. PISA-ға дейінгі екі апта ішінде сабақтан қалмаған оқушылардың үлесі мен академиялық тұрақтылық арасында да сондай байланыс бар.

Әлеуметтік-экономикалық жағдайы төмен оқушылардың тұрақты болу ықтималдығы, керісінше, олардың мектептеріндегі материалдық және адам ресурстарының көлеміне байланысты болмайды.

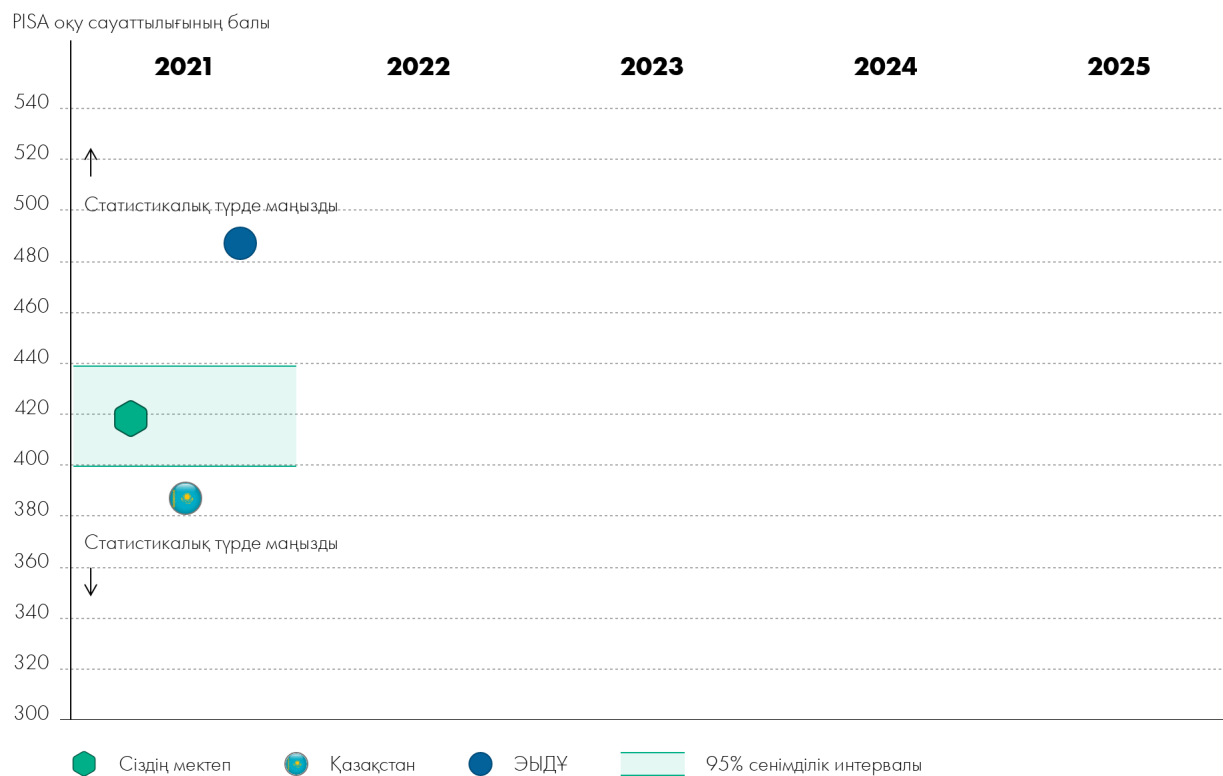

Әлеуметтік-экономикалық жағдайы төмен оқушылар табысқа жететін елдер мен мектептер

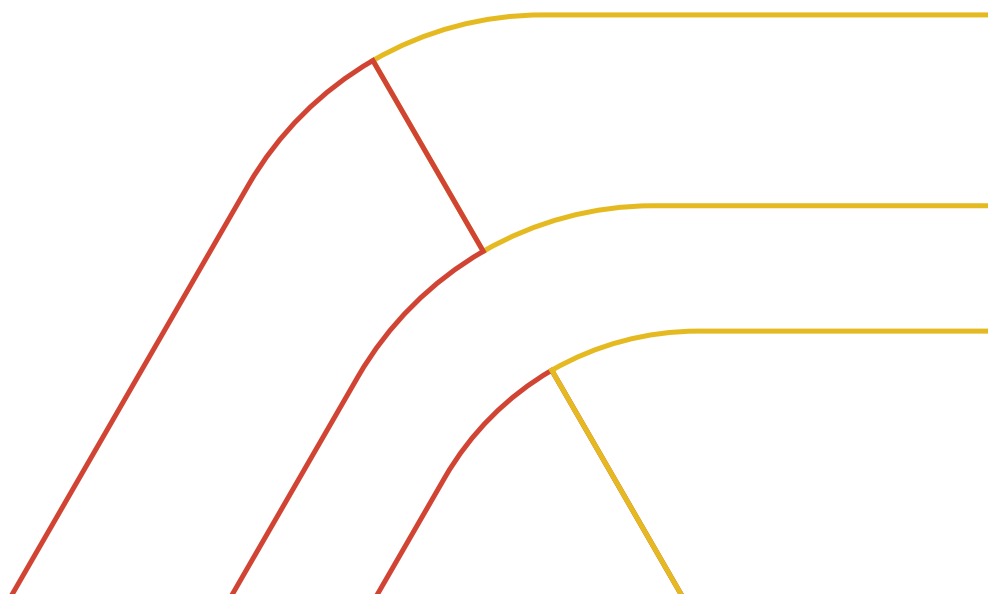
туралы толығырақ оқыңыз

oe.cd/il/succeed

3.12 сурет. Оқушылардың оқу сауаттылығы бойынша нәтижелерінің динамикасы (Сіздің мектебіңіз үшін 95% сенімділік интервалымен)

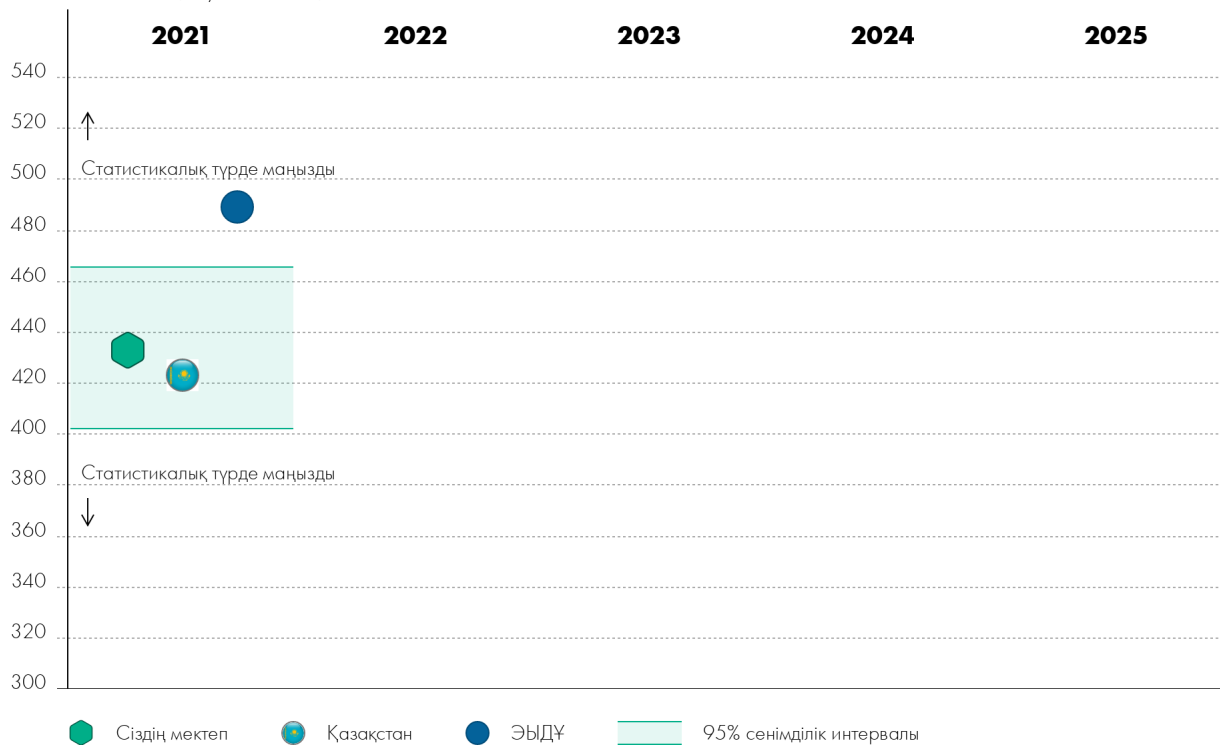

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

3.13 сурет. Оқушылардың математикалық сауаттылық бойынша нәтижелерінің динамикасы (Сіздің мектебіңіз үшін 95% сенімділік интервалымен)

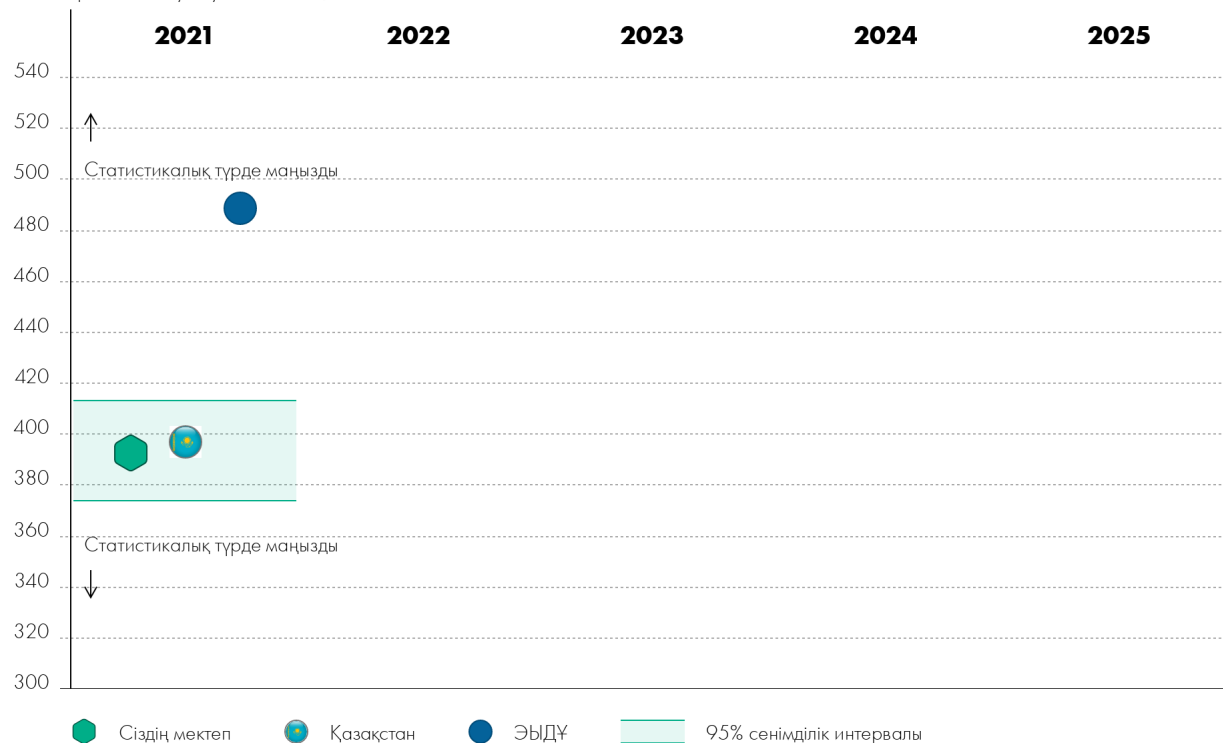
PISA математикалық сауаттылығының балы

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

3.14 сурет. Оқушылардың жаратылыстану сауаттылығы бойынша нәтижелерінің динамикасы (Сіздің мектебіңіз үшін 95% сенімділік интервалымен)

PISA жаратылыстану сауаттылығының балы

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

4.

ОҚУШЫ ДАУЫСЫ: ОҚУШЫЛАРДЫҢ САБАҚҚА ҚАТЫСУЫН ЖӘНЕ МЕКТЕПKE ДЕГЕН ЖЕКЕ КӨЗҚАРАСЫН ЗЕРТТЕУ

Бұл тарауда оқушылардың жетістікке деген ынтасына, оқуға деген көзқарасына және олардың оқу ортасын қалай қабылдайтындығына шолу жасалады. PISA зерттеуінің нәтижелері оқушылардың өздерін мектепте және өмірде қалай сезінетінін зерттеу арқылы олардың оқу үлгерімі мен болашақ өмірінің нәтижелерін түсіндіре алатынын көрсетеді.

Оқушылардың көзқарастары мен қабылдаулары олардың үлгеріміне қалай әсер етеді?

Мектебіңіздің оқушылары оқу, математикалық және жаратылыстану сауаттылықтарын қалай қабылдайтыны және олардың оқу мен мансаптық өсуге қандай пайдасы бар екені туралы сұрақтарға жауап берді. Бұл сұрақтар одан әрі білім алу, мансап және оқу орнын таңдауда маңызды болжау факторы бола алады, сонымен қатар оқушылардың өз мақсаттарына жету мотивациясын түсінуге мүмкіндік береді. Сондай-ақ, PISA зерттеуінің деректері мотивацияның төмен деңгейі үлгерімнің төмендеуімен байланысты екенін көрсетеді.

Оқушылар өздеріне деген сенімділік, басқаша айтқанда, өз күш-жігерлері арқылы қиын тапсырманы шешу немесе жеке мақсаттарға жету сияқты қалаған нәтижелерге қол жеткізе алатындығына қатысты бірнеше сұрақтарға жауап берді. Бұл, өз кезегінде, қиындықтарға қарсы әрекет ету және мойымау үшін күшті ынта болып саналады.

Озат оқушылар жақсы оқу қабілеттері секілді өз күштеріне сенім артады.

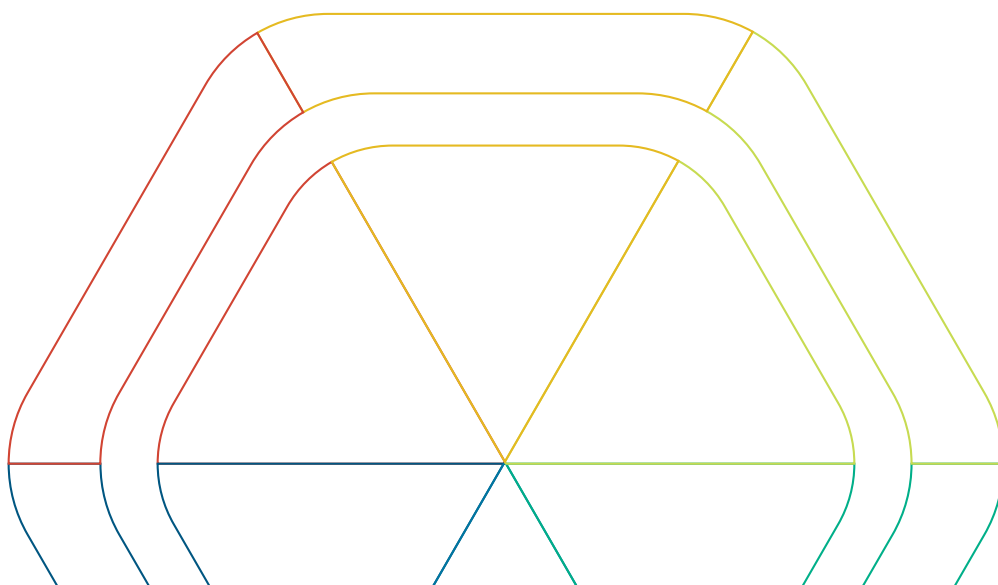
Оқушылардың өздерінің қабілеттеріне деген сенімі олардың оқу үлгерімінің бір көрінісі ме деген ой туындайды. Дегенмен, зерттеулердің көрсетуінше, сенімділік оқудағы үлгерімді жай ғана айқындап қоймай, оқудағы жетістіктерге жетуге көмектеседі.

Оқушылар жоғары нәтижелерге қол жеткізуге көмектесетін оқу стратегияларына инвестиция жасамас бұрын өздерінің мүмкіндіктеріне сенуі керек. Шын мәнінде, өзіне деген сенімділіктің жоғарылауы (өзіндік тиімділік индексінің бір бірлікке өсуіне сәйкес) 2018 жылы ЭЫДҰ елдерінің PISA тесті бойынша оқу сауаттылығының көрсеткіштерін 9 ұпайға арттырды. Сонымен қатар оқушылардың өз күшіне деген сенімділігі олардың нәтижелерін болжай алатын ең күшті факторлардың бірі болып табылады.

Мысалы, 2012 жылы математика бойынша (осы индекс үшін қол жетімді соңғы жыл) оқушылардың сенімділігі ЭЫДҰ елдеріндегі үлгерім ауытқуының орташа есеппен 28%-ын түсіндірді. Оқушылардың сенімділігі PISA зерттеуіндегі математикалық сауаттылық бойынша нәтижелердің 49 балға ұлғаюымен байланысты. Бұл өз алдына мектептегі қосымша оқу жылына сайма-сай келеді.

Соңында, жаратылыстану сауаттылығында өз күштеріне деген сенімділіктің өз еліндегі көрсеткіші бойынша жоғары квартильде орналасқан оқушылар 2015 жылы өзгелерден жоғары 41 балл жинады (бұл индекс үшін соңғы жыл), дегенмен жаратылыстану ғылымындағы өзіне деген сенімділік оқушылардың оқу үлгеріміндегі 6% ғана айырмашылықты түсіндіреді.

Келесі бөлімдер оқушылардың мотивациясы мен жаратылыстану ғылымындағы өзіне деген сенімі тұрғысынан мектебіңіздің көрсеткіштерін сипаттайды. Математикалық сауаттылықты зерттеу нәтижелерін «Мектепке арналған PISA» интерактивті цифрлық платформасында көруге болады.

Мектепте де, өмірде де жетістікке жетуге әсер ететін факторлардың бірі – мотивация. Көп жағдайда дарыны төмен, бірақ өз мақсаттарына жетуге деген ынтасы жоғары адамдардың жетістікке жету ықтималдылығы дарындыларға қарағанда жоғары.

Бұл мотивация ішкі немесе сыртқы көзден келуі мүмкін. Жетістікке жетуге деген мотивация оқушы тапсырманы орындауда қызығушылық не ләззат алған жағдайда ішкі болады. Бұл сыртқы қысымның немесе сыртқы марапатқа ұмтылудың жемісі емес, адамның табиғи ішкі күйі. Жетістік мотивациясы сыртқы көзден келген кезде сыртқы болып табылады. Сыртқы мотивация ата-ананың көңілін қалдырмау сияқты әлеуметтік мәселелерден немесе мұғалімнің жақсы бағасын немесе мақтауын алу сияқты марапатқа деген құштарлықтан туындауы мүмкін.

Зерттеулер көрсеткендей, ішкі мотивация мен жетістік бір-бірін нығайтады. Ішкі мотивтер белсенділікті арттырады және материалды ойдағыдай игеруге ықпал етіп, қойылған міндеттерді шешуде аянбай еңбек етуге деген ынтасын оята алады.

Сыртқы мотивация, керісінше, жетістікке екіұшты әсер етеді. Мысалы, бәсекеге шамадан тыс көңіл бөлу ішкі мотивацияны бұзып, алаңдаушылық тудыруы мүмкін. Жоғары баға алуға қысым жасау және төмен баға алып қалу деген алаңдаушылық мектеп жасындағы балалар мен жасөспірімдерде жиі кездесетін стресс көздері болып табылады.

Ішкі немесе сыртқы себептердің оқушыларды ынталандыру дәрежесі жынысына қарай әр түрлі болуы мүмкін. Қыздардың әдетте оқуды ұнататыны ішкі мотивацияның құрамдас бөлігі болып табылады. Сонымен қатар ұлдар бәсекеге оң көзқараспен қарайды.

Эмпирикалық деректерге сүйенсек, бәсекелестікке қатысты гендерлік айырмашылықтар елдегі/экономикадағы әлеуметтік нормалармен байланысты болса да, адам дамуының бастапқы сатысында қалыптасып, кейінге дейін сақталуы мүмкін.

Оқушылардың тапсырмаларды меңгеру мотивациясы

туралы толығырақ оқыңыз

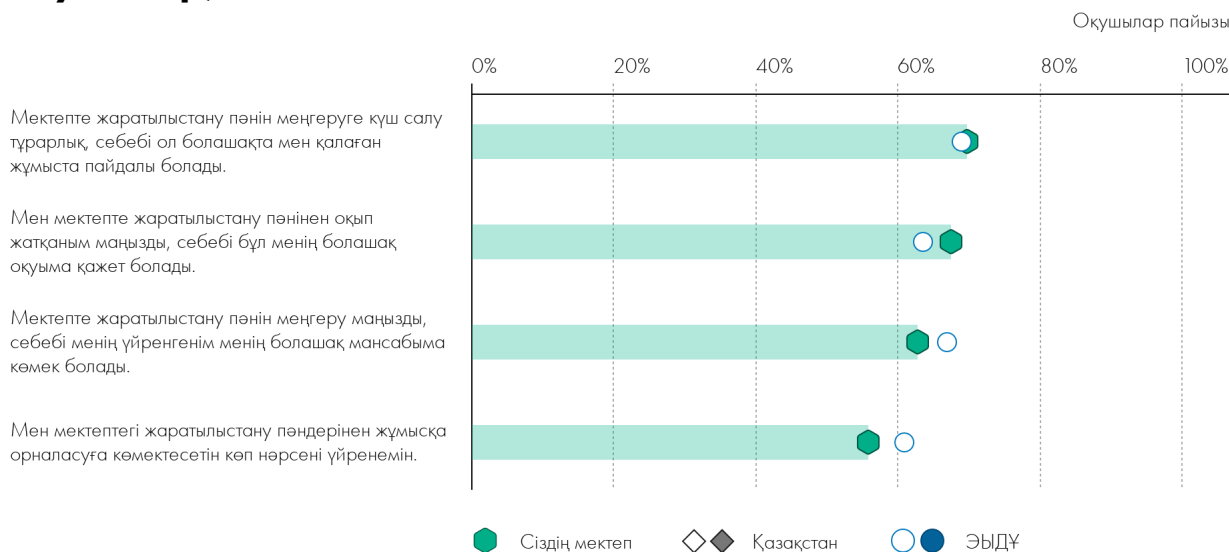
oe.cd/il/PISA18vol2

4.1 Жаратылыстану ғылымын үйренуге мотивация

Жаратылыстану ғылымын оқуға деген мотивация оқушылардың жаратылыстану ғылымының олардың болашақ мансабы мен оқуына қатысты екендігін сезіну дәрежесін білдіреді. Белгілі болғандай, бұл мотивация жаратылыстану саласындағы оқу үлгерімімен тығыз байланысты. 4.1-суретте мектебіңіздің оқушыларының жаратылыстану ғылымын оқуға деген ынталары туралы төрт сұраққа қалай жауап бергені көрсетілген. Бұл сұрақтар оқушылардың пікірінше жаратылыстану ғылымының олардың әрі қарай оқуы мен жұмысы үшін қаншалықты маңызды екенін анықтау үшін қойылады.

Бағаналы диаграмма жолақтары мектебіңіздегі әрбір мәлімдемемен «толықтай келісетін» немесе «келісетін» оқушылардың пайызын көрсетеді. График сондай-ақ 2015 жылы (бұл деректер үшін соңғы жыл) Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ елдеріндегі оқушылардың орташа жауаптарын көрсетеді. Қазақстан Республикасы немесе ЭЫДҰ үшін 95% сенімділік интервалында статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген. .

4.1 сурет. Оқушылардың жаратылыстану ғылымын үйренуге деген мотивациясы («келісетін» және «толықтай келісетін» оқушылар)

Ескертпе: статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

PISA зерттеулері елдер арасында оқушылардың жетістіктерге деген мотивациясында үлкен айырмашылықтар бар екендігін көрсетеді. Олар оқу мотивациясының өзіндегі айырмашылықтарды ғана айқындап қоймай, сонымен қатар елдер арасында жеке бастың жетістігіне талпыну мен амбицияларды мойындау қаншалықты орынды немесе мінез-құлықтың қандай модельдері жоғары және төмен мотивацияны анықтайтынын көрсетеді.

Мотивация елдердегі үлгерімнің жоғары нәтижелерімен тығыз байланысты емес. Дегенмен, әрбір дерлік білім беру жүйесінде мотивация үлгеріммен бірге оң корреляцияға ие.

Жоғары мотивация үлгерімді жоғарылатып қана қоймай, мазасыздықтың жоғары деңгейімен де байланысты болып келеді. Мотивация мен қобалжу арасындағы байланыс жекелеген елдерде де байқалады. Жетістік мотивациясының жоғарылауы көбінесе мектептегі оқу жайлы алаңдаушылықтың жоғары деңгейімен байланысты.

Барлық дерлік елдерде бүкіл пәннен жоғары баға алғысы келген оқушылар тестілеуге жақсы дайындалғанымен, бойларында үлкен мазасыздық бар екенін айтты.

Оқушылардың мотивациясы мен қобалжуының арасындағы байланыс осы мотивацияның түріне байланысты болуы мүмкін.

Сырттай ынталы оқушылар жетістікке жетуді қалайды, өйткені олардың ата-аналары, мұғалімдері және құрбылары олардан үлкен үміт күтеді. Ішкі мотивациясы бар оқушылар өздеріне үлкен үміт артады және бұл үмітті басқалар үшін емес, өздері үшін орындағысы келеді.

Мотивацияның қос түрі оқушыларда бір уақытта да болуы мүмкін: шынтуайтында, кейбір оқушылар өздерінің сыртқы мотивациясын соншалықты өзгертіп, оны ішкі мотивацияға айналдырып, өзге адамдардың оған деген артқан сенімдерін өзінің үмітіне тоғыстырып жатады. Әйткенмен, сыртқы мотивация күйзеліспен алаңдаушылыққа әкеліп соқтыруы мүмкін, себебі оқушылар сәтсіздікке ұшыраған жағдайда, жұрттан наразылық естуден ұялып қорқады. Бұндай оқушыларда перфекционисттік үрдістер қалыптасып, олар ақыр соңында түңілуден, өз-өзіне күмәнданудан және эмоционалды шаршаудан қам жеуі мүмкін.

Оқушылардың мотивациясы үлгерім мен алаңдаушылыққа байланысты екендігі

туралы толығырақ оқыңыз

oe.cd/il/motivation

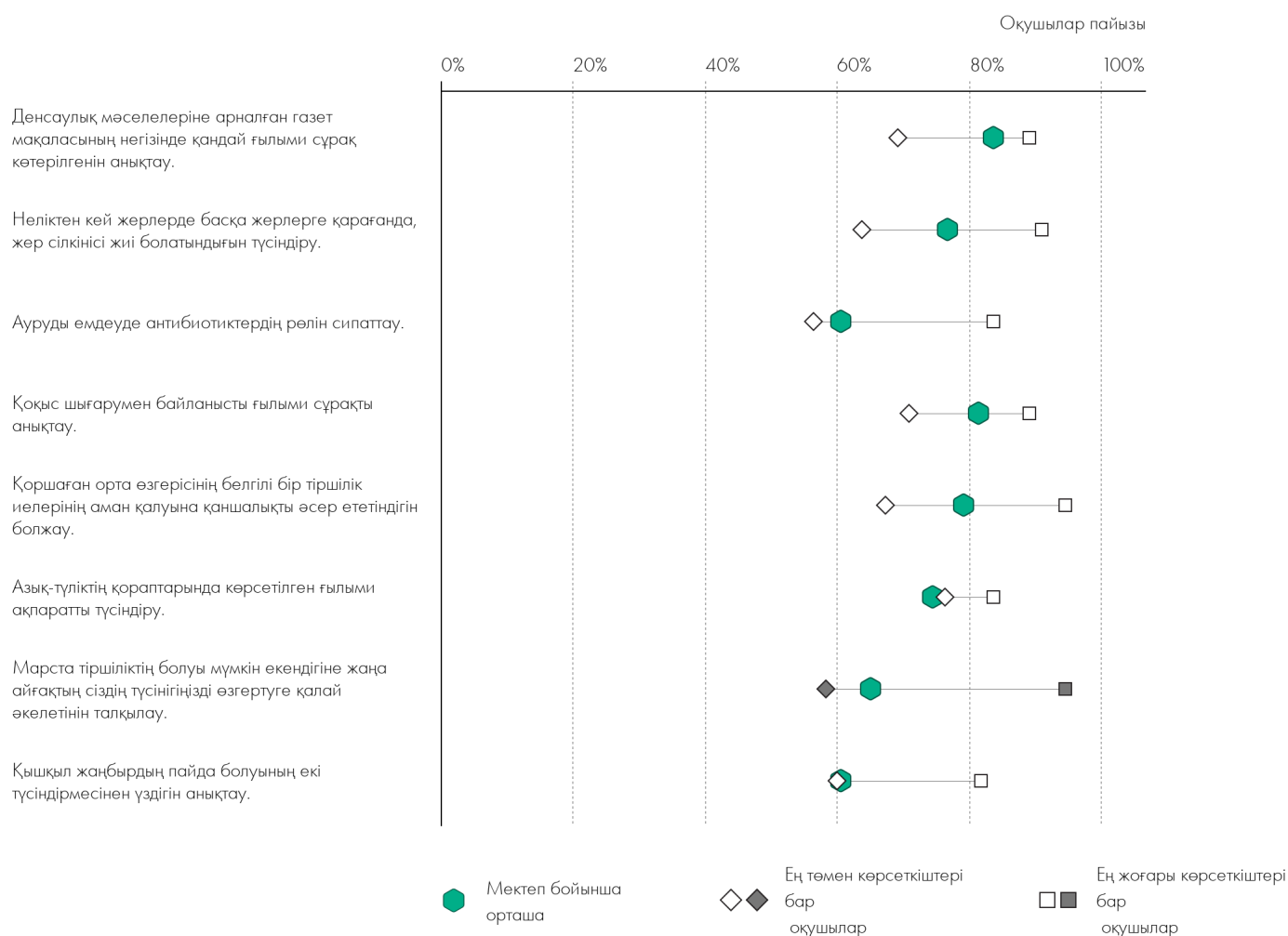
4.2 Оқушылардың өз күшіне деген сенімі

4.2-суретте мектебіңіздегі оқушылардың жаратылыстану ғылымдарындағы өз күшіне деген сенімі туралы сегіз сұраққа қалай жауап бергені көрсетілген. Сұрақтар суретте көрсетілген тапсырмалардың әрқайсысын орындай алатындарына қаншалықты сенімді екендігі туралы болды. Суретте көрсетілген деректер бұл тапсырмаларды «оңай» немесе «аздап күш жұмсай отырып» орындай аламын деп жауап берген оқушылардың пайызын көрсетеді.

Өз күшіне деген сенімділік пен жаратылыстану ғылымдарындағы жетістік арасындағы өзара байланысты сипаттау үшін ең жоғары және ең төмен нәтиже көрсеткен оқушылар үшін бөлек нәтижелер көрсетілген (яғни, жаратылыстану сауаттылығы бойынша оқушылардың жоғары 25% және төменгі 25%-ы).

Оқушылардың әртүрлі сұрақтарға жауаптары жаратылыстану ғылымы бойынша өз күшіне деген сенімділік көрсеткішін құру үшін пайдаланылады. 4.2-суретте сұрақтар нақты ғылыми мәселелерді (мысалы, белгілі бір аймақтарда неліктен жер сілкінісі жиі болатынын түсіндіру) көп жағдайда ең жоғары және ең төмен нәтижелі квартильдерге оқушылардың сенімділігі қаншалықты ұқсас екенін көрсету үшін берілген. Дегенмен, оқушылар ғылыми білімдерін әртүрлі мәнмәтіндерде қолдануы керек болғанда, ең төмен нәтиже көрсететін оқушылардың өз күшіне деген сенімділігі айтарлықтай төмендейді. Тұтас боялған маркерлер оқушылардың ең жоғары және ең төмен нәтижелі квартильдер арасындағы айырмашылық 95% сенімділік интервалында статистикалық маңызды екенін көрсетеді.

4.2 сурет. Мектебіңіздегі ең жоғары және ең төмен нәтижелі оқушылардың жаратылыстану ғылымындағы өз күшіне деген сенімі (оқушылар тапсырманы оңай немесе аздап күш жұмсай отырып орындай алатынына сенімі)

Ескертпе: статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Жаратылыстану ғылымын меңгерудегі өз күшіне деген сенімділік адамның жаратылыстану мәнмәтінде нақты мақсаттарға қол жеткізе алу қабілетіне жатады. Ал сол мақсаттарға қол жеткізу үшін құбылыстарды ғылыми тұрғыдан түсіндіру қабілеті, ғылыми таным әдістерін бағалап қолдану немесе деректер мен дәйектерді ғылыми тұрғыдан жеткізу секілді ғылыми қабілеттерді талап етеді.

Жаратылыстану ғылымындағы жоғары көрсеткіштер мұғалімдердің, сыныптастардың, ата-аналардың оң кері байланысымен және сонымен байланысты оң эмоциялардың есебінен өз күшіне деген сенімнің жоғарылауына әкеледі. Оған қоса, өз күшіне сенімі төмен оқушылардың қабілеттеріне қарамастан, олардың төмен жаратылыстану ғылымынан үлгерім көрсету қаупі бар.

Егер оқушылар нақты тапсырмаларды орындай алу қабілеттеріне сенбесе, онда олар бар күштерін салмай жұмыс істеуі мүмкін. Оқушылардың жаратылыстану ғылымына қатысты өз күшіне сенімділігі оқушылардың үлгерімімен ғана емес, сонымен қатар олардың болашақ мамандыққа бет бұру және оқу үшін жоғары оқу орнын таңдаумен байланысты.

Кішкентай балалар ересектеу балаларға қарағанда, өздерінің жалпы қабілеттерін жақсырақ қабылдайтынымен, олардың белгілі бір саладағы өзіне деген сенімділігі есейген сайын артады. Бұл балалардың ата-аналарынан, сыныптас оқушыларынан немесе мұғалімдерінен алынған кері байланысты түсіну және олардың өзін-өзі бағалауда дәлірек және шынайырақ болатынын көрсетуі мүмкін.

PISA деректері оқушылардың жаратылыстану ғылымындағы өз күшіне деген сенімділігі орташа ұлттық көрсеткішке байланысты емес екенін көрсетеді, бірақ сенімділік деңгейлері жаратылыстану ғылымымен байланысты жұмыс табуға үміттенетін оқушылардың пайызымен оң корреляцияға бейім болады. Сонымен қатар деректер қыздардың ұлдарға қарағанда жаратылыстану ғылымында өзін-өзі бағалауы төмен екенін көрсетеді.

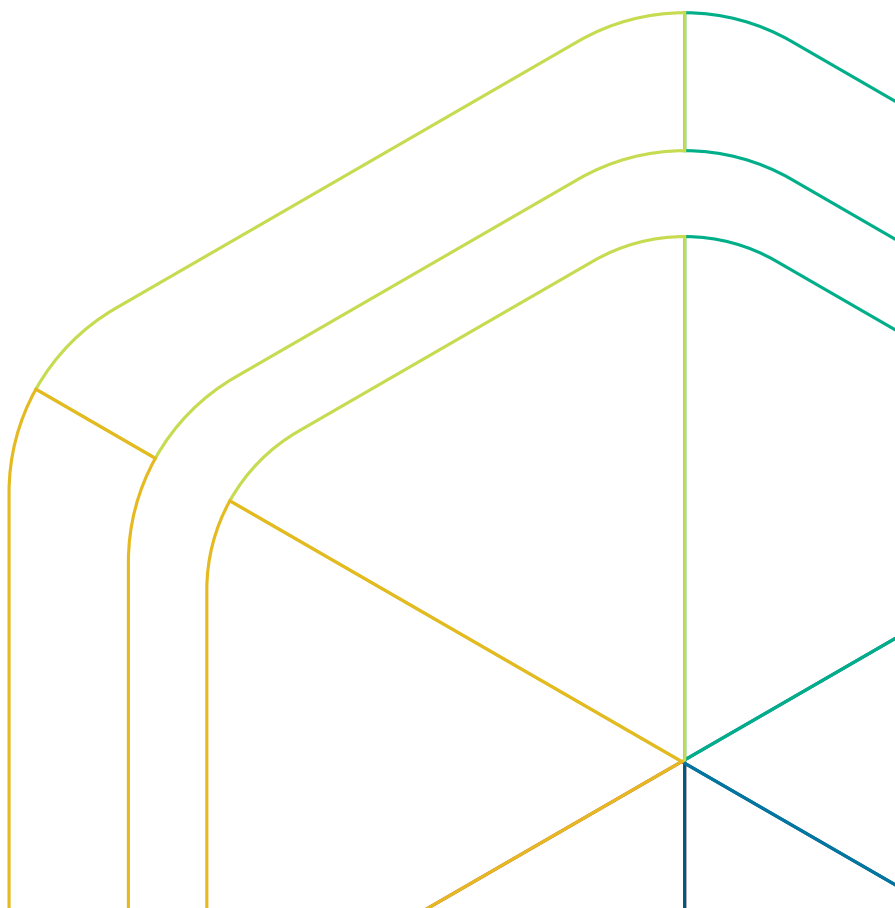
Жаратылыстану ғылымы бойынша өз күшіне деген сенімділік

туралы толығырақ оқыңыз
oe.cd/il/PISA15vol1

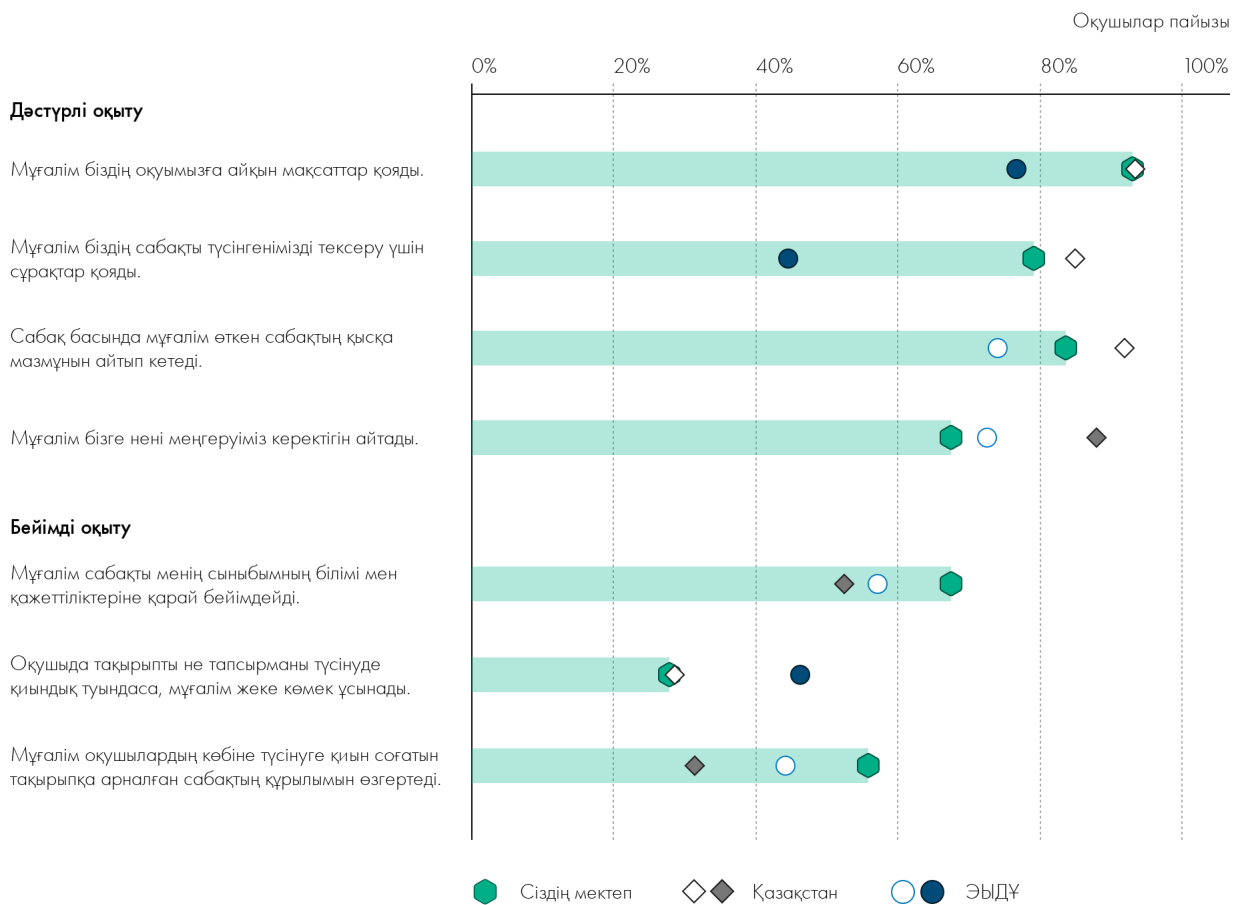
4.3 Оқушылардың оқыту тәжірибесін қабылдауы

Оқытудың біртұтас «ең жақсы» әдісі болмаса да, мұғалімдер өз сабақтарында қандай оқыту тәжірибесін қолданатынын және олардың әрқайсысына қанша уақыт бөлетінін шешуі керек. Мысалы, мұғалімдер мақсат қоюға, түсіндіруге және сұрақтарға қанша уақыт бөлетінін; олар нашар оқытын оқушыларға қолдау көрсетуге және кері байланыс беруге қанша уақыт жұмсайтынын; оқушыларды ынталандыруға қаншалықты мән берілетінін; және олардың сабақтары қаншалықты икемді болатынын ескерулері керек. Сонымен қатар мұғалімдер әртүрлі оқыту тәсілдерін қаншалықты және қашан біріктіру керектігін шешулері керек: барлық оқыту стратегиялары жартыжылдық барысында қолданылуы мүмкін болса, кейбіреулері тіпті бір сабақ аясында біріктірілуі мүмкін.

4.3-суретте «әр сыныпта» немесе «көп сыныпта» белгілі бір оқыту тәжірибесі болғанын хабарлаған оқушылардың пайызы көрсетілген. Суретте сондай-ақ екі топқа бөлінген тәжірибелер көрсетілген, олардың бірі оқытуға бейімді немесе жеке тәсілдің әдістерін сипаттайды, ал екіншісі - дәстүрлі әдістерді. Сіздің мектебіңіздің нәтижелерін сипаттау үшін суретте Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ оқушыларының PISA 2018 сауалнамасында бірдей сұрақтарға қалай жауап бергені де көрсетілген. Тұтас боялған маркерлер Қазақстан Республикасы немесе ЭЫДҰ оқушыларының және мектебіңіздің нәтижелері арасындағы айырмашылық 95% сенімділік интервалында статистикалық маңызды екенін көрсетеді.

4.3 сурет. Оқыту тәжірибесі (оқушылар бұл тәжірибені «әр сабақта» немесе «көп сабақтарда» байқады)

Ескертпе: статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

PISA зерттеуінің нәтижесінде алынған деректер мұғалім мен оқушының арасындағы жағымды және конструктивті қарым-қатынастар математикадағы жоғары үлгеріммен байланысты болып, мектептерде қолданылатын әрі оқушылардың әлеуметтік-эмоционалдық саулығына себептесетін механизмдердің бірі болуы мүмкін екендігін дәлелдейді.

Орташа алғанда ЭЫДҰ елдері бойынша, әлеуметтік-экономикалық жағдайы және математикалық үлгерімі ұқсас оқушыларды салыстырған кезде, мұғалімдермен жақсы қарым-қатынастағы оқушылар өздерінің мектепте бақытты екендігін, мектепте оңай дос табатындарын және өз мектебіне қанағаттанатынын айтты. Олардың сондай-ақ мектепте өзін жалғыз немесе бөтен, ыңғайсыз сезінетінін хабарлау ықтималдығы аз.

Мұғалім мен оқушының қарым-қатынасы жақсы мектептерде PISA зерттеуіне дейінгі екі апта ішінде оқушылар кешігіп қалу мен сабаққа келмеу жағдайлары аз екені хабарланды.

Мысалы, барлық дерлік елдерде математиканы бірдей меңгерген және әлеуметтік-экономикалық жағдайлары бірдей оқушылардың арасында мұғалім мен оқушы қарым-қатынасы жақсырақ мектептердегі оқушылар PISA зерттеуінің алдындағы екі аптада сабаққа кешігіп келуінің ықтималдығы аз болғанын хабарлады.

PISA зерттеуінің көрсетуінше, мектептердің көбісінде мұғалімдер оқушылардың әлеуметтік-эмоционалдық дамуын нақты пәндерден білім мен дағдылар меңгергенімен қатар маңызды деп санайды. Осыған қарамастан, елдер арасында осы қатынас бойынша үлкен айырмашылықтар бар. Атап айтқанда, бұл жағдай зерттеуде оқушыларының жоғары және төмен нәтижелер көрсеткен серіктес елдерге қарағанда ЭЫДҰ елдерінде сирек кездеседі.

Мұғалім мен оқушы қарым-қатынасы мектептегі оқушылардың әл-ауқатына қалай әсер ететіні

туралы толығырақ оқыңыз

oe.cd/il/wellbeing

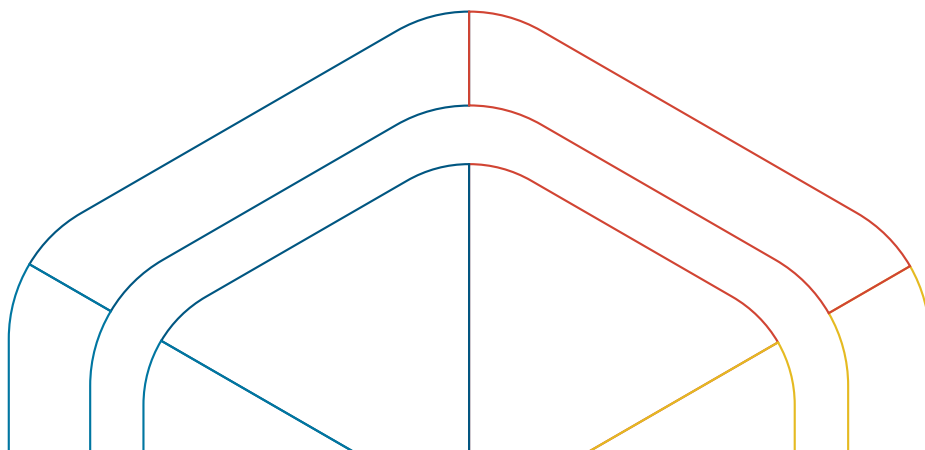
4.4 Сыныптағы тәртіп

PISA зерттеуі нәтижелерінің көрсетуі бойынша, оқытудың жағымды жағдайлары әрқашан оқушылардың жоғары көрсеткіштерімен тығыз байланысты. Дүниежүзілік мектеп жүйелерінде сыныпта жақсы тәртіп, ал оқушылар мен мұғалімдердің арасында өзара қолдауға негізделген достық қарым-қатынастар орнатылса, оқушылар озық көрсеткіштер көрсетеді.

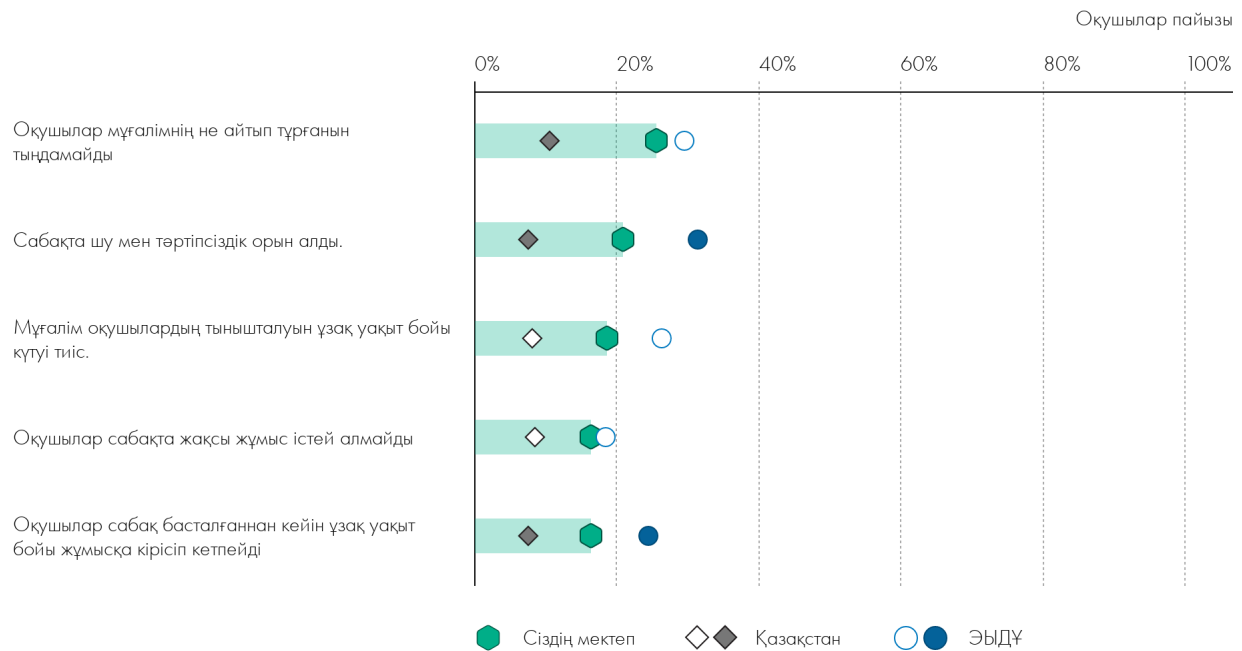
Сіздің білім беру ұйымыңызда мектеп ахуалы қолайлы ма?

Мектептерге арналған PISA зерттеуіне қатысқан оқушыларға мектеп ортасы туралы бірнеше сұрақтар қойылды. Соның ішінде сабақ барысындағы тәртіптік ахуал туралы жинақталған мәліметтер бар. PISA зерттеуінде сыныптағы тәртіптік ахуал мұғалімнің не айтып жатқанын ести алуы және олардың оқу тапсырмаларына назар аудара алуы үшін шу мен тәртіпсіздікті азайтуды білдіреді.

4.4-суретте PISA 2018 зерттеуіндегі Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ-ның басқа мектептеріндегі оқушылармен салыстырғанда оқушыларыңыздың сыныптағы тәртіпке қатысты бес сұраққа қалай жауап бергені көрсетілген. Бұл көрсеткіш сабақ барысында «барлық сабақтарда» немесе «көптеген сабақтарда» нақты оқиғалардың орын алғанын хабарлаған оқушылардың пайызын көрсетеді. Тұтас боялған маркерлер Қазақстан Республикасы немесе ЭЫДҰ оқушыларының және мектебіңіздің нәтижелері арасындағы айырмашылық 95% сенімділік интервалында статистикалық маңызды екенін көрсетеді.

4.4 сурет. Сыныптағы тәртіп («барлық сабақтарда» немесе «көптеген сабақтарда»)

Ескертпе: статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

4.

PISA деректері көрсеткендей, елдегі оқушылар арасындағы нәтижелердің шамамен үштен бір бөлігі әртүрлі мектептердің нәтижелеріне байланысты, ал үштен екісі нәтижелердің бір мектеп ішінде таралуына байланысты. Сыныптағы тәртіптік ахуалдың оқуға қолайлы болмайтынын өлшейтін PISA зерттеуінің айнымалылары да мектептердің елде әр түрлі болатынын көрсетеді. Пәндік ахуалдық көрсеткіш оқушылардың жауаптары негізінде құрылады. Бұл көрсеткіштің жоғары мәндері жаратылыстану ғылымдарының сабағындағы жақсы тәртіптік ахуалмен сәйкес келеді.

Орташа алғанда, сыныптағы тәртіпке қатысты оқушылар жауаптарының бар варианттылығының шамамен оннан бір бөлігі (9%) әртүрлі мектептерден келеді, ал қалған вариация бір мектептегі (әртүрлі сыныптар) оқушылардың жауаптарын көрсетеді. Бір қызығы, жаратылыстану сабағындағы тәртіп туралы хабарламалары бір-бірінен едәуір алшақ келетін елдер нәтижелерде ең көп шашыраңқылықты көрсететін елдер болуы міндетті емес.

Мұғалімдер жұмыс үдерісінде және біліктілікті ресми арттыру барысында құнды дағдыларды меңгеруі мүмкін, я болмаса, жетістіктері төмен мұғалімдер оқытушылық қызметтен кетіп, ал едәуір білікті педагогтер мамандықтарын ауыстырмай, қала береді.

Жұмысқа алу стандарттарының жоғарылауынан, мұғалімдік дайындықты арттыру мен мұғалімдік кәсіпті тартымды етуден бастап, жас мұғалімдерге оқыту құралдарын жылдам меңгеру мен жақсы ұстаздардың жұмыстан кетуін болдыртпауға дейін осы ықтимал себептердің әрқайсысы саясатқа өзінің айтарлықтай әсерін тигізеді.

Мектеп үлгерімі мен ахуалы мұғалімдер тәжірибесімен қалай байланысты екендігі

туралы толығырақ оқыңыз

oe.cd/il/schoolclimate

4.5 Оқушылар арасындағы буллинг

Мектептегі буллинг оқушылардың (жәбірленушілер мен қорқытушылардың), олардың отбасыларының және мектеп қауымының психологиялық әлауқатына әсер етуі мүмкін.

Буллингті бастайтын жасөспірімдер, олардан зардап шегушілер немесе екеуі де құрдастарымен ешқандай қақтығысқа түспейтін сыныптастарына қараған кезде, көп жағдайда мектептен шығып, не оқуда төмен көрсеткіштер көрсетіп жатады. Сонымен қатар олар көп жағдайда депрессия мен мазасыздық белгілерін көрсетіп, өзін жұрттан төмен көріп, асқа деген тәбетін түсіріп, жалғыздық сезініп, сабаққа деген қызығушылықтарын жоғалтады.

«Мектепке арналған PISA» сауалнамасына қатысқан оқушыларға мектеп ортасы туралы бірнеше сұрақтар қойылды. Сұрақтардың бірі оқушылар мектепте басынан өткізген буллингтің түрлері туралы болды.

Физикалық (соққылау немесе тепкілеу) және ауызша (жаман атпен атау немесе келемеждеу) қорлау буллингтің тікелей түрлері болып табылады.

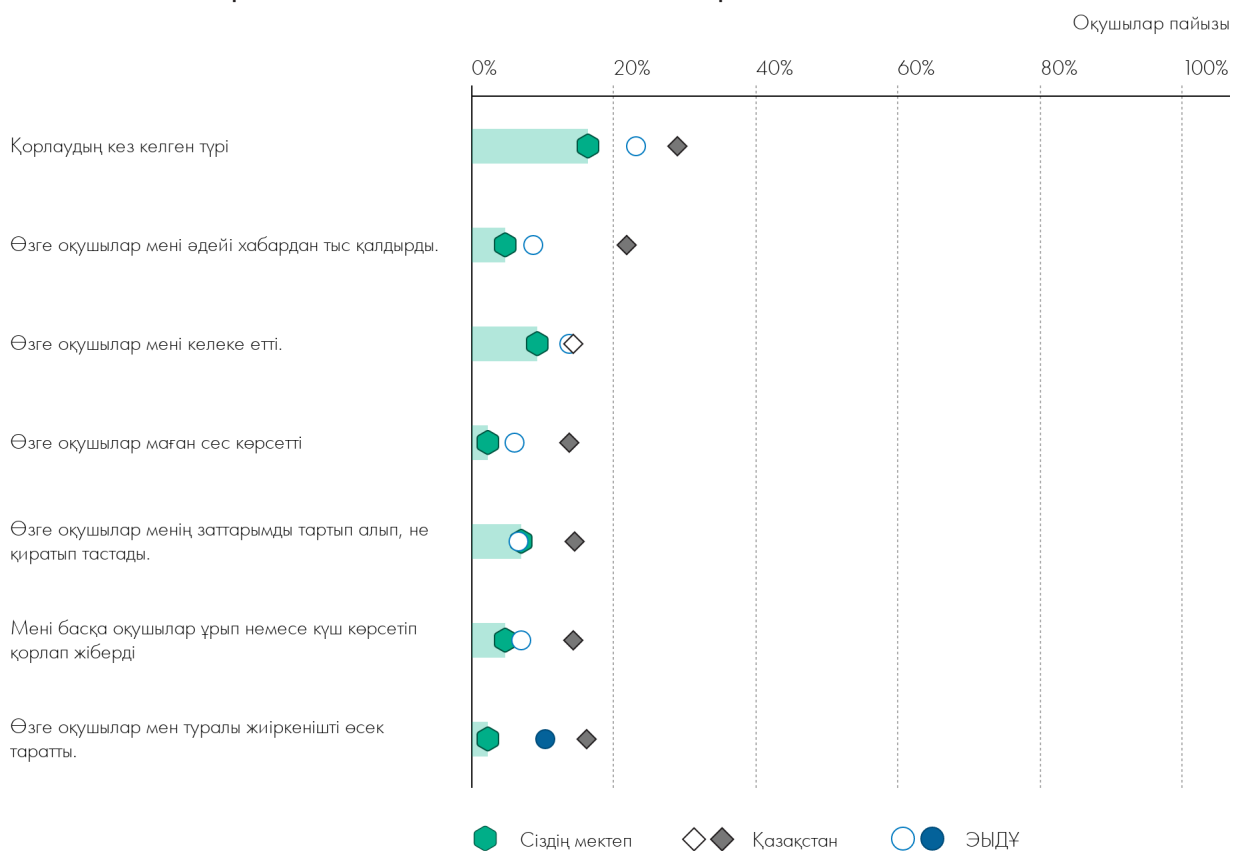
Қарым-қатынас арқылы буллинг жасау әлеуметтік шеттету құбылысымен байланысты. Мұнда кейбір балаларды әдейі елемей, ойыннан тысқары қалдырып, бірге уақыт өткізуге шақырмайды, құрдастары шеттетіп, өсек-жала және жұрт алдында айыптау мен мінеудің құрбаны болып жатады.

Жасөспірімдер электронды коммуникация құралдарын көбірек қолданатындықтан, кибербуллинг онлайн-құралдар арқылы, атап айтқанда ұялы телефон қосымшалары (мысалы, мессенджерлер, әлеуметтік желілер және электрондық пошта) арқылы көрсетілетін агрессияның жаңа түріне айналды.

Буллингтің сан-алуан түрлері бір уақытта орын алады. PISA зерттеуінде буллинг эпизодтары, егер олар айына кемінде бірнеше рет болса, «жиі» деп анықталады.

4.5 сурет. Мектептегі буллинг (айына бірнеше рет немесе аптасына бір немесе бірнеше рет)

4.5-суретте PISA 2018 бойынша Қазақстан Республикасы және ЭЫДҰ елдеріндегі оқушылармен салыстырғанда мектебіңіздің оқушыларының мектепте буллинг туралы алты сұраққа қалай жауап бергені көрсетілген. Бұл көрсеткіш нақты оқиғалардың «айына бірнеше рет» немесе «аптасына бір немесе бірнеше рет» болатынын хабарлаған оқушылардың пайызын көрсетеді. Суретте сондай-ақ осы оқиғалардың кем дегенде біреуі «айына бірнеше рет» немесе «аптасына бір немесе бірнеше рет» болғанын хабарлаған оқушылардың пайызы көрсетілген. Толық толтырылған маркерлер Қазақстан Республикасы немесе ЭЫДҰ оқушыларының және мектебіңіздің нәтижелері арасындағы айырмашылық 95% сенімділік интервалында статистикалық маңызды екенін көрсетеді.

Ескертпе: статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), [oecd.org/pisa/data](https://www.oecd.org/pisa/data))

Мұғалімдер мен басқа мектеп қызметкерлерінің буллинг жағдайларына араласу арқылы оқушылар арасында салауатты қарым-қатынастарды дамытуға және бұзақылар мен зардап шегушілерге құрдастарымен берік және сау қарым-қатынастарды қалпына келтіру үшін ата-аналармен жұмыс істеудің бірегей мүмкіндігі бар. Балаларды зорлық-зомбылықтан қорғау барлық ересектердің, әсіресе ата-аналар мен мұғалімдердің міндеті. Ересектер арасындағы қарым-қатынас үйлесімді күн тәртібін құру және олар өмір сүретін, жұмыс істейтін және ойнайтын барлық мәнмәтіндерде балаларға қолдау көрсету үшін маңызды.

Мұғалімдерімен және ата-аналарымен тығыз қарым-қатынаста болған балалар буллинге ұшырамайды, ал ұшыраған күннің өзінде оларда күрделі психологиялық проблемалардың пайда болу ықтималдығы аз.

Мұғалімдер сыныпта да, одан тыс өмірде де жанашырлық жағдайын жасау арқылы агрессия мен қорлауды азайта алады. Мектептің тәртіптік құрылымы мен үлкендер тарапынан оқушыларды қолдау буллингпен күресуде жағымды жағдай орнатудың негізгі компоненті болып табылады. Тәртіптік құрылым - қатаң да әділ қабылданатын мектеп ережелерінің жиынтығы.

Ересектердің қолдауы - бұл оқушылардың мұғалімдер мен мектептің өзге қызметкерлері оларға құрметпен қарап, жетістікке жету үшін барлық жағдайды жасайтынын сезінуі болып саналады. Физикалық және психологиялық зорлық-зомбылығы төмен мектептерде оқушылар әдетте мектеп ережелерімен жақсы таныс болып, оларды әжептәуір әділ деп санайды. Осындай мектептердің оқушылары өздерінің ұстаздарымен де жақсы қарым-қатынаста тұрады.

Буллингтің төмен деңгейімен байланысты жалпы факторлардың бірі - сыныптағы және мектептегі тәртіп. Оқушылар құрылымдық және реттелген ортада жұмыс істегенде, олар өздерін қауіпсіз сезінеді, оқуға көбірек тартылады және қорлауға азырақ бейім болады.

ЭЫДҰ елдерінен орташа алғанда, оқушылар мен мектептердің әлеуметтік-экономикалық жағдайы есепке алынғаннан кейінгі тәртіп ахуалы нашар мектептердегі (елдің орташа көрсеткішінен нашар) үнемі қысымшылық көрген оқушылардың үлесі тәртіп ахуалы жақсы мектептердегі оқушылар үлесінен 6 пайызға жоғары болды.

Мектептер, мұғалімдер және ата-аналар буллингті азайтуға қалай көмектесетіні

туралы толығырақ оқыңыз

oe.cd/il/PISA15vol3

5. ОҚУШЫЛАРДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ЖӘНЕ ЭМОЦИОНАЛДЫҚ ДАҒДЫЛАРЫ ТУРАЛЫ

Бұл бөлімде мектебіңіздің нәтижелері оқушыларыңыздың әлеуметтік және эмоционалдық дағдылары тұрғысынан талқыланады. Бөлім осы дағдылар мен кейбір маңызды өмірлік нәтижелер арасындағы байланысты зерттейді.

Әлеуметтік және эмоционалдық дағдылар маңызды нәтижелерге әсер ететін ойлардың, эмоциялардың және мінез-құлық үлгілерін көрсететін жеке қасиеттерді қамтиды.

Әлеуметтік және эмоционалдық дағдылардың рөлі мен әсері маңызды болып табылады. Адамдардың әртүрлі өзгермелі экономикалық жағдайларда және қоғамда қалай бейімделе алатыны өздеріне байланысты; олар білім деңгейіне, мектептен жұмысқа ауысуға, үлгерімге және жұмысқа қанағаттануға, психикалық және физикалық денсаулыққа және жалпы әл-ауқатқа тікелей әсер етеді.

Әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларды дамыту адамдарға қоршаған ортаға бейімделуге көмектесіп, олардың жетістіктерін анықтап қана қоймай, сонымен қатар біз өмір сүріп жатқан қоғамды да қалыптастырады.

Қоғамның басқа мүшелерімен жақсы араласатын, жеке және ұжымдық жауапкершілікті өз мойнына алатын тапқыр, инабатты және толерантты азаматтар ортақ игілікке жұмыс істейтін қоғамның негізі болып табылады.

Бұл дағдылар икемді және олар әртүрлі жеке және мәнмәтіндік факторлармен, соның ішінде тікелей саясатқа араласуымен қалыптасуы мүмкін. Әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларды кейінгі жаста дамытуға болатынына қарамастан, ерте жастан дамытуға көңіл бөлінсе, олар болашақта жақсы нәтиже көрсетеді.

5.1 Әлеуметтік және эмоционалдық дағдылардың әртүрлі өлшемдері

2019 жылы алғаш рет енгізілген «Мектепке арналған PISA» оқушы сауалнамасы енді оқушылардың әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларына қатысты 40 сұрақты қамтиды. Бұл сұрақтар ЭЫДҰ «Әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларды зерттеу» жобасынан алынды, зерттеу 9 елдің 10 қаласын қамтиды.

Бұл зерттеу қалалар мен елдердегі жастардың әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларын жақсартуға және осы дағдыларын дамытуға бағытталған.

ЭЫДҰ «Әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларды зерттеу» әрқайсысы үш дағдыны қамтитын бес қосалқы салаға топтастырылған 15 дағдыны бағалайды: эмоционалдық реттеу, басқалармен араласу, ынтымақтастық, тапсырмаларды орындау және ашық ойлау. Бұл қосымша бағыттарды дағдылардың әртүрлі аспектілерін сипаттайтын белгілі тұжырымдамалық құрылымға («Үлкен бестік» таксономиясына) топтастыруға болады.

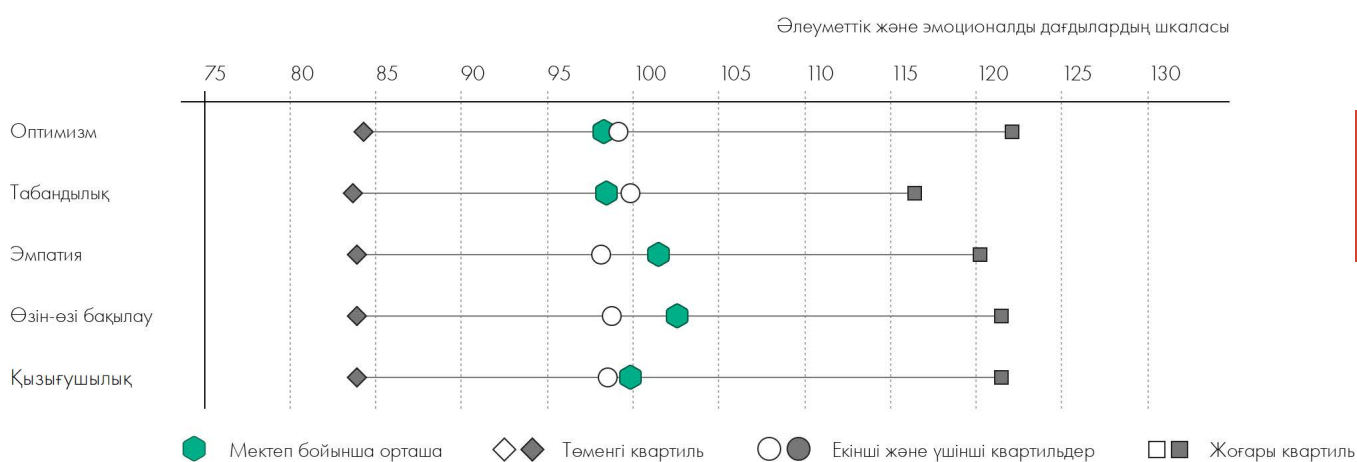
Оқушы сауалнамасын мүмкіндігінше қысқа етіп сақтау үшін «Мектепке арналған PISA» бес ішкі бағыттың әрқайсысы үшін бір дағдыны қамтиды:

- **Оптимизм** эмоционалды реттеуге ықпал етеді
- **Өз-өзіне сенімділік** қарым-қатынас жасау үшін қажет
- **Эмпатия** ынтымақтастық үшін қажет
- **Өзін-өзі бақылау** тапсырманы орындау үшін қажет
- **Қызығушылық** ашық ойлауға қажет

Бұл нақты әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларға арналған шаралар PISA-дан емес, басқа ЭЫДҰ халықаралық сауалнамасынан алынғандықтан, оқушыларыңыздың нәтижелерін PISA шкаласы бойынша салыстыру мүмкін емес. Дегенмен, оларды Қазақстан Республикасында болған «Мектепке арналған PISA» зерттеуінің нәтижелерімен салыстыруға болады. Деректерді талдаудың бұл тәсілі ел ішінде салыстырулар жүргізуге мүмкіндік береді, бірақ еларалық салыстыру үшін негіз бола алмайды.

5.1 сурет. Мектебіңізде және Қазақстан Республикасындағы «Мектепке арналған PISA» зерттеуіне қатысқан мектептердің әр түрлі квартилдеріндегі "Үлкен бестік"өлшемінің әрқайсысындағы әлеуметтік және эмоционалды дағдылар нәтижесі

5.1-суретте мектебіңіздегі оқушылардың нәтижелерін осы дағдылардың әрқайсысы бойынша «Мектепке арналған PISA» зерттеуіне қатысқан Қазақстан Республикасының басқа мектептерінің нәтижелерімен салыстырады. Нәтижелер ұлттық стандартталған шкала бойынша ұсынылады, жоғары ұпайлар әрбір дағдының жоғары деңгейін көрсетеді. Әрбір дағды үшін сурет мектебіңіздің нәтижесін және Қазақстан Республикасындағы «Мектепке арналған PISA» сауалнамасына қатысқан барлық мектептердің төменгі 25%, орта 50% және үздік 25% үшін орташа мәнді көрсетеді. 95% сенімділік интервалында статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Ескерту: статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

5.2 Мектеп ортасы мен әлеуметтік және эмоционалдық дағдылардың байланысы

Әлеуметтік және эмоционалдық дағдылар жеке адам мен қоршаған орта арасындағы шексіз өзара әрекеттесу арқылы дамиды, сол ортаның кейбір аспектілері осы дағдылардың дамуына оң немесе теріс әсер етеді.

Оқушылардың әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларын бағалау арқылы олардың өмір сүру жағдайларының әртүрлі аспектілерімен байланысын зерттеуге және осы дағдылардың дамуына ықпал ететін немесе кедергі келтіретін факторларды табуға болады.

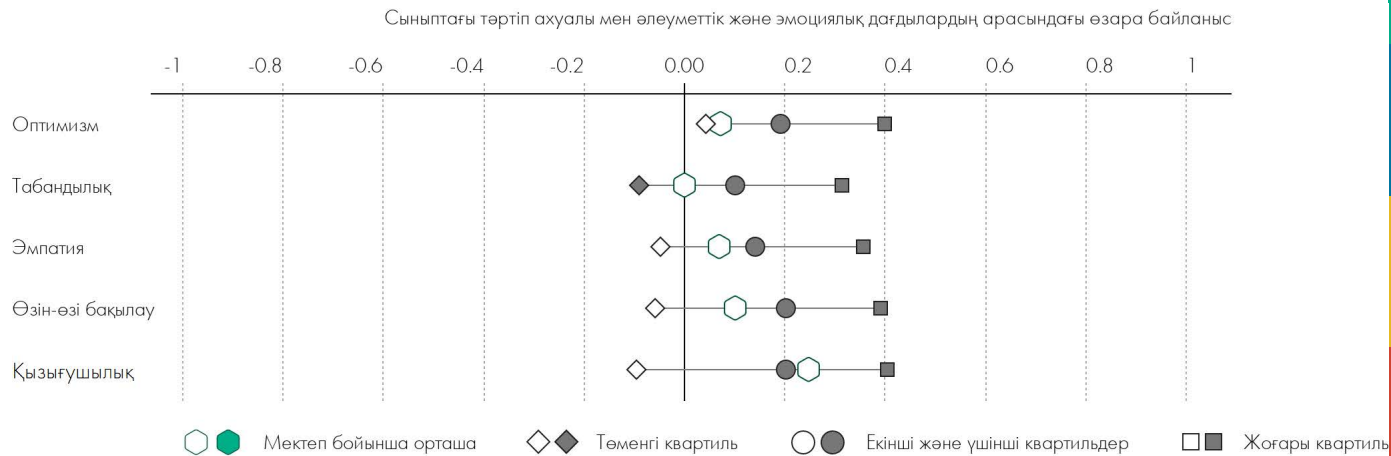
Мұны көрсету үшін 5.2-суретте оқушылардың әлеуметтік-экономикалық жағдайының және басқа демографиялық айырмашылықтардың әсерін бақылай отырып, сыныптағы тәртіп ахуалының индексі мен бес дағдының арасындағы байланыс көрсетілген.

Әрбір дағды үшін суреттер Сіздің мектебіңіздің сыныбындағы тәртіптік ахуалдың индексімен қарым-қатынасын көрсетеді. Бұған қоса, Қазақстан Республикасы немесе ЭЫДҰ үшін қол жетімді сәйкес деректер болмағандықтан, сурет осы қарым-қатынасты Қазақстан Республикасындағы «Мектепке арналған PISA» зерттеуіне қатысқан мектептермен салыстырып береді.

Әрбір дағды бойынша мектептердің төменгі 25%-ы, орта 50%-ы және жоғарғы 25%-ы олардың мәндеріне сәйкес топтастырылып, тек сосын сабақтағы тәртіп ахуалының индексі мен үш топтың әрбіріндегі дағды арасындағы өзара байланыс көрсетілген. Тұтас боялған маркерлер индекс пен дағды байланысының күші 95% сенімді интервалда 0-ден айтарлықтай ажыратылғанын білдіреді.

Тәртіп ахуалының индексі 4.4 бөлімде егжей-тегжейлі сипатталған сұрақтарға оқушылардың берген жауаптарын пайдалану арқылы құрылған. Осы шкала бойынша жағымды мәндер оқушылардың сабақтағы тәртіп ахуалы ЭЫДҰ елдерінде орташа алғандағы оқушыға қарағанда жақсырақ екенін білдіреді.

5.2 сурет. Мектебіңіздегі және Қазақстан Республикасындағы «Мектепке арналған PISA» зерттеуіне қатысқан мектептердің әртүрлі кватилдеріндегі сыныптағы тәртіптік ахуал мен оқушылардың әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларының индексі арасындағы байланыс

Ескерту: статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Мысалы, Әуестік көрсеткішіне келетін болсақ, сыныптағы тәртіп ахуалы индексінің байланысы Сіздің мектебіңіздегі +0.25 мәніне ие болып, осы екі параметрлердің ортасындағы статистикалық түрдегі маңызды емес жағымды байланысты көрсетеді.

5.3 Әлеуметтік және эмоционалдық дағдылар мен өмірлік нәтижелердің байланысы

Әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларды дамыту жеке, отбасы, құрдастар, мектеп және қоғамдастық ерекшеліктерінің нәтижесі ретінде қарастырылуы мүмкін, бірақ бұл дағдылардың өзі де оқудағы жетістіктер, жұмысқа орналасу, денсаулық немесе жеке әл-ауқат сияқты көптеген басқа маңызды өмірлік нәтижелерге елеулі әсер етеді.

Нәтижесінде, мұғалімдер мен білім саласындағы саясаткерлер осы дағдылар мен жоғарыда аталған нәтижелер арасындағы байланысты түсіну үшін жиі қызығушылық танытады.

Мұны көрсету үшін 5.3 және 5.4-суреттер бес дағдының әрқайсысы мен оқушылардың i) денсаулығына және ii) жалпы өмірге көңілі толуы арасындағы байланысты көрсетеді. 5.2-суреттегідей, бұл қатынастар оқушылардың әлеуметтік-экономикалық жағдайының және басқа демографиялық айырмашылықтардың әсерін бақылаудан кейін көрсетіледі.

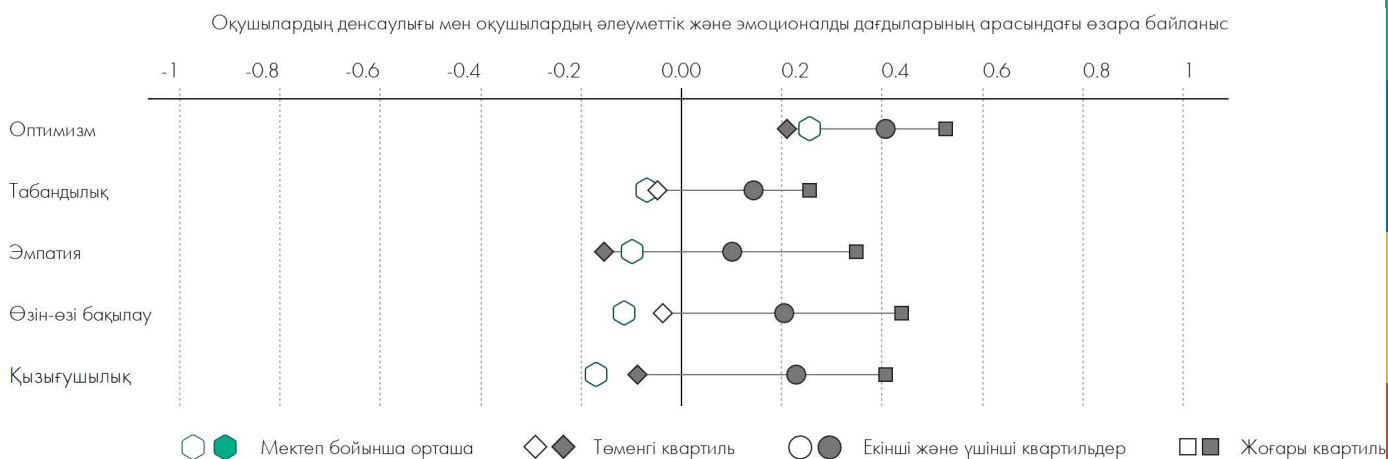
Әрбір дағды бойынша көрсеткіштер Сіздің мектебіңіздің осы көрсеткіштерімен өзара байланыс деңгейін сипаттайды. Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ арасында сәйкес деректер болмағандықтан, бұл деректер қазіргі таңда Қазақстан Республикасында “Мектептерге арналған PISA” зерттеуіне қатысатын барлық мектептер бойынша осы өзара байланыс мәндерін үлестіру туралы көрініс береді.

Әрбір дағды бойынша мектептердің төменгі 25%-ы, орташа 50%-ы және жоғарғы 25%-ы олардың мәндеріне сәйкес топтастырылып, тек сосын нәтижелер мен үш топтың әрбіріндегі осы дағды арасындағы өзара байланыс деңгейі көрсетілген.

Тұтас боялған маркерлер индекс пен дағды байланысының күші 95% сенімді интервалда 0-ден айтарлықтай ажыратылғанын білдіреді.

Оқушылардың денсаулық күйін қабылдауы олардың өз денсаулықтарын зерттеу көмегімен қалайша сипаттайтыны арқылы өлшенеді (тамаша, өте жақсы, жақсы, қанағаттанарлық және нашар). Оқушылардың өмірге деген разылығы олардың өз өмірлеріне қаншалықты көңілдері толатындығы зерттеу көмегімен өлшенеді (0-ден 10-ға дейін, мұнда 0 мүлде көңіл толмайды, ал 10 толық көңілдері толады дегенді білдіреді).

5.3 сурет. Оқушылардың әлеуметтік және эмоционалды дағдылары мен мектебіңіздегі және Қазақстан Республикасындағы «Мектепке арналған PISA» зерттеуіне қатысқан мектептердің әр түрлі квартильдеріндегі оқушылардың денсаулық жағдайының арасындағы байланыс

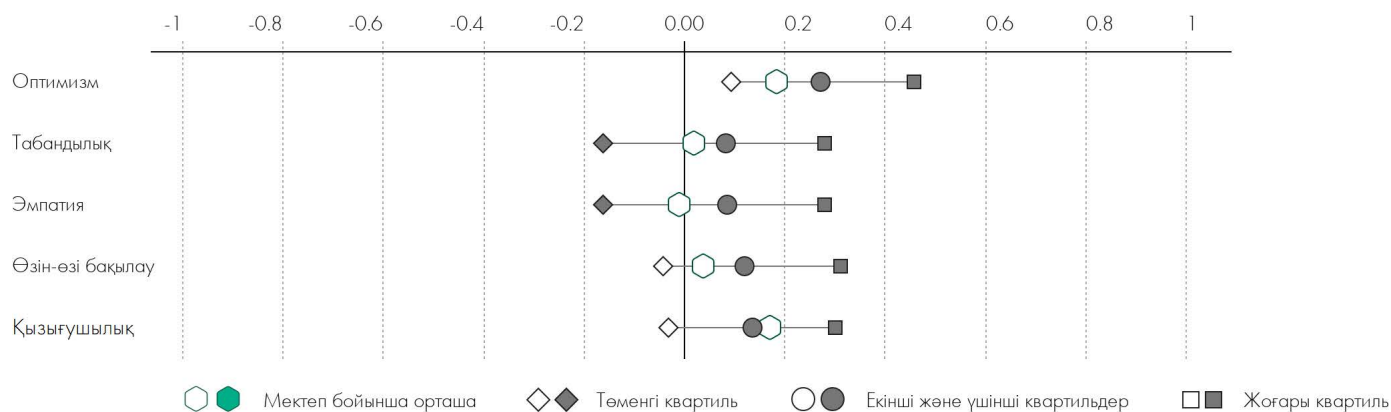

Ескерту: статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Мысалы, оқушылардың денсаулығы туралы түсінікке келетін болсақ, Сіздің мектебіңізде ең күшті байланыс Оптимизм көрсеткішінде байқалады. Шынтуайтында, бұл байланыс +0.26 мәніне ие болып, осы екі параметрлердің ортасындағы статистикалық түрдегі маңызды емес жағымды байланысты көрсетеді.

5.4 сурет. Оқушылардың әлеуметтік және эмоционалды дағдылары мен мектебіңіздегі және Қазақстан Республикасындағы «Мектепке арналған PISA» зерттеуіне қатысқан мектептердің әр түрлі кватильдеріндегі оқушылардың жалпы өміріне қанағаттануының арасындағы байланыс

Оқушылардың жалпы өз өміріне қанағаттанушылығы мен оқушылардың әлеуметтік және эмоционалды дағдыларының арасындағы өзара байланыс

Ескерту: статистикалық мәні бар нәтижелер толық толтырылған маркерлермен белгіленген.

Оқушылардың жалпы өз өміріне қанағаттануларына келетін болсақ, Сіздің мектебіңіздегі ең күшті байланыс Оптимизм көрсеткішінде байқалады. Бұл байланыс +0.18 мәніне ие болып, осы екі параметрлердің ортасындағы статистикалық түрдегі маңызды емес жағымды байланысты көрсетеді.

2019 жылы ЭЫДҰ мектептегі жастардың әлеуметтік және эмоционалдық дағдылары туралы эмпирикалық дәлелдерді жинау мақсатымен «Әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларды зерттеу» бастамасын көтерді.

Отбасы, мектептер және оқушылардың оқу жағдайы туралы жан-жақты деректер жинау арқылы зерттеудің мақсаты ұстаздарға және білім саласындағы саясаткерлерге оқушылардың мектепте және одан тыс жерде әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларды дамытуға не бөгеттеуге себеп болатын жағдайлар мен практикалар туралы сәйкес ақпаратты беру болып табылады.

ЭЫДҰ-ның әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларға арналған зерттеуі әлемнің түкпір-түкпірінен он мыңдаған оқушыларды, ата-аналарды және мұғалімдерді қамтитын жаңашыл зерттеу болып саналып, оған жеке және контекстік факторлардың кең ауқымы туралы ақпарат жиналады.

Зерттеудің жалпы мақсаты қалалар мен елдерге оқушылардың әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларын дамытуға жәрдемдесу болып табылады. Зерттеудің негізінде когнитивті және когнитивті емес дамуға себептесетін тұтастық тәсіл ең алдымен балаларға өз әлеуетін толық жүзеге асыруға қолайлы деген теория жатыр. Осылайша, мектеп жүйелері әдетте дәстүрлі білім мен дағдыларға бағытталғандықтан, зерттеу әлеуметтік-эмоционалдық дағдыларды қамтып, дәстүрлі академиялық салалар мен танымдық дағдыларға сәйкес келе отырып, білім беру саясатының саласын кеңейтуге бағытталған.

Зерттеудің нақтырақ мақсаттары:

- Қатысушы қалалар мен елдерді оқушылардың әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларының деңгейлері туралы шын және сенімді ақпаратпен қамтамасыз ету;
- осы дағдыларды дамытуға ықпал ететін немесе кедергі келтіретін жеке тұлғаның, олардың отбасының, құрдастарының, мектептің ерекшеліктері туралы түсінік беру;
- білім беру, мінез-құлық, денсаулық және жеке әл-ауқаттағы болашақ нәтижелер үшін әлеуметтік-эмоционалдық дағдылардың болжамдық құндылығының дәлелдерін қамтамасыз ету.

ЭЫДҰ «Әлеуметтік және эмоционалдық дағдыларды зерттеу»

туралы толығырақ оқыңыз

oe.cd/il/SSES

1 ҚОСЫМША

Бұл Қосымшада сіз есепте талданбаған оқушы сауалнамасы арқылы жиналған кейбір қосымша деректерді таба аласыз. Бұл деректер алдағы «Мектепке арналған PISA» интерактивті цифрлық платформасында әрі қарай зерттеу үшін қолжетімді болады.

А.1 сурет. Ата-аналардың ең жоғары білім деңгейі (%)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Бастауыш мектеп деңгейінен төмен	0%	0%	1%
Бастауыш мектеп	0%	0%	2%
Негізгі орта мектеп (5-9 сыныптар)	5%	3%	7%
Жалпы орта мектеп (10-11 сыныптар)	16%	2%	6%
Кәсіби-мамандандырылған білім және одан жоғары	79%	95%	80%
Жауап берген жоқ	0%	0%	4%

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

А.2 сурет. Оқушылардың мансаптық мақсаттары (%)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Менеджерлер	23%	5%	3%
Кәсіби мамандар	49%	48%	43%
Техниктер мен қосалқы мамандар	9%	8%	11%
Іс қағаздарын жүргізуге көмектесетін жұмысшылар	0%	1%	1%
Қызмет көрсету және сауда-саттық саласындағы жұмысшылар	2%	8%	8%
Ауыл шаруашылығы, орман шаруашылығы, балық аулау және өсіру кәсібінде қызмет ететін білікті жұмысшылар	0%	0%	1%
Қолөнер және соған жақын кәсіп жұмысшылары	0%	5%	5%
Машиналар мен жабдықтар операторлары, құрастырушылар	2%	1%	1%
Біліктілікті қажет етпейтін мамандықтар	0%	0%	0%
Әскери мамандықтар	0%	2%	2%
Мамандықпен қамтылмаған	0%	12%	10%
Жауап берген жоқ	14%	9%	17%

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

А.3 сурет. Оқушылар мен ата-аналардың туған елі (%)

		 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Оқушы	Қазақстанда туған	91%	85%	79%
	Шетелде туған	9%	11%	17%
	Жауап берген жоқ	0%	4%	4%
Ана	Қазақстанда туған	88%	94%	90%
	Шетелде туған	12%	5%	7%
	Жауап берген жоқ	0%	1%	3%
Әке	Қазақстанда туған	84%	87%	79%
	Шетелде туған	16%	12%	17%
	Жауап берген жоқ	0%	2%	3%

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

А.4 сурет. Үйде сөйлейтін тіл (%)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Тестілеу тілі	93%	90%	86%
Өзге тіл	7%	10%	12%
Жауап берген жоқ	0%	0%	3%

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

А.5 сурет. Ерте жастағы балалардың білім беруге қатысу жасы

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Мектепке дейінгі білім беруді бастағандағы орташа жас	3.81	3.41	3.28
Жауап берген жоқ	0%	53%	23%
Бастауыш білім беруді бастағандағы орташа жас	6.12	6.36	6.12
Жауап берген жоқ	0%	1%	8%

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

А.6 сурет. Оқу курсын қайта өту (%)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Бастауыш мектепте	0%		6%
Негізгі орта мектепте (5-9 сыныптар)	0%		5%
Жалпы орта мектепте (10-11 сыныптар)	0%		1%
Жауап берген жоқ	0%		9%

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

А.7 сурет. Мектебіңіздегі оқушылар арасындағы ынтымақтастық: «Оқушылар ынтымақтастықты (мысалы, бірге жұмыс істеу) бағалайтын сияқты» деген тұжырым қаншалықты рас? (%)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Мүлде дұрыс емес	9%	7%	6%
Жартылай рас	21%	16%	27%
Дұрыс	51%	43%	34%
Өте дұрыс	19%	13%	10%
Жауап берген жоқ	0%	22%	22%

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

**А.8 сурет. Мектебіңіздегі оқушылар арасындағы бәсеке:
«Оқушылар бәсекені бағалайтын сияқты (мысалы, бір-
бірімен бәсекелесу)» деген тұжырым қаншалықты рас? (%)**

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Мүлде дұрыс емес	23%	12%	8%
Жартылай рас	35%	27%	34%
Дұрыс	30%	34%	29%
Өте дұрыс	12%	8%	10%
Жауап берген жоқ	0%	19%	19%

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

**А.9 сурет. Өмірге көңілі толу (кемінде 0-ден мүлде көңілі
толмайды деген сөзден максимум 10-ға дейін толық көңілі
толады)**

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Өмірге көңілі толу	8.19	8.76	7.03
Жауап берген жоқ	0%	5%	24%

Дереккөз: Қазақстан Республикасының нәтижелері PISA 2018 дерекқорынан алынды, (OECD (2019), oecd.org/pisa/data)

А.10 сурет. Жаһандық құзыреттер (бұл туралы кішкене білетін және жалпы мәселені түсіндіре алатын немесе оны жақсы білетін және жақсы түсіндіре алатын оқушылардың пайызы) (%)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Климаттың өзгеруі және ғаламдық жылыну	70%	74%	79%
Жаһандық денсаулық мәселелері (мысалы, эпидемиялар)	72%	74%	65%
Миграция (халықтың көшуі)	70%	78%	80%
Халықаралық шиеленістер	65%	75%	66%
Әлемнің әр жеріндегі аштық пен тамақтың жетіспеушілігі	77%	78%	78%
Кедейлік себептері	79%	78%	78%
Әлемнің әр жерінде ерлер мен әйелдердің арасындағы теңдік	72%	77%	83%
Жауап берген жоқ	0%	9%	14%

Ескертпе: Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ деректері тек 2020 жылдың соңынан бастап қана қолжетімді болады.

2 ҚОСЫМША

Бұл қосымшада сіз осы есепте талданбаған PISA 2022 Жаһандық дағдарыс модулі арқылы жиналған қосымша ақпаратты таба аласыз. ЭЫДҰ PISA 2022 Жаһандық дағдарыс модулін COVID-19 пандемиясынан туындаған қиындықтардың оқушыларға тигізген әсері туралы ақпарат беру үшін әзірледі.

PISA 2022 жаһандық дағдарыс модулі туралы қосымша ақпаратты ЭЫДҰ есебін оқу арқылы таба аласыз:

Бертлинг, Дж. және т. б. (2020), "COVID-19 кезіндегі оқу тәжірибесін зерттеу құралы: "Жаһандық дағдарыс" PISA сауалнамасының модулі", ЭЫДҰ Білім беру бойынша жұмыс құжаттарының сериясы, № 232, ЭЫДҰ басылымдары, Париж, <https://doi.org/10.1787/9988df4e-en>.

А.11 сурет. Соңғы үш жылдағы мектептердің жабылуы (мектептің жабылғанына 6 айдан асқаны туралы хабарлаған оқушылардың пайызы)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Коронавирусқа байланысты	70%		
Басқа себептерге (мысалы, табиғи апат, ереуіл немесе демонстрация, ауаның ластануы) байланысты			
Жауап берген жоқ	0%		

Ескертпе: Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ мәліметтері 2024 жылы қолжетімді болады.

Оқушылар бірнеше жауап беруі немесе мүлдем жауап бермеуі мүмкін. Пайыз үлесі 100%-дан аспауы керек.

А.12 сурет. COVID-19 себебінен мектеп жабылған кездегі мектеп қызметкерлерімен қарым-қатынас (аптасына бір немесе екі реттен жиі мектеп қызметкерлерімен келесі қарым-қатынас түрлерін хабарлаған оқушылардың пайызы)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Сізге оқу материалдарын өз бетіңізше оқу үшін жіберді	49%		
Сізге тапсырмаларды жіберді	67%		
Оқуды басқару жүйесіне немесе білім беру ұйымының оқыту платформасына (мысалы, Bilimland, Kundelik, Daryn.online) материалдар жүктеді.	67%		
Тапсырмаларды орындайтыныңызға көз жеткізу үшін сізбен хабарласты	50%		
Видеобайланыс бағдарламалары (мысалы, Zoom™, Skype™, Google® Meet™, Microsoft® Teams) арқылы виртуалды сабақтар өткізді	48%		
Орындаған тапсырмаларыңызды тапсыруды сұрады	69%		
Сізге өз бетіңізбен оқу үшін пайдалы кеңестер берді	58%		
Сіздің қал-жағдайыңызды білу үшін хабарласып тұрды	40%		
Жауап берген жоқ	0%		

Ескертпе: Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ мәліметтері 2024 жылы қолжетімді болады.

Оқушылар бірнеше жауап беруі немесе мүлдем жауап бермеуі мүмкін. Пайыз үлесі 100%-дан аспауы керек.

А.13 сурет. COVID-19 себебінен мектептердің жабылуы кезінде мектеп жұмыстарына жиі қолданылған цифрлық құрылғылар (%)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Өзімнің ноутбугімді, жеке компьютерімді немесе планшетімді	14%		
Өзімнің жеке смартфонымды	74%		
Отбасымдағы басқа адам қолданатын электронды құрылғыны	0%		
Білім беру ұйымым берген электронды құрылғыны	12%		
Менде ешқандай электронды құрылғы болған жоқ	0%		
Жауап берген жоқ	0%		

Ескертпе: Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ мәліметтері 2024 жылы қолжетімді болады.

А.14 сурет. COVID-19 себебінен мектептерінің жабылуы кезіндегі оқуға субъективті көзқарас (%)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Білім беру ұйымының ғимараты жабық болған кезде, мен оқу материалын азырақ игердім.	49%		
Білім беру ұйымының ғимараты жабық болған кезде, мен шамамен сол деңгейдегі оқу материалын игердім.	35%		
Білім беру ұйымының ғимараты жабық болған кезде, мен көбірек оқу материалын игердім.	16%		
Жауап берген жоқ	0%		

Ескертпе: Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ мәліметтері 2024 жылы қолжетімді болады.

A.15 сурет. COVID-19 себебінен мектеп жабылған кезде қолданылған оқу ресурстары (аптасына бір немесе екі реттен жиі оқу ресурстарын қолданғанын хабарлаған оқушылардың пайызы)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Қағаз оқулықтар, жұмыс дәптерлері немесе оқу тапсырмалары	65%		
Электронды оқулықтар немесе жұмыс дәптерлері	59%		
Білім беру ұйымының мұғалімі видеобайланыс бағдарламасы (мысалы, Zoom™, Skype™, Google® Meet™, Microsoft® Teams) арқылы өткізетін онлайн сабақтар	40%		
Жеке репетитор видеобайланыс бағдарламасы (мысалы, Zoom™, Skype™, Google® Meet™, Microsoft® Teams) арқылы өткізетін онлайн сабақтары	19%		
Менің мұғалімдерім SMS немесе WhatsApp™ арқылы жіберген оқу материалдары	85%		
Видеоға жазылған сабақтар немесе білім беру ұйымының мұғалімдері әзірлеген басқа да электронды оқу материалдары	57%		
Өзге дереккөздердегі (мысалы, Khan Academy®, Coursera®) видеоға жазылған сабақтар немесе басқа да электронды оқу материалдары	29%		
Теледидардан немесе радиодан таратылатын сабақтар	21%		
Жауап берген жоқ	0%		

Ескертпе: Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ мәліметтері 2024 жылы қолжетімді болады.

Оқушылар бірнеше жауап беруі немесе мүлдем жауап бермеуі мүмкін. Пайыз үлесі 100%-дан аспауы керек.

A.16 сурет. COVID-19 себебінен мектептердің жабылуы кезінде өз бетінше оқумен туындаған кедергілер (аптасына бір немесе екі рет немесе күн сайын немесе күн сайын дерлік мектеп жұмысын аяқтаған кезде келесі кедергілер туралы хабарлаған оқушылардың пайызы)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Маған қажет болған кезде электронды құрылғыны табу қиын болды	7%		
Интернетке кіру қиындық тудырды	5%		
Оқу құралдарына (мысалы, қағаз, қарындаш) қол жеткізу қиын болды	5%		
Сабақ оқуға арналған тыныш орын табу қиын болды	5%		
Мен үй шаруасына жауапты болғандықтан, сабақоқуға уақыт табу қиын болды	10%		
Сабақ оқуға мотивация табу қиын болды	22%		
Оқу тапсырмаларын түсіну қиын болды	26%		
Сабақ оқуыма көмектесетін адам табу қиын болды	17%		
Жауап берген жоқ	2%		

Ескертпе: Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ мәліметтері 2024 жылы қолжетімді болады.

Оқушылар бірнеше жауап беруі немесе мүлдем жауап бермеуі мүмкін. Пайыз үлесі 100%-дан аспауы керек.

A.17 сурет. COVID-19 себебінен мектептердің жабылуы кезінде өз бетінше оқуға отбасының қолдауы (аптасына бір немесе екі рет немесе күн сайын немесе күн сайын дерлік отбасынан қолдаудың келесі түрлерін алғанын хабарлаған оқушылар пайызы)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Маған оқу тапсырмаларымды орындауға көмектесті	16%		
Менің не оқып жатқанымды сұрады	37%		
Маған оқу кестесін жасауға көмектесті	21%		
Маған Интернеттен оқу материалдарын табуға көмектесті	28%		
Оқу тапсырмаларын орындағанымды тексерді	26%		
Маған жаңа материалды түсіндірді	23%		
Маған қосымша оқу ресурстарын табуға көмектесті	27%		
Маған оқу тапсырмаларыма кірмейтін қосымша тақырыптарды үйретті	17%		
Жауап берген жоқ	0%		

Ескертпе: Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ мәліметтері 2024 жылы қолжетімді болады.

Оқушылар бірнеше жауап беруі немесе мүлдем жауап бермеуі мүмкін. Пайыз үлесі 100%-дан аспауы керек.

А.18 сурет. COVID-19 себебінен мектептердің жабылуы кезінде үйден оқуға деген көзқарас (келесі мәлімдемелермен келіскен немесе толығымен келісетін оқушылардың пайызы)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Мен өзімді жалғыз сезіндім	21 %		
Мен өз бетіммен оқығанды ұнаттым	65%		
Көмек қажет болғанда менің мұғалімдерім қасымнан табылды (мысалы, виртуалды кеңес, электронды пошта, чат арқылы)	52%		
Оқу тапсырмаларын ойлап мазам кетті	47%		
Менің оқуға деген мотивациям болған	57%		
Мен оқуымнан артта қалып қойдым	26%		
Оқу мақсаттарында электронды құрылғыларды пайдалану дағдыларымды жақсарттым	58%		
Менің ұстаздарым қашықтан оқытуға жақсы дайындықпен келді	69%		
Мен өз бетіммен оқуға жақсы деңгейде дайын болдым	67%		
Білім беру ұйымым ұйымдастыратын спорттық және басқа да физикалық іс-шараларды сағындым	60%		
Жауап берген жоқ	0%		

Ескертпе: Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ мәліметтері 2024 жылы қолжетімді болады.

Оқушылар бірнеше жауап беруі немесе мүлдем жауап бермеуі мүмкін. Пайыз үлесі 100%-дан аспауы керек.

А.19 сурет. COVID-19 себебінен мектептердің жабылуы кезінде өз бетінше оқудың өзіндік тиімділігі (жаңа мектептер жабылған жағдайда келесі әрекеттерді орындауға сенімді немесе өте сенімді болған оқушылар пайызы)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Оқуды басқару жүйесін немесе білім беру ұйымының оқыту платформасын (мысалы, Bilimland, Kundelik, Daryn.online) пайдалану	74%		
Видеобайланыс бағдарламаларын (мысалы, Zoom™, Skype™, Google® Meet™, Microsoft® Teams) пайдалану	57%		
Оқу ресурстарын Интернеттен өз күшімен табу	83%		
Сабақ оқитын уақытымды өз бетіммен жоспарлау	76%		
Өзімді сабақ оқуға ынталандыру	64%		
Біреудің еске салуынсыз сабақ оқуға зейін бөлу	74%		
Оқу жұмысын өз бетінше бітіру	79%		
Оқу жетістіктерімді бағалау	76%		
Жауап берген жоқ	2%		

Ескертпе: Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ мәліметтері 2024 жылы қолжетімді болады.
Оқушылар бірнеше жауап беруі немесе мүлдем жауап бермеуі мүмкін. Пайыз үлесі 100%-дан аспауы керек.

А.20 сурет. Жаңа мектептер жабылған жағдайда өз бетінше білім алуға дайындық бойынша көзқарас (%)

	 Сіздің мектеп	 Қазақстан Республикасы	 ЭЫДҰ
Мүлдем дайын емеспін	7%		
Онша дайын емеспін	21%		
Жақсы дайынмын	49%		
Өте жақсы дайынмын	21%		
Жауап берген жоқ	2%		

Ескертпе: Қазақстан Республикасы мен ЭЫДҰ мәліметтері 2024 жылы қолжетімді болады.

Экономикалық Үлнтымақтастық және Даму Ұйымы

ЭЫДҰ – жаһандану процестерінен туындаған экономикалық, әлеуметтік және экологиялық мәселелерді шешу үшін әртүрлі елдердің үкіметтері бірлесіп жұмыс істейтін бірегей ұйым. ЭЫДҰ үкіметтерге корпоративтік басқару, ақпараттық экономика және халықтың қартаюының қиындықтары сияқты жаңа өзгерістер мен сын-қатерлерді түсінуге және оларға жауап беруге көмектесу үшін жұмыс істейтін әлемдегі ұйымдардың алдыңғы қатарында. Ұйым үкіметтер тәжірибені салыстыра алатын, жалпы мәселелерге жауап іздейтін, озық тәжірибелерді анықтай алатын, ішкі және халықаралық саясатты үйлестіру үшін жұмыс істейтін ортаны қамтамасыз етеді.

ЭЫДҰ елдері: Австралия, Австрия, Бельгия, Венгрия, Германия, Греция, Дания, Израиль, Ирландия, Исландия, Испания, Италия, Канада, Колумбия, Корея, Латвия, Литва, Люксембург, Мексика, Нидерланд, Жаңа Зеландия, Норвегия, Польша, Португалия, Словакия, Словения, Ұлыбритания, АҚШ, Түркия, Финляндия, Франция, Чехия, Чили, Швейцария, Швеция, Эстония және Жапония. Еуропалық Комиссия ЭЫДҰ жұмысына қатысады.

ЭЫДҰ басылымдары ұйымның экономикалық, әлеуметтік және экологиялық мәселелер бойынша статистикасы мен зерттеулерінің нәтижелерін, сондай-ақ оның мүшелерімен келісілген конвенцияларды, нұсқаулар мен стандарттарды кеңінен таратады.

«Мектепке арналған PISA»

Сіздің Мектебіңіздің Халықаралық Білім Беру Жүйесіндегі Орны

Сіздің мектебіңіздің 15 жасар оқушылары өмір бойы білім алуды жалғастыруға, XXI ғасырда жұмыс орындарын табуға, жаһанданған экономикада азаматтар ретінде бәсекеге түсуге және бірлесіп жұмыс істеуге қаншалықты дайын?

ЭЫДҰ халықаралық оқушы қабілетін бағалау бағдарламасы (PISA) он жылдан астам уақыт бойы дүние жүзіндегі білім беру жүйелерін бағалап, салыстырып, басқалардан озған немесе айтарлықтай жақсарған білім беру жүйелерін атап өтті.

Дегенмен, жергілікті білім беру қызметкерлері мен мектеп қызметкерлері халықаралық салыстыру мен жақсартуға саясаткерлер сияқты қызығушылық танытуда. Осы есепте ұсынылған «Мектепке арналған PISA» нәтижелері жергілікті білім беру қызметкерлеріне дәл осылай жасауға мүмкіндік береді. Есепте зерттеуге қатысқан мектептердің оқу, математика және жаратылыстану сауаттылығы бойынша балдары, сондай-ақ оқушылардан жиналған мәнәтіндік ақпарат берілген. Әрбір мектеп бойынша нәтижелер әр мектепке тән 40-қа жуық графиктер мен кестелерде берілген. Оқушылардың нәтижелерімен қатар есеп мектептегі оқу ахуалы мен оқушылардың оқуға қатысуы оқушылардың жалпы үлгерімін түсінудің маңызды факторлары екенін көрсетуге тырысады.

Салыстыру мектепті жақсарту жолындағы бір қадам болғандықтан, есепте жергілікті мұғалімдер арасында ой мен талқылауды ынталандыру үшін бүкіл әлем бойынша тиісті саясаттар мен тәжірибелердің мысалдары берілген. Есепте сонымен қатар оқырманға тінтуірді басу арқылы тиісті ЭЫДҰ зерттеулеріне, есептеріне және ресурстарына қол жеткізуге мүмкіндік беретін сілтемелер бар.

Мазмұны

- 1 Тарау . Қысқаша Шолу
- 2 Тарау . "Мектепке арналған PISA" зерттеуінен мектебіңіз не үйрене алады
- 3 Тарау . Когнитивті дағдылар: Мектебіңіздегі оқушылар нені меңгерген
- 4 Тарау . Оқушы дауысы: Оқушылардың сабаққа қатысуын және мектепке деген жеке көзқарасын зерттеу
- 5 Тарау . Оқушылардың әлеуметтік және эмоционалдық дағдылары туралы түсінік

2021